

24

356 (2)

4949.

f. Armas marakwas! Teie ja
teie laste p. Dory. 1820. 7-2.

Dieses Buch wird abgekürzt so citirt:

„Mus. 52 lugg.“

Wiiskümmend kaks luggemist

Uest Testamendist

wäljawallitsetud,

kuhhu

küsimisi, mis mõtlemist tahtwad, häid õppe-
tusi, ja pühha kirja sõlmisid jurepandud,

mis

Otto Willem Masing,

nore rahwa ja kolilaste heaks,
wäljaandnud.

Pernos 1824

Rottart Markwardi kirjadega.

Der Druck dieser Schrift wird unter der Bedingung erlaubt,
daß gleich nach dem Abdrucke, und vor Herausgabe ders
selben, sieben eingebundene Exemplare, zur vorschrist
mäßigen Vertheilung, an die Censur-Comität dieser
Kaiserlichen Universität eingesandt werden.

Im Namen der Kaiserlichen Universitäts-Censur:

L. W. Morik,
Censur-Doctor.

Dorpat,
am 31. December
1822.

1. Puggemine.

Ingel Kábríel kulutab ristija
Joánnese sündimist.
Luka ehv. 1 peatük.

Heródese, Juda = ma kunninga ajal, olli üks preester, nimmega Sakarias, ja temma naene olli Aroni sugust, Elisabet nimmi. Nemmad ollid möllemad õiged Jum = mala ees, ja ellasid kõige káskude, ja Issan = da seáduste möda laitmatast. Meil ei olnud lapsi, sest et Elisabet siggimata olli; ka olli = wad möllemad jo wágga ellatand. Ugga sündis, kui Sakaria kõrd olli pühhas kijas jummalatenistust piddada ja suitsetada, ja kui temma sellepárrast pühha kotta láks, ja rahwa hull suitsetamise tünnil õues Jum = malat olli pallumas, et Issanda ingel én = nast temmale náitis, ja seisís suitsetamise al =

tari parremal polel. Kui Sakarias tedda nãggi, ehmatas temma árra; agga ingel ütles temma wasto: árra karda Sakarias! minna ollen Kãbriel, kes Jummalala ees seisab, ja minna ollen lãkkitud, sülle neid sõnumid kulusutama, et sinno palwed on kuulnud: sinno naene peab sülle ühhe poja ilmale toma, ja sa pead temmale nimme pannema Joãnes: sul peab wãgga hea meel temmast ollema, ja paljo peawad temma sündimise pãrrast rõõmsad ollema; sest temma peab Issanda ees suur ollema; wina ja kãnget jomaaega ei pea ta mitte joma, ja peab tedda jo emma ihhus pühha waimoga tãdetama. Ja Sakarias ütles ingli wasto: Kust ma sedda pean tundma, sest ma ollen wanna, ja mo naene on wãgga ellatand? Ingel wastas ja ütles temmale: sa pead teletumãks jãma, ja ei pea sama selle ajani rãkida, kunnit se sãnnib; sest et sa minno sõnna polle uskund. Ja rahwas otis Sakariast, ja panni immeks, et temma ni kãwa templisse wibis. Agga, kui temma wãljatulli, ei wõinud temma rãkida, ja nemmad mõistsid, et temma nãggemist olli nãinud; ja temma nãitis kãega nende pole, ja jãi teletu-

maks. Kui temma tenistuse kõrra päwad
ollid täis sanud, läks temma koddo.

Küsimised, mis järrele armast
tahtwad.

1. Kas inimene Jummal ees ennast täieste digeks
wõib arwata?
2. Kas sest jo küü, et omma patto hädda pärrast nuts
tan, ja ennast waeseks Jummal eette tunnistan,
wai on ehk weel suremat tarwis?
3. Mis on pattustpõõrmine, ja kuidas saan pattust
põõrma?
4. Mil maksab inimese digus Jummal ees?
5. Mil sedda õnneks arwata, et Jummal abbiellor
rahwale lapsi andnud?

Õppetused.

1. Sakariast ja Elisabetist kideakse, et
nemmad mõllemad diged Jummal ees ol-
nud, sest et nemmad Issanda käskude ja tem-
ma seaduste mõda laitmataalt ellasiid: sest wõt-
ta sedda sils süddamesse panna, et mu wi-
siga armosamist Jummal polest inimesel
Jesuse läbbi polle lota, muud kui agga süd-
dame puhtuse, ja teggude kõlbuse pärrast,
mis Jummal sees tehtud, se sadab eest-
kõstja hallastuse pärrast armu.

2. Usk on tühhi, kui usfoteggo seäl jures
polle; usk on surnud usk, kui südda patto him-
must wõrgutud; kui moffad kawwalust räg-
wad, ja käed üllekohhut tewad.

3. Ürra arwa énnast weel Zesuse párrast Zummala ees dígeks mđístetud, et sa kúl omma wigga temma étte olled faeband, ja omma filma weega tedda andeks pallunud; waid párranda omma wigga; walwa ja pallu, et lähemale Zummala pole saaksid jõudma, ja kđik temma sees teggema ja nõudma. Önnisteggija maenitseb sind selle kólli sõnnaga, kul ütleb:

Matt. 7, 21. Ei sa kđik, kes minno wasto ütleb: Zsand! Zsand! taewariki; waid kes teeb minno Zsa tahtmist, kes taewas on,

2. L u g g e m i n e.

Kábriel toob Mariale sõnnumid, et Zesus temmast píddi sündima.

Luka ehw. 1 peatük.

Kuendamal kuul lákkitati ingel Kábriel Kaliléa-male, úhte linna, Naatsaret nimmi, úhhe neitsi jure, kes úhhe mehhega olli kihlatud, nimmega Zosep, kes Tarweti suggust; ja selle neitsi nimmi olli Maria.

Ja se ingel tuli temma jure, ja ütles: Ferre! kes sa armu olled sanud! Zsand olgo sinnoga! sinna önnistud naesterah-

wa seast! Agga Maria, kui ta tedda nähha sai,
 ehmatas ta temma sõnna pärrast wägga ärra,
 ja mõtles mähherdune terretamine se piddi ol-
 lema? Ja ingel ütles temma wasto: ärra
 karda, sest sinna olled armu leidnud Jumma-
 la jures. Ma ollen tulnud sülle kolutama:
 sa pead ühhe poja ilmale toma, ja temma-
 le nimme pannema Jesus. Gesinnane peab
 suur ollema, ja kõigekõrgema pojaks hütama;
 ja Issand Jummal tahhab temmale
 anda temma isä Daweti aujärke, ja tem-
 ma kuningrigil ei pea õtsa ollema. Agga
 Maria ehmatas weel ennam, ja ütles: kui-
 da se peab sündima, sest, et ma mehhest ei
 teagi? Ja ingel wastas ja ütles temmale:
 pühha waim peab so peäle tullema, ja kõige-
 wäggewama wäggi sind üllewarjama; sepär-
 rast peab ka se pühha, mis sinnust sünnib, Jum-
 mala pojaks hütama. Ja wata, Elisabet
 sinno suggulaene, on ka ühhe pojaga káima
 peäl omma wanna ea sees, jo on se tem-
 mal kues ku, kedda õõldi figgimata ollewad:
 sest Jummal jures ei olle ükski qssi wõi-
 mata. Agga Maria wastas ja ütles: ma
 ollen Issanda ümmardaja; mülle sündko
 sinno sõnna järrele.

Rüßsimised mis järvelearwamist tawad.

1. Kas Zummal ta meie päwil weel inglite läbbi in-
nimestele tullewaid asju ettetulutab?
2. Mikspärrast on Zummal sedda, mis tullewad pä-
wad towad, meie filmi eest warjule pännud?
3. Mis sest arwata, kui innimesed ühhe eht tõise
wisiga sedda, mis Zummal armust meie filmi
eest ärrapeitnud, kuusawad etteteada?
4. Kuida saab innimene Zummala ees armu leidma?
5. Mis on tarwis, kui kōik, mis mo süddame peäl
on, kindla lotusega Zummala holeks tahhan jätta?
6. Kui Zummala jures ei ükski asj mitte wõimata,
miks siis ni mitmed asjad, mis pallume, andmata
jāwad?

Õppetused.

1. Zummal ei kula mis saggusest saggust
innimene on, waid kōige rahwa seast on se
temma melest armas, kes tedda kardab, ja
õigust teeb. Maria olli kül wacne ja mad-
dal, õmmetige olli Issanda hallastus tedda
seks ärrawallitsend, et Õnnisteggijat Jesust
Kristust pididi ilmale toma.

2. Kui Zummal sind awle üllendab,
siis ärra surustelle; ja kui temma sind allan-
dab, siis olle omma põlweega rahhul: sest
neile, kes Zummalat kartwad ja armastawad,
saab kōik heaks tullesma.

Łuf. 1, 50. Zummala hallastus festab
põlwest põlweni nende ülle, kes tedda
kartwad.

3. L u g g e m i n e.

Marla lähheb Elisabeti katsma.

Luca ehv. 1 peatük.

Agga kui ingel sai ärralainud, rööttis Maria kätte, ja läks ruttoga möggise male Zuda-sinna, Elisabeti watama, kes selle samma Sakaria abbiäsa olli, kellele ingel sedda kulus, et temmale Jummalast üks poeg (Joannes) piddi antama, kes Issanda ees suur piddi ollema. Ja kui Maria Sakaria kotta tulli ja terretas: siis sei Elisabet üpris wägga rõõmsaks, ja hüdis sure heäleaga Mariase wasta: õnnistud olled sinna naeste seas, ja õnnistud on sinno ihhosuggu! Kust se mülle sünnib, et minno Issanda emma minno jure tulleb? Õnnis olled sa, kes sa sedda olled uskud, mis Issand sülie lastnud kulusada: sest se peab kōid tōeks sama. Meed sõnnad tungisid nenda Maria süddamēsse, et waimolikud mõtted sedda pūhhitsewas rõmustuses tanno ja kituse palwega täitsid, ja temma ütles: minno hing auustab wägga Issandat, ja mo waim on wägga rõmus Jummal mo Õnnisteggija pärrast: sest temma on waatnud

omma tumardaja allanduse peäle; ja sest ajast kiitwad mind õntsaks kõige põlwe rahwas. Sest mülle on suri asju teinud se wägger, kelle nimmi pühha on; ja temma hallitus kestab põlwest põlweni nende ülle, kes tedda kartwad.

Agga Maria jäi liggi kolm kuud Elisabeti jure, ja läks pärrast kōhdo.

Rõustimised mis järrele arwämist tahtwad.

1. Miks Elisabet ennast ni wägga rõmustas, kui ta Mariat ennese jure näggi tullemad?
2. Mis saggune sõbrus se käl pididi ollema, mis selle pühha naesterahwa wahhel olli?
3. Kuida saab innimeste sõbrus Jummalale õuts, ja innimeste heaks tullema?
4. Mis saggune sõbrus on walle sõbrus?
5. Mis on wägga sõbra kōhus sõbra wasto?
6. Mil sūnnib innimest õntsaks kita?

Õppetused.

1. Kel Jummal ikka süddames, se rõmoga temmale tannõ annab, ja tasandusega kōik heaks wõttab, kuida helde Jēsa taewast temmaga teeb.

2. Ni mitmed andsid Jummalale rõmustelles kitust ja au, et Jēsus Kristus tullemas olli: eks siis meie weel sedda ennam Jummalat peaks tannama, et õnnisteggija meie heaks

jo meile tulnud, ja omma sõnna walgusega meid foggub, pühhitseb, üendab ja õnnistuse pole hallastaja armastusega kutsub ja juhatab? —

3. Dige tänno, mis Jesuse tullemise pärast Jummalale peame andma, on se: et wägga süddamega Õnnisteggija sõnna wõttame, ja tedda ennast ja Jummalat, kes tedda läkitanud, källiks ja kõige armsamaks peame.

Joänn. 4, 19. Armastagem tedda, sest temma on meid enne armastanud.

4. P u g g e m i n e.

Kristija Joännese sündimine.

Luka ehw. 1. peatük.

Kui Elisabeti aeg täis sai, tuli temma mahha, ja tõi poja ilmale. Kui temma naabrid ja sugulaesed kuulsid, et Issand omma hallastust olli sureks teinud temma wasto, siis ollid nemmad rõõmsad teemaga. Ja nemmad tullid kahheksamal päwal sedda lapsokest nimme älla pannema: ja nimmetasid tedda temma issa nimme peäle Ga-
Tariaks. Ugga temma emma ei tahtnud sedda, waid ütles: temma nimmi peab Joän-

nes ollema; ja nemmad ütlesid: sinno sugurõõsfas ei olle keddagi, kel sedda nimme olleks; ja näitsid kättega temma issa pole, kuida temma piddi tahtma, et tedda peaks nimmetatama. Gesamma, sest et ingel lapsele nimme, Joannes, kasknud panna, kussis üht lauakest, ja kirjutas sinna peäle: Joannes on temma nimmi. Kui ta sedda sai teinud, siis peasis temma keel seddamaid lahtri, ning sai kõik tõeks, kuida ingel temmale olli rääkinud. Kartus tulli kõikide peäle, kes seäl ümberkaudo ellasid; ja kõik, kes sedda kuulsid, pannid sedda omma süddamesses, ja ütlesid: mis peab sest lapsest sama? Ja Issanda kassi olli temmaga.

Temma issa Sakarias sai täis pühha waimu, rakis prohwetit wisil ja ütles: kide tud olgo Issand Israeli Jummal! et temma on tulnud omma rahwast katsma, ja tommale ärralunnastamist saatma, et meie tedda kartufeta piddime tenima, ning pühhitsuses ja õiguses temma ees ellama.

Õgga se lapsokene kaskwis, ja sai kangeks waimus, ja olli kõrbes selle päwani, mil ta ennast Israeli rahwale piddi näitama.

Küsfimised, mis järrele arwamist
tahtwad.

1. Kuida sedda innimest nimmetakse, kes tõisele head ei tahha sowida?
2. Kas sedda õnneks arwata, kui head ellu naburite keskes?
3. Mill tohhus sennest lahkuda, mis wannast wisiks wõetud?
4. Kui nisuggused asjad juhtuwad sündima, mis tän: nini meie keskes kuulmatad olnud, kas neist agga peame räkima, wai ka õppetust wõtma?
5. Mis lootwad head wannemad omma laste pelest?
6. Kuida sawad lapsed omma hea wannemite lotusid tõeks teggema?

Õppetused.

1. Wagga ja hårda süddamega inhimene tännab Jummalat, kui temma arm tõist õnnistab.

2. Joännese pärrast küsifid innimesed: mis peaks sest lapsest sama? küsi sinna laps is: siennast: mis peaks minnust kül ütškõrd sama? Kas peaksin kõlbaw ollema, et Jummal ja innimeste ees armu saaksin leidma?

3. Õnnis se issa ja emma, kes ommist lapsist rõmu näwad.

4. Õntsad need lapsed, kelle järrel wannemite õnnistamised käiwad.

Sir. 3, 8. Issa õnnistamine kinnitab laste koad; agga emma õhkamine kis: sub nende allused ülles.

5. P u g g e m i n e.

M a r i a j a J o s e p.

Matt. ehv. 1 peatük.

Geälsammas Naatsareti linnas, kus Maria ellas, ellas ka Josep, kes, et ta kü pusep olli, siiski nenda, kuida Mariagi, Daweti suggust olli. Mõllemad ollid tõine tõisega kihlatud; agga enne weel kui nemmad pari saidwad, leiti Mariat kaima peäl ollewad. Josep, kes üks õige mees olli, ei tahtnud tedda mitte häbbi sisse sata; waid ennemine sallamiste temmast lahkuda. Agga kui temmal se mõtte olli, näitis Issanda ingel ennast temmale unnes, ja ütles: Josep Daweti poeg! ärra kardda Mariat ennesele naeseks wõtta; sest mis temma sees on sündimas, se on pühhas Waimust, ja temma peab ühhe poja ilmale toma, ja sinna pead temmale nimme pannema Jesus; sest temma peastab omma rahwast nende pattudest. Kui Josep üllesärkas, teggi temma nenda, kuida Issanda ingel tedda ollit käsknud, ja wöttis Mariat ennesele. Kõik sedda juhhatas Jummal sellepärrast nenda, et Josep selle pühha lapsokese, ja temma emmale murretsejaks pididi ollema.

Rüßsimised mis järrelembtlemist
tahtwad.

1. Jofep olli künninga Daweti suggust, agga õmmes tige paljas pusep: kas õigust sellepäärast titelda, kui wannemad ja esiwannemad sured ja rikkad olnud?
2. Mil perris wannemite hea ehk pahha nimmi laste peäle?
3. Kas peame tõist rahwa suhhu saatma?
4. Kas iggakord sedda tõeks pean arwama, ja sedda kolutama, mis tõisest pahha mõtlen, ehk mis tems mast pahha kulen?
5. Miks Jummal nõud ennam ei isä, egga omma inglise läbbi innimestele unnes ühtigi ei näita? /t
6. Kas unnenäggemistest luggu piddada?
7. Mis se tähhendab, et üks üht ja seddasamma unnenäggemist nenda, ja tõine jälle tõist wiisi sedda selletab?

Õppetused.

1. Kui wagga inimene ommas nõus kahhawahhel, ja omma süddame tünnistuse nomimist kuulda wõttab, ja sedda tähhele paneb: siis ta peagi märkab, kuidas Jummal tahhab, et peab teggema.

2. Enne weel kui innimesel asset siin ilmas sai ollema, olli Jummal arm temma ette jo murretsemas, et ilmaile sündides, kõik head ees piddi-leidma. Nenda on temma sinno, ja selle wähhema ellawa hinge eest hoolt ja murret kandnud; kes jõuab sähherduse armo eest täieste tedda kita ja tännada! —

Sir. 34, 2 ja 7. Ntse kui se on, kes war-
ju täntab, ja tuult taggaajab, nenda on
se, kes unnenägguksid tähhelepanneb. Un-
nenäud on mitmid petnud, ja kes nende
peäle on lootnud, on eksituse sisse sanud.

Kogg. 5, 2. Unnenäggo tulleb, kui palju
waewalist töed on.

6. L u g g e m i n e.

Jesuse Kristuse sündimine.

Luka ehv. 2 peatük.

Sündis, et Keisrist Augustusest sõnna
wäjalaks, et kõiki piddi ülleskirjutatama,
ja lüksid siis kõik, iggaüks omma linna, en-
nast lastma ülleskirjutada; agga Josef Naat-
saretist, sest et temma Tarweti süggust olli,
läks Tarweti linna, kedda Peetlemaks hüti,
ja Maria temmaga. Kui nemmad sinna
ollid sanud, sai Maria aeg täis; temma tul-
li mahha, ja tõi omma essimese poja ilmale;
mähtis tedda, ja panni tedda sõime, sest et
neil muud asset ei olnud. Nisugguses mad-
daluse waesuses sündis mailma Önnisteg-
gija Jesus Kristus, se ellawate ja surnute

*Maddaluse waesuses sündis niisugune; lõpu
maa, lõpu da õhku sisse: wilja = terwise = rah-
ka p. = waesuses, niisugune ulla sinna Mungul on
Lõpu, Gyngel, Gyngel p. ungu. Maddaluse
waesus wäga tugev: mungul on riidniisugune, alla
niisugune, niisugune niisugune niisugune, niisugune niisugune
Gyngel: niisugune niisugune, niisugune p. p. niisugune
niisugune niisugune: niisugune maddaluse ja waesuses.*

Kohtomõistija, kes Jummalal omma Issa parremal käel istub ja wallitseb! agga olgo küll, et ta Jummalal omma Issanda nõu järrele waesuse põlwes, waese rahwa keskes piddi sündima, siis õmmetige temma tullemist suurema auga kulutati, kui weel ialgi ühhe ilmaliko wallitseja sündimist polle kulatud, egga mailma õtsani ialgi sa kulutatama.

Kariatsed hoidsid õse omma karia; ja wata! — Issanda ingel seisis nende jures, ja Issanda au paistis nende ümber; ja kariatsed kartsid üllewägga: agga/ingel ütles neile: ärge kartke! sest ma kulutan teile suurt rõmu, mis kõige rahwale peab/sama: teil on tänna Daweti linnas sündinud se Õnnisteggija, kes on Kristus. Ja olgo se teile tähheks: teie leiata selle lapsokese mähitud ja sõimes maggawad. Ja äkkitselt olli ingligna taewa wäe hull, se kitis Jummalat ja ütles: au olgo Jummalale kõrges! ma peäl rahho, ja innimestel hea meel!

Kui inglid kariatsstest jälle said ärralainud taewa, siis ütlesid nemmad isikeskes tõine tõise wasto: et lakkki nüüd Peetlema, ja watagem sedda äsja, mis seal sündinud,

ja mis Jõsand meile teada andnud. Ja nemmad läksid ruttuste sinna, ja leitsid Mariat ja Jõsepit, ning ka sedda lapsokest, kes sõimes olli magamas. Kui nemmad sedda ollid näinud, läutasid nemmad sedda laiale, mis neil sest lapsokesest olli vägitud; ja kõik, kes sedda kuulsid, pannid immeks, mis karjatsed ollid rääkinud. Agga Maria piddas kõik need sõnnad meles, ja mõtles nende peäle ommas süddames. Ja karjatsed läksid taggasi, auustasid ja kiitsid Jummalat selle eest, mis nemmad ollid kuulnud ja näinud. Rahheksa päwa pärast sedda, pandi lapsokesele nimmi Jõsus, nenda kuida ingel olli kääknud.

Rõõsimised mis järrelemõtlemist
tahtwad.

1. Mis sest õppida, et karjatsete Kristuse sündimist esimesest kolutati?
2. Mikspärrast autsid inglid Jummalale Kristuse sündimise pärast tännu?
3. Ons siis Kristus rahhu ja melehead innimestele tonud?
4. Kuida saab inimene Kristuse läbbi rahhu ja melehead leidma?
5. Kas inimene, kes waesuses sühnis, sellepärast alwem kui se, kes rikkuses sündinud?
6. Kui head näen ja kulen, mis pean teggema?
7. Mikspärrast auustasid ja kiitsid karjatsed Jummalat?

Õppetused.

1. Dige usso läbbi Kristuse Jesuse sisse, leiab ja perrib innimene rahhu ja melehead: agga dige usk tarwitab sedda: et innimene Jesuse sõnna-õppetust diete tünneb; sedda jummalikuks tõeks arwab; selle järrele süddant ja meelt parrandab, ja puhta süddamega õnnisteggija käs-kude möda ellab.

2. Usk mis kül süddames, agga mis mitte teggew polle, et ta head wilja kannaks, ei sada õnnistust; egga tulle ei ihhule egga hingele heaks: temma on surnud usk.

3. Kel diget usku on, se on Jummalala järrelekäia, fölges tõsituduses ja süddame selguses: tõe tee peäl käies, saab ta südda rõmus, ja ta meel lahke ollema: sest et ta mõtted siis temma peäle ei kaeba, egga ta südda tedda hukka ei mõista.

Zak. 2, 14. Mis kasu on sest, mo wõnnad! kui kegi ütleb ennesel usku ollewad, agga teggusid ep olle temmal? kas siis usk tedda wõib õntsaks tehha? —

Seälsámmas: 17. Usk, kui temmal ei ole teggusid, on isfiennesest surnud.

1 Kor. 13, 2. Kui mul olleks kõik usk, et jõuaksin mäggesid assemelt árratõsta; agga mul polleks armastust, siis ei olleks minnust ühtigi.

Ehwes. 5, 9. Baimo, se on: usso kasso näitab ennast kõigesugguse headuse, ja õiguse, ja tõe sees.

7. L u g g e m i n e.

Marja lähheb pärrast omma lapsesoodit Jesusega pühha kotta.

Luka ehw. 2 peatük.

Selle kässoseaduse järrele, mis Israeli rahwale Mosese kae läbbi antud, olli naesterahwa kohhus, kes lapsesoodisse sanud, mõnni näddal pärrast sedda, pühha kotta minna, Jummalale tänno-ohwrid wima, et ta omma abbiga temmal liggi olnud, ja tedda jälle temma terwise jure aitnud; ja kui ta omma esimest poega ilmale tonud, siis pididi sedda Jummalale ommaks pakkuma ja andma. Pühha Marja läks siis Mosese kässo-õppetust möda Jerusalemma, et omma uestündinud poega Jummalale ette pididi seadma. Ja nemmad wisid ohwriks üks paar turteltuikest, ehk üks tui poega, kuida kässo-õppetuses finnitud. Ja wata! Jerusalemmas olli üks inimene Simeon nimmi; ja se inimene olli õige ja jummalakartlik,

ja otis Israeli rõmu, ja pühha waim olli temma peäl. Ja temma olli sõnna sanud pühhast waimust, et ta ei piddand sürma näggema, enne kui ta piddi Issandat Kristust nähha sama. Ja temma tulli waimo läbbi pühha kotta. Ja kui Jesuse wanne-
 mad sedda ollid täitmas, mis kässo-õppe-
 tuse järrele piddi tehtama: siis wöttis Si-
 meon sedda lapsokest omma sülle, kitis Zum-
 malat ja ütles: Issand! nüüd lassed sinna
 omma sullast, omma sõnna järrele, rahho-
 ga siit ilmast ärraminna, sest minno silmad
 on sinno õnnistust näinud, mis sinna olled
 walmistanud walguseks paganaid walgus-
 tama. Ja Josef ja Jesuse emma pannid
 immeks, mis sest lapsest rägiti: agga Simeon
 õnnistas neid, ja ütles Maria wasto: wa-
 ta sesinnane seisab seäl langemiseks ja üllestõus-
 miseks mitmele Israelis; agga sinno hinge
 läbbi peab mõel tungima, mis siis ka sün-
 dis, kui Maria Jesuse ristis al, temma pl-
 nalist sürma nuttis.

Küsimised, mis järrele mõeldemise
 tahtwad.

1. Kas sest jo küs, kui wäljastpiddi kumbega Zummal-
 lat tentime, ja temmale tännõ ännime?

Frühmann

12

2. Kas mitmed kül ollid, kes Kristuse tullemist otasid?
3. Kuid: nemmad sedda teadsid odata?
4. Mis saggust dnne ja head näggi Simeon waimus ette, mis Kristusega mailma piddi tullesma?
5. Kas Jesus aina üksi Juda rahwale walgustajaks piddi ollesma?
6. Mis ütles se sonna, Jesus Kristus on meid walgustanud?
7. Kust sedda peab nähtama, et Jesuse armo läbbi walgustud olleme?

Õppetused.

1. Nenda kuida ~~pühha~~ Maria omma uesündinud poega Jummalale kais pühhitsemäs, ja temmale ommaks pakkumas, nenda sammoti olled ka sinnagi ennast pühhas ristmises Jummalala ommaks andnud; ning tõutanud Issanda melepärrast ellada ja kääa, et temma palle, ello õtsani, armoga sinno peäle saaks paistma.

2. Simeon kulutas Jesuse wannemitele paljo head Jesusest ette, mis pärrast kõik tõeks sai: sinno wannemad lootwad sinno pärrast ka sedda, et sinnust ükskõrd rõmu saaksid näggema. Arra te tühjaks nende lotust; waid püa kõige jummalakartusega neile me leheaks ja auks olla.

3. Simeon wõttis Jesusst omma sülle, ja kandis tedda omma kätte peäl; se meil wõiwata: agga kui õnnisteggijat ommas südda-

mes kánname, selle peále allati mõtleme, kuida temma meile táhte játnud; kui sõnawõtlilikult temma kutsumist táhhele panneme, ja tõistele hárdaft súddamest armu teme, nenda kuida temma meile armu teinud: siis on meie armastus temma wasto táieks sanud.

- 1 Joánn. 2, 3. Sest túnneme meie, et meie tedda olleme tundnud, kui meie temma kásso-sónna peame.
4. Kes útleb: minna túnnen tedda, ja ei pea mitte temma kásso-sónna, se on wallelik, ja selle sees ei olle mitte tõdDET.
6. Kes énnast útleb temma sisse jáwad, peab ka nenda káima, kuida temma on káinud,

8. L u g g e m i n e .

Targad tullewad hommiko poolt.

Matt. ehw. 2 peatük.

Kui Jeesus olli sündinud Peetlemas Judda-maal, kunninga Heródese ajal, siis tulid targad hommiko poolt Jerusálemma, ja ütlesid: kus on se Judda-ráhwa kunningas? sest meie olleme temma táhte náinud hommikomaal, ja olleme tulnud tedda kúmmar-dama. Agga kui kunningas Heródes sedda

Kuulda sai, ehmatas temma wägga ärra, ja kõi Jerusalemma lin temmaga. Za temma koggus kocko kõi üllemad preestrid ja kirjatundjad, ja kulas neilt, kus sesämma Kristus piddi sündima. Agga nemmad ütlesid temmale: Peetlemas Zudamaal, sest nenda on prohwet Mika sedda kirjutand ja ettekulutanud. Siis kutsus Heródes need targad sallaja ennese jure, ja kulas nende käest, mil se täht neile olli paistnud.

Za temma läkkitas neid Peetlemma, ja ütles: minge ja kulake öiete hästi se lapsokese järrele, ja kui teie tedda leiata, siis kulutage mülle, et ka minna tullen tedda kummardama.

Kui nemmad sedda ollid kuulnud, siis läksid nemmad ärra, ja wata! se täht, mis nemmad hommiko maal ollid näinud, käis nende eel, künni temma ötskõhhe seal üllel seisis, kus se lapsokene olli. Agga kui nemmad sedda tähte näggid, said nemmad üpris wägga rõõmsaks. Za kui nemmad sinna kotta tullid, leitsid nemmad se lapsokese Maria temma emmaga, ja heitsid ennast mahha, kummardasid tedda, ja wõtsid

omma warrandust lahti, ja wiisid temmale andid, kulda ja wiroski ja mirri: ja sest, et Jummal unnes neid käsitud, mitte Herodesse jure minna, läksid nemmad tõist teed taggasi omma male.

Käs simised, mis järrele mõtlemist tahtwad.

1. Mikspärrast kulutas Jummal Kristuse sündimist laialt kauge ma rahwale?
2. Kui need targad olleks tullemata jänud, egga siis Herodes polleks Jesust teadnud taggasi sada?
3. Miks Jummal sedda küs tahtis, et Herodes Jesuse sündimist pididi teada sama?
4. Tulli siis Jesus ilmalikp tunninguksi ehk perrima, ehk rajama?
5. Mikspärrast ehmatas Herodes ärra, ja mis ta mõtles ja kartis?
6. Mikspärrast Jummal Kristuse tullemise ajal ni mitto immet laskis sündida, mis nüüd enam ei sünni?

Õppetused.

1. Täht käis tarkade eel, ja juhhatas neid Jesuse jure: kui sa omma süddame liikumist tähhele panned, ja selle peale märkad, kuidas Jummal sinnoga teeb, siis peagi näed, kuidas need asjad sind Jummalale pole juhhatawad.

2. Targad teggid omma warrandust lahti, ja tõiwad andid Jesusele; kulda ehk hõbedat ei sa sinna Onnisteggijale meeleheaks

pakkuda — to süddant mis puhhas, ja selget armastust täis kõikide wasto, ja paku sedda Jummalale ja temma ainosündinud pojale, siis olled õigid andid pakkumas, ja armoga wastowõetud.

3. Öppi Herodesest, misuggune innimene sallalik: se, kes tõiste nähhes ja kuuldes ennast heaks ja waggaks teeb, agga ommas süddames kúrja nõuab.

Öppet. - sönn. 23, 26. Anna, mo poeg, omma süddant mülle, ja so meel hoidko minno wiisid.

9. L u g g e m i n e.

Jesuse wannemad pöggenewad temmaga Egiptuse-male. Herodes lasseb ilma süta lapsokesi tappa.

Wätt. ehw. 2 peatük.

Kui targad said ärralainud, siis näitis ennast Issanda ingel unnes Jofepile, ja ütles: tõuse ülles! wõtta sedda lapsokest, ning temma emma^{*)} ennesega, ja pöggene Egiptuse-male, ja olle seal, künni minna sülle saan ütelnud: sest Herodes püab sedda last ärrahukkata. Jofep teggi nenda.

*) *Maafing sferib mir In 3 Mai 1824: pag. 26 emmat sferib emmad; In gen. pl. ist emmade. Demumf subz inf des Louvi, givt corrigiat.*

Kui Herodes näggi, et need targad tedda ollid petnud, sai temma wägga wihhaseks; läkkitas wälja, ja laskis ärratäppa kōif poeglapsed, mis Peetlemas ja temma rajades, kes ollid kahhe aastased ja nende järgmised, sest et Jesust nende seas arwas ollewad. Siis saiwad needsinatsed prohwet Jesaja sõnnad tōeks, mis ta ommal ajal olli kirjutanud, kui ütles: on palju kaebamist, nutmist ja hullumist; emmad ei tahha ennast rahhule anda, sest nende lapsed on surnud. Ugga üks aasta peäle sedda, kutsus Jummal Herodest sūt ilmast omma koh-tojärje ette, ja surri temma pinalist sürma. Kui Herodes olli surnud, siis näittis ennast unnes Jofanda ingel Jofepile ja ütles: tõuse üles! ja wõtta se lapsokene ja temma emma ennesega, ja minne Israeli male; sest need on surnud, kes lapsokese hinge püüdsid. Jofep teggi nenda, ja läks Naatsareti-liina ellama. Seäl kaswis Jesus üles, ja sellepärrast hütakse tedda Jofuseks Naatsaretist.

Need ilmašüta lapsokesed, kedda Herodese kässo peäle tappeti, ollid siis need esimesed, kes Kristuse pärrast sürma näggid.

Rüßmised mis järrelemdtlemist
tahwad.

1. Mil ei jdua kurja innimese kawwalad nõud ühtigt tehha?
2. Kas Zummal neid isflarranis peats kaitsma, kedda temma sure gsjä tällitajaks ärrawallitsend?
3. Kes se lapsokene olli, kedda wanna seäduse ajal ka pididi ärrahuffatama, ja Zummal tedda õmmetisge peästis ja hoidis?
4. Mis sest lapsest pärrast sai?
5. Herodes olli kuningas, tedda ei wõind kegi koks to ette kutsuda, et ilma süta lapsokesi lastis ärrastäppa; eks temmal siis pärrastki sellepärrast pididand kostmist ollema?
6. Eks jäe siin ilma mõnda head tassumata, ja mõnda da kūrja kättenätmata?
7. Mil, ja kus saab innimene täieste kätte, mis ta wäärt, ja omma teggudega teninud?
8. Kelle luggu halledam, kas Herodes, wai nende wagga lapsokeste luggu, kes temma kässo peäle hukka saiwad?

Õppetused.

1. Arwa ja mõtle kõigis gsjus, mis wõttad tehha, et Zummala ees sennest, mis olled teinud ja nõudnud, ommal ajal pead aru teggema.

2. Ei olle ei sedda innimest, egga sedda last, kedda Zummal mitte mittokõrd immelikult olleks kaitsnud, hoidnud ja peästnud.

3. Zummala käst käib kõigist ülle, sepärrast olle julge, ja ärra karda keddagi, kui sa sedda teed, mis Zummal käsib ja tahhab.

4. Kui so mõtted so peäle kaebawad, ja so südda süüd so peäle tynnistab, siis olle agga sedda waewa otamas, mis Jummal sülle peälepanneb. Kes kurja teeb, selle tagga kâib nuhtlus, ni kui temma warri; ja kui pat so süddames hingab, siis hingab willetsus so ukse al.

Õppet.-sönn. 13, 23. Õnnetus ajab pattusid tagga.

10. E u g g e m i n e.

Jesust leitakse templis.*)

Luka ehw. 2. peatüt.

Jesuse wannemad kâisid igga aasta Jerusalemmas Pasapühhiks, ja kui temma kahhetõistkümnne aastaseks sanud, wõtsid nemmad tedda esimest korda enneste kasa. Kui pühhad ollid õtsa sanud, ja nemmad jälle kajo pole läksid, jâi se poeglaps Jeesus Jerusalemma, agga temma wannemad ei teädnud sedda mitte, waid mõtlesid tedda tõiste teekâijate seltsis ollewad. Kui nemmad ühhe päwa teekõnna maad ollid ärra kâinud: siis õtsisid nemmad tedda suggulaes.

*) Manjiny Goltz gotsfristen templist, corrigirt über auctoren f. Manjinyicht u. hieß templis hainten; hant, seigte in, ob besunden auf die Pün spanden wâil mit im Tempel, wo sie den Gotsfristen fanden. D. Brief u. 3. Mai 1824.

te ja tutwate jures, ja kui nemmad tedda ei leidnud, läksid nemmad taggasi Jerusalemma tedda otsima. Kolm päwa pärast sedda leitsid nemmad tedda pühhas kojas, kes õppetajate seas istwad, neid kuulwad ja neid küsivad. Kõik, kes tedda kuulsid, imestasid wägga temma mõistuse ja tarkuse pärast. Ugga kui temma wannemad tedda seal nägid, ehmatasid nemmad, ja temma emma ütles temma wasto: poeg! miks sa meile nenda olled teinud? wata! sinno issa ja minna, olleme sind öiete waewaga otsinud. Ja temma ütles neile: miks pärast olete teie mind otsinud? Eks teie ei teadnud, et ma ses pean ollema, mis mo Issa pärast on? Ugga nemmad ei mõistnud sedda sõnna, mis ta neile rääkis. Ja temma läks nendega ärra; tulli Naatsareti, ja kulis nende sõnna. Ugga temma emma piddas kõik needfinnatsed sõnnad ommas süddames. Ja Jesus kaswis tarkuses ja pikkuses, ja armus Jummal ja innimeste jures.

Küsimised mis järrelemõtlemist
tahtwad.

1. Miks ei wõtnud Jese wannemad tedda mitte jo ennemine kasa, kui pühhas kojas läksid?

2. Kas sedda heaks kita, kui wannemad omma wäe: tumaid lapsi kasa wõtwad, kui kirriku lähewad?
3. Kas piisikesed lapsed sedda mõistawad, mis pühhas kojas tehakse ja õppetakse?
4. Et's peaks mittoõrd sedda nähtama, et lapsed omis mas rummaluses jummalatenistust seggawad?
5. Kellele Jummal sedda küüls arwab?
6. Kas tarwis lapsi jo aegsaste õppetada Jummalat palluma?
7. Mis saggused peawad lapsed palwed ollema?
8. Mis tulles lapsele kinnitada, kui ta palwet tulles teggema?
9. Kuida õppib laps omma wannemä käest Jummalat viete palluma?
10. Kas ta headki lapsed omma wannemitele murret tewad?
11. Kui noor rahwas ihho polest kossub, ja pikkuses kas: wab, mis siis weel Jummalat käest sinna jure palluda?

Õppetused.

1. Jesuse wannemad lootsid temma tar: ga ja tõsise mele peäle, sepärrast ollid nem: mad murreta temma pärrast, ja arwasid tedda suggulaeste ehk mu tutwate jures ollewad. Dn: neks se küüls wannemitel, kui Jummal sesug: gusid lapsi neile andnud, et nende peäle wõi: wad lodata, ja julged nende pärrast olla.

2. Kes mailmas tõiste heaks ja Jumma: la auks iggatseb ellada, se jo noretki kõige hea õppetuse peäle himmoline: temma õtsib tarkust ja õppetust, ja leiab sedda ennese ja tõiste hinnaliseks kasjaks.

3. Innimesed pannid Jესuse tarkust kül wägga immeks, õmmetige temma sellepärrast ei surustelnd. Se innimene on umbmõistmata, kes kõrkistab ja surustelleb, kui temma üht ehk tõist head ennam Jummal käest sanud kui tõine.

4. Sedda targem innimene on, sedda wähhemalt ta issiennast üllendab: temma näitab agga omma teggu laimata ollewad, ja saab sedda wiisi küsimata au ja kitust tõiste käest. Agga kes issiennast üllendab, sedda allandakse.

1 Peetr. 5, 5. Jummal panneb sureliste wasto; agga allandlikudele ännab temma armu.

11. L u g g e m i n e.

Joännese pattustpöõrmise jutlus ja tynnistus Kristusest.

Matt. ehw. 3 peatük ja Luka ehw. 3 peatük.

Joannes, kui temma kolmkümmend aastat täis sanud, hakkas jutlust Jüda-ma kõrbes teggema, ja ütles: parrandage meelt; sest taewa-riik on liggi tulnud. Menda sai tõeks, mis prohwet Jesaia ettekuulutades ütelnud: ühhe hüüdja heäl on kõrbes: wõl-

mistage Issanda teed, tehke temma teeraad
 tassafeks. Gesinnane Joannes, preestri Sa-
 karia ja Elisabeti poeg, olli walli issiennese
 wasto; temma kuub olli kammeli karredast
 karwust tehtud; nahkwoe olli temma wodel;
 metsmessi ja hommiko=ma kilid temma roog.
 Kõik temma jutlused tõttasid sinna, et inni-
 mesed meelt piddid parrandama, sest et Je-
 sus omma armo õppetusega tullemas, ja Sum-
 mala riki meie jure olli tomas.

Jerusalõmma ja kõige Juda=ma rahwas, /e
 mis ümberkaudo Jordanit ellas, läks temma
 jure; tunnistas ommad pattud, ja laskis ennast
 temmast ristida. Ugga kui temma näggi, et pal-
 jo wariserisid ja saduserisid temma ristmise
 jure tulli, ütles temma nende wasto: teie
 wihhasema maddude suggu! kes on teile näit-
 nud, et fate ärrapõggeneda tullewa wih-
 ha eest, kui teid ristitakse? Kantke õiged me- /t
 leparrandamise wilja; ja ärge arwake en-
 nast selleparrast õntsaks sawad, et Abrami /a
 suggu ollete; sest minna ütlen teile, et Sum-
 mal neistsinnatsist kirowidestki Abramile sug- /a
 guwõssa wõib üllesärratada. Kirwes on
 jo puu jure külles; pu mis head wilja ei kân-

na, raiutakse mahha, ja wiisatakse tul-
lêsse.

Temma mõnnus jutlus mõjus innimeste
süddames, ja tulliwad mitmed temma jure,
temma käest küsima: mis peame teggema,
et wõiksime õntsaiks sada? Temma käs kis
luggimest armastada, ja ütles: kel kaks ku-
be on, se antko tõist sellele, kel sedda ei
olle; ja kel roga on, se tehko nendasammo-
ti. Tõlnerid tullid ka énnast lastma risti-
da, ja ütlesid temma wasto: õppetaja! mis
peame meie teggema? Ja temma kostis: är-
ge wõtke suremat tõlli, kui seadetud. Wi-
maks tullid ka sõamehhed énneste párrast
küsima, mis piddid teggema, ja kostis nei-
le Joánnes ja ütles: ärge tehke ei ühhelegi
liga, egga pettust, waid olge omma pal-
gaga rahhul.

Kui nüüd rahwas ommas süddames
hakkas mõtlema, et ehk temma wahhest pe-
aks Kristus ollema; siis ütles temma kõi-
gile: minna ristin teid kül weega; agga se
tulleb, kes wággerwam on mind, ja kelle
wáárt minna ei olle, et ~~minna~~ temma lin-
ga paelu lahtipeástan, sesamma peab teid
pühha wõimoga ristima.

1 ma

Küsstimsed, mis järrelemõtemist
tahtwad.

1. Keddä olli Zummal Jesuse eelkäijaks wallitsend?
2. Joannes olli waljo sõnnaga mees, mil siis tarwis waljo sõnnaga karristada?
3. Mil, ja kus hea sõnna maad leiab?
4. Mis on parrem, kui hea, wai waljo sõnnaga enast lasseme juhhatada?
5. Mitspärrast käis Joannes ni kõrwaste pattust; pöörmise peäle?
6. Mis se on: pattustpööрма?
7. Kust se tulli, et Joannesel julgust olli, wariseride ja sadduseride wäggewat seltsi sõitelda, ja tedda alwaks laita?
8. Kas kül biglane innimene arguse pärrast töt ärras salgab?
9. Mis tulleb tehha, ja mis pead teggema, kui inimesed sind eht parremaks eht pahhemaks peawad, kui sa ei olle?

Õppetused.

1. Ei olle sest kül, et sa ennast pattuseks ja waeseks tunnistad, ja omma wigga kaebad; sa pead üeks sama ommas mele waimus; sedda mis pahhaks wisiks olled wõtnud mahhajätma; issiennast omma ihhaldamistega tähhelepannema; walwama ja palluma, et so iggatsemised ja himmud// sind küsatuse sisse ei sada.

2. Inimest tähhendakse wiljapunga, ja temma nõud, wisid, teüd ja kumbed, wiljaga, mis pu kannab; kui wiilli ei kõlba, eht kui pu foggoniste wilja ei kannu, siis tedda raiutakse

mähha, ja wissatakse tüllesse. Menda ka in-
nimene, kui temmast ühtigi head ei olle, siis
temma kuhugi ei kõlba; egga maksa, ei Jum-
mala egga innimeste ees, waid saab hukka.
So lapsegi põlwes jõuab wagga hing head
wilja kanda tullesse peäle, kui ta jummalala-
kartusega head teed wõttab minna. Olgo se
siis sinnogi kõige armsam murre, et hea puu
sarnatseks wõiksid ülleskaswada, ja rohkeste
head wilja kanda.

3. Joannes ristis neid, kes pattust ellu
Jummala ees tõutasid parrandada: ja piddi
ristimine õtse puhastamise tähheks ollema.
Sinna olled Jesuse sõnna ja nimme peäle
ristitud, ja Jummalale ommas ristmises tõu-
tand ja lubbanud, puhta süddamega Jum-
mala ees ellada. Olgo siis so meel ja mõt-
te, so sõnna ja teggu puhhas ja laitmata! —

Jes. 1, 16. Peske ennast; puhastage
ennast; saatke ommad kurjad teud mo sil-
mi eest ärra, ja seiske kúrja teggemast.

12. L u g g e m i n e.

Kristust ristitakse Joannesest.

Mat. ehw. 3 peatük, Mark. ehw. 1 peatük,

Luka ehw. 3 peatük, Joänn. 1 peatük.

Kui Jesus kolmatkümmend aastat olli
kaimas, tulli temma Naatsaretist Jordani

jõeale Joánnese jure, et ta tedda piddi ristima; agga Joánnes pallus wasto ja ütles: mul on tarwis, et sinna mind peaksid ristima, ja sinna tulled minno jure. Jesus wastas ja ütles: olgo nüüd nenda, sest nenda on meie kohhus kõik õigust täieste teha; siis jättis temma tedda. Kui Jesus sai ristitud, siis tulli temma seddamaid weest wälja, ja wata! taewad tehti temmale lahti, ja Joánnes näggi Jummalala waimu kui tuikest mahhalastwad, ja temma peäle tuleswad. Ja wata! heäl hüdis taewast: se sinnane on minno armas poeg, kellest mul hea meel on! —

Küsimised, mis järrele arwamist tahtwad.

1. Kas meie päwil ka weel wanna rahwast mõnni kord ristitakse?
2. Keda sinna jure wõetakse, kui lapsi ristitakse?
3. Mikspärrast innimest wõõderiks kutsutakse?
4. Mis on ristisija; ja ristiemmade kohhus omma ristilaste wasto?
5. Kas innimene jo sellepärrast pntsaks saab, et temma ristitud?
6. Mis tähhendab wessi ristmise jures?
7. Kuida neid isstárranis nimmetakse, kes ristitud on?
8. Kas ristimata innimesel ka iggawese ello lotust peaks ollema?

9. Kuida sinnagi selle dnne osfallselt wõid sada, et
Zummalat sinno pärrast hea meel wõiks olla?

Õppetused.

1. Õppi Joannesest, et mõistlik inimene
ennast selle ette allandab, ja selle älla heid-
dab, kes temmast üllem on.

2. Märka Õnnisteggija sõnnad rõhhele
põnna, ja neid melespidada, kui ta ütleb:
meie kõhus on, kõik õigust rõieste teha.
Seepse on se õnnsaksteggew usk, et sa sedda
kõigest wäest püad teha, mis Zummala ees
õige on, ja mis õigus teha.

3. Kui so uled Zummalat küll palluwad,
agga kui so süddames Zummala kasso armas-
tamist ei olle, siis ei wõi sinno Issal taewas
sinno pärrast mitte hea meel olla.

Apostl. Teg. 10, 34 ja 35. Zummal ei pea
luggu, mis saggusest saggust (ehk usust)
inimene on: waid kõige rahwa seast on
se, kes tedda kardab, ja õigust teeb, ar-
mas temma melest.

13. P u g g e m i n e.

Jesust kiusatakse kurradist.

Matt. ehv. 4 peatük, Mark. ehv. 1 peatük,

Luka ehv. 4 peatük.

Jesus tulli täis pühha waimu Jordanist taggasi; ja tedda äeti pühhas waimust kõrbe, et tedda kurradist pididi kiusatama. Ja kut temma nellikümmend öed, ja nellikümmend päwa sai paastunud: siis tulli temmal pärrast nälg kätte, ja kiusaja tulli temma jure, ja ütles: Kui sa Jummalaga poeg olled, siis ütle, et need sinu natsed kirowid leiwaiks sawad. Agga Jesus wastas temmale ja ütles; kirjutud on: (wata: 5 Mos. 8, 3.) inimene ei ella mitte ükspäinis leiwast, waid iggaühhest söönast, mis Jummalaga suust läbbikäib. Siis wöttis tedda kurrat ennesega pühha linna, ja panni tedda pühha koha hõrja peäle, ja ütles temmale: Kui sa Jummalaga poeg olled, siis kukkuta ennast mahha, sest kirjutud on: temma tahhab omma inglid sinno pärrast kaskida, et sinna omma jalga ialgi kirowi wasto ei pea tõukama. (wata: Laul. 91, s. 11 ja 12.) Jesus kostis ja ütles temmale; ta on kirjutud: (wata: 5 Mos.

6 p. 16 f.) sinna ei pea Zummalat omma Issandat mitte kiusama. Ta wöttis tedda kurrat ühhe wägga kõrge mäe peäle, ja näitatas temmale kõik mailma kunningrigid ja nende au, ja ütles temmale: sedda kõik tahhan minna sülle anda, kui sa mahhabeidad ja mind kummardad. Siis ütles Jesus: taggane minnust, sadan! sest kirjutud on: (wata: 5 Mos. 8 p. 3 f.) sinna pead Zummalat omma Issandat kummardama, ja tedda ükspäinis tenima. Siis jättis kurrat tedda mahha, ja inglid tullid temma jure ja tenisid tedda.

Küsimised, mis järrele arwamist tahtwad.

1. Kes on meie sees meie kõige surem kiusaja?
2. Kas ka kõiste innimeste kiusamist karta?
3. Kui mo mõtted mind kiusawad, mis siis pean tegema?
4. Kuida saab inimene Jesuse õppetuse järrele, kõik kiusatust ärawõita?
5. Mis käsib Jesus sest polest allati tehha?
6. Kui ma ei isseännast, egga omma süddame liikumist tähhele ei panne, ei walwa, egga palu, mis mul siis karta?
7. Kus mo nõdrusel kiusamist karta, kas sulna pean minnema?

8. Kui üks ehk kaks kord kiusamise wasto ollen seisnud, kas siis julgetks pean minnema, ja ennese peäle lootma?
9. Mis tünneb südda, kui kiusatust joutsid ärrawõita?
10. Mikspärrast wanna sõnna laiskust kurradi pea patja ütleb ollewad?
11. Mill kõigeennamiste sedda karta, et kurjad hirms mud ja mõtted süddames tõuswad?

Õppetused.

1. Kui Õnnisteggija Jesus Kristus kiusamata ei sanud ollema; weel wähhemalt sinna, kel pattune lihha ja werri, kiusamise eest warjul wõid olla. Sepärrast, kui arwad ennast seiswad, siis katsu et sa ei lange.

2. Jesus teggi pühha kirja sõnnadega kiusaja kawwalust tühjaks; õnneks se siis ka sul saab ollema, kui kiusatuse tünnil, üks ehk tõine pühha kirja maenitsuse sõnna sinno mäle saaks tulles.

3. Kummalad, kergemelelised juttud, kõned// ja teud kiusawad nõddjremaid kurjale.

Zakob. 1, 13, 14 ja 15. Argo üttelego ükski, kedda kiusatakse: mind kiusatakse Zummalast, sest Zummal ei kiusa keddagi kurjaga: agga innimest kiusatakse, kui tedda ta ennese himmudest wetakse ja awwatälletakse. Pärrast, kui himmy ennast wastosanud, siis toob ta patte ilmale; agga kui pat täieste tehtud, siis sünni-

10
10

tab temma sūrma — (se on: temma teeb
innimest õnnetumaks ja willetsaks).

14. U g g e m i n e.

Jesus wõttab fakstõistkõmmend
jüngrit ennese jure.

Meljust ehwangelistidest totkokirjutud.

Kui Jesus kõrbes olli paastunud, ja
seält taggasi tulnud, hakkas temma Juda-
ja Kalilée=maal möda maad käima ja õp-
petama; ja nomis, maenitses ja õppetas:
parrandage meelt, sest taewariik on liggitul-
nud. Rahwas tulli kõigilt poolt temma
jure; sest temma õppetas wäggewa sõnna-
ga, ja ei mitte nenda, kuid wariferid ja
kirjatyundjad; ka teggi temma paljo haigid
ja wiggasid omma sõnna läbbi terweks. Kõi-
gilt poolt todi rahwast temma jure, kes mit-
mesugguse wallo ja waewaga koormatud ol-
liwad. Ugga sest, et Jesus sedda ettetea-
dis, et ta mitte kauaste maa peäle piddand
jama: sepärrast wõllitses temma ennesele
jüngrid, ledda temma õppetas, et needsin-

natsed, párrast temma taewaminnemist, tem-
 ma armoõppetust kõige mailmale piddid kulu-
 tama, ja pühha risti koggodust temma nõu ja
 tahtmise järrele asfutama. Needsinnatsed
 mehhed, kedda Jesus ennese jure wõttis,
 ollid maddala põlwe rahwas, agga nisug-
 gused, kes süddamest iggatsefid Zummala ri-
 ki eddasi, ja tõõppetusega innimesi õnnis-
 tuse tele aidata. Jesus koggus omma jüng-
 rid aega möda, nenda, kuida üht ehk tõist
 juhtus leidma, kedda kõlbawa nággi ollewad.
 Essimene olli Simon, kedda Jesus párrast
 kianimmege Peetruseks, se on: kaljuks, nim-
 metas. Sellega Jesus nenda tutwaks sai:
 kui temma Kenetsareti järwe áres seisís, ja
 rahwas temma jure tungis, nággi temma
 kaks wennet kaldas seiswad, ja kallamehhi
 nende jures omma note loppotawad: siis
 láks temma ühhe wenne peále, mis Simo-
 na párrast olli, ja pallus tedda, et ta mäelt
 nattukest piddi árrasõudma: ja temma istus
 mahha ja õppetas rahwast wennest. Agga
 kui ta lõppis rákimast, ütles temma Simo-
 na wasto: sõua sinna süggawa kõhta, ja las-
 se omma nota sisse ühhe loma katseks.
 Simon wastas ja ütles: õppetaja! meie

olleme kõik need need teinud, ja ei olle ühti-
gi sanud, agga sinno sõnna peäle, tabhan
ma nota sisselasta. Kui nemmad sedda
ollid teinud, said nemmad sure hulga kallu,
nenda et nende noot lõhki karrises. Ja nem-
mad tõmbasid käega omma seltsime^{ste} po-
le^{*)}, kes tõises wennes ollid, et piddid tulles,
ja neid aitama. Ja nemmad täitsid mülle-
mad wened nenda, et nemmad ollid wau-
mas. Agga kui Simon Peetrus sedda näg-
gi, heitis temma Jესuse põlwele ette mah-
ha, ja ütles: Issand! minne minnusi ärra,
sest ma ollen üks pattune inimene! sest suur eh-
matus olli temma peäle tulnud, ja kõikide
peäle, kes temmaga ollid, selle kallafagi pär-
rast, mis nemmad ühhes ollid sanud. Men-
dasammoti olli ka Jakobuse ja Joännese
Sebedeuse poegade peäle, kes Simona selts-
simehed ollid, suur ehmatus tulnud. Agga
Jesus ütles Simona wasto: ärra kard!
sest ajast pead sa innimesi püüdma. Ja
Simon, ja Sebedeuse pojad, Jakobus ja Jo-
annes, jätsid seälsammas paigas kõik mahha, ja
käisid Jესuse järral, ja saiwad temma jüngriks.

Aega möda olli Jesus ennesele kakstõist-
kümwend jüngrit koggonud, kes allati temma

*) Se on: tõmbasid omma padiga isjendid selts-
simeeste põle. Agga, se polle mitte nenda,
nemmad leisid paigal, ja tõmbasid käega om-
ma seltsimehki.

ümber ja temma jures ollid, kedda temma
 apostliks, se on: omma sõnna ja õppetuse
 kuulutajaiks nimmetas, sest, et nemmad pär-
 rast temma taewaminnemist, temma kässo
 peäle, kõige maailmasse piddid minnema, tem-
 ma armo-õppetust kuulutama; õppetama kõik
 rahwast, ja neid ristima, Jummala se issa,
 se poja, ja se pühha waimo nimmel. Esimene
 neist olli Simon Peetrus; tõine olli
 Peetruse wend Andréas; kolmas ja neljas
 Sebedeuse pojad, Jakobus ja Joannes;
 wies olli Wilippus; kues Bartoloméus;
 seitsmes Tomas; kahheksas Mattéus; üh-
 heksas Jakobus, Alwéuse poeg; kümnes
 Simon Kanast; ükstöistkümmes Judas, lia-
 nimmega Lebbäus ehk Sadäus; ja kakstöist-
 kümmes Judas, lianimmega Iskariötis, kes
 Jesust ärraandis, ja kelle assemele pärast
 tõised jüngrid Mattiast wallitsesid.

Peäle neid kakstöistkümmend, kes allati
 Jesuse jures ja temma ümber ollid, olli *sest* *temmal*
 fusel weel paljogi jüngrid, kedda temma jo-
 omma ello, ja ~~omma~~ õppetamise ajal, üm-
 berkaudo satis õppetama, Jummala rigi tulle-
 mist pimmeda rahwale kuulutama, ja pattust-
 pöörmise jutlust teggema. Kui needsinnatsed

õppetamas ollid käinud, siis tõttasid nem-
mad jälle Kappernauma Jesuse jure taggasi,
temmale sõnumid tooma, kuidas innimesed
nende õppetuse sõnna ollid wastowõtnud.

Jesus murretses siis selle ette, et jo tem-
ma ello ajal, Juda ja Kaliläa ümberkäuds-
tes maakondades, temma armoõppetust pididi
tuntama, ja temmale head asfet innimeste
süddames walmistatama, sepärrast ütles tem-
ma: (wata: Luk. 10 p. 2 s.) leikust on
paljo, agga pütsut tõeteggijaid: sepärrast pal-
luge leikuse issandat, et temma tõeteggijaid
omma leikuse kallale wõttaks wäljaajada.

Neid kakstõistkümmend läkkitas Jesus
wälja, käskis neid, ja ütles: minge ja kulu-
tage: taewariik on liggi tulnud; tehke hai-
gid terweks, puhhastage piddalitõbbisid; är-
ratage surnuid üles; ajage kurje waimusid
wälja: ilma ollete teie sanud, ilma antke.
Kes teid wastowõttab, se wõttab mind was-
to; ja kes mind wastowõttab, se wõttab
tedda wasto, kes mind on läkkitanud.

Käsimised, mis järrele mõtlemist
tahtwad.

1. Mikspärrast tulli rahwas tõdigilt poolt Jeseuse jure?
2. Mis sugused teud teggi Jesus innimeste heaks?

3. Mis kulus Jesus omma immeteggudega?
4. Mikspärrast wallitses Jesus ennesele jüngrid?
5. Kas needfinnatsed jüngrid rikkad ja surefuggu in-
nimesed olliwad?
6. Kas siis maddala põlwe, ja waenegi innimene,
ka palju head töiste innimeste tassuts jõuab
teha?
7. Simon Peetrus jättis kõik mahha, ja läis Issans-
da järvel, mis sa sest õppid? / 5
8. Mis ütleb sefinnane Issanda sõnna: sinna pead
innimesi püüdma?
9. Kuida sedda sõnna mõista: leikust on palju, aga
ga piisut töteggijaid?
10. Misfuggust melewalda andis Jesus omma jünge-
ritele, kui temma neid wälja läkkitas?
11. Mikspärrast andis temma neile sefuggust meles
walda?

Õppetused.

1. Kui head, targad ja waggad innimesed kofkohoidwad, siis jõudwad nemmad üh-
hemelelise nõuga, palju head teha ja toimi-
tada: sest palju jõudwad ennam, kui üks ai-
nus. Sedda sa fennestki näed, et Jesus jünge-
rid ennesele wõttis, nendega seltsi löi, et nem-
mad, kui temma ustawad abbimehhed, Zum-
mala riki siin ilmas pidid aitama kindlaks
rajada.

2. Jesus Kristus Zummala poeg on so
hinge õnnisteggija, so walgustaja, ja so ar-
motoja, tedda pead sa süddamest armastama,

tedda palluma, kiitma, ja tännama: agga temma apostlid, kedda ta wälja läkkitanud, omma armööppetust kõige mailmale kulutama, pead sa ays piddama, ja neid tännolikult mällestama.

3. Jeesus wälitises apostlid, ja läkkitas neid wälja, jutlust teggema; ja kui ta sedda teggi, siis olli temma armotahtmine, sellega öppetajaid ja öppetaja ämmetit seäda, sellepärast, et mailma ötsani, igga põlwe rahwa seas, innimeste önnistuseks armööppetust pididi kulutatama. Mis siis weel praegogi Jummalat armo, ja Jeesuse hallastuse läbbi kõigis paigus sünnib. Selle kõlli armo eest kiitko ja tänago so südda allandlikult Issandat Jummalat, ni mitto kõrd kui sa ial Issanda kõggoduses töistega Jummalat olled tenimas, töööppetust kuulmas, ja sedda pallumas, mis so ihho ja hinge kassuks sülle tarwis lähheb.

1 Korint. 12, 28. Jummal on kõggoduses mõnningaid — öppetajaiks seädnuud.

Ebr. 13, 17. Kuulge omma juhatajaid, ja wõtke nende sõnna; sest nemmad walwawad teie hingede eest, nenda kui need, kes wastust peawad andma, et nemmad sedda rõmoga tewad, ja ei mitte ohkades; sest teil polle se mitte kassuks.

15. U g g e m i n e.

Jesus kõnneleb ühhe Samária
naefega.

Joänn. ehv. 4 peatük.

Jesus läks Juda maalt Galiläa=maale, ja käis Samária maast läbbi, ja tulli Si-gari=linna jure, selle põllo liggi, mis Jakob-gup omma poja Josefile olli andnud; seal sammas olli Jakob-gup kaew. Kui nüüd Je-sus teekäimifest olli wässinud, istus tem-ma kaewo jure mahha; ja kui ta seal olli istumas, tulli üks naene Samáriast wet toma. Jesus ütles temmale: äanna mülle jua; sest temma jüngrid ollid linna läinud roga ostma. Ägga se Samária naene üt-les temma wasto: sinna elled üks Juda mees, kuida sa minno käest, kes Samária innimene ollen, jua küsüid? Juda rahwas ei sünni mitte ühte Samária rahwaga. Je-sus ütles, kui sa teaküid sedda Jummala andi; ja kui sa teaküid, kes se on, kes sülle ütleb: äanna mülle jua; süis olleküid sa tedda pallunud, ja temma olleks sülle ellawat wet andnud. Naene kostis ja ütles: ämbrit ep olle sul, ja kaew on süggaw, kust sa süis

110
 sedda ellawat wet olleks sanud? Sinnaks
 surem olled, kui meie essiisa Zagup, kes
 meile sedda kaewu on andnud, ja kes isfi
 seält seest on jonud, ja temma pojad ja
 lojused? Jesus ütles: iggaüks, kes sestsin-
 natsest weest joob, se jannutab jälle; agga
 kes ial sest weest saab jonud, mis minna
 annan, se ei jannuta enam iggaweste:
 waid se wessi, mis minna temmale annan,
 saab temma sees wee kaewuks, mis owab
 iggawese ellusse. Naene kostis ja ütles:
 Issand! anna mulle sedda wet, et ma ei
 jannuta, egga et mul enam tarwis olleks,
 seie tulla wet toma. Jesus ütles: minne
 kutsu omma meest, ja tulle seie! agga naene
 wastas ja ütles: minnul ep olle meest.
 Jesus ütles: sinna olled viete rakinud: sest
 wiis meest on sul olnud, ja kes nüüd sin-
 nul on, se ep olle mitte sinno mees. Selle
 sõnna peäle ütles naene: Issand ma näen,
 et sa prohweet olled. Meie wannomad on
 sesinnatse mäe peäl Jummalat kummarda-
 nud, ja teie ütlete, et Zerusalémmas se paik
 on, kus Jummalat peab kummardama. Je-
 sus ütles: naene! ussu mind, et tund tul-
 leb, et teie ei pea, ei sellesinnatse mäe peäl,

egga Jerusalémmas Issaß kúmmardama. /t
 Teie kúmmardate, mis teie et tea; agga
 meie kúmmardame, mis meie teame, sest
 õnnistus tulleb Juda rahwa seast. Agga
 tund tulleb, ja on jo nüüd, et tõssifed kúmmardajad
 peavad Issandat kúmmardama
 tões ja waimus, ja õtsib Issand sáhherdusi,
 kes tedda nenda kúmmardawad: sest Zum-
 mal on üks waim, ja kes tedda kúmmar-
 dawad, peavad tedda waimus ja tões
 kúmmardama. Naene ütles: ma tean, et
 Mésias tulleb, kedda nimmetakse Kristu-
 seks; kui se saab tulnud, siis kulumab tem-
 ma meile kõik. Jesus ütles: minna ollen
 sesamma, kes sinnoga rägib. Selle peäle
 tullid temma jüngrid, ja inimestellesid, et
 temma selle naefega kõnnetes; siiski ei jul-
 gend ükski tedda küssida, mis ta temmaga
 olli rákinud.

Se naene játtis omma weekrusi sinna;
 láks linna ja ütles innimestele: et tulge ja
 wadake sedda innimest, kes minnule kõik on
 üttelnud, mis ma ollen teinud; eks sesinna-
 ne ei olle Kristus. Siis tullid inimesed
 linnast wälja temma jure, ja pallusid, et ta
 nende jure pididi tullemä, ja neid õppetama.

Jesus jäi kahhest pärvast nende jure ja nem-
mad uskufid tedda, ja ütli: sesinnane on
töeste se maailma Õnnisteggija, Kristus.

Küssimised mis järrelearwamist
tahtwad.

1. Kas Jesus aina üksi janno pärrast selle naesega
hakkas räkima, wai olli temmal üks parrem ndu?
2. Kui wderas inimene sinno paika tulles, kuida
pead temma wasto ennast üllesnäitama?
3. Kuida pead teadmata ja tundmata rahwaga räkima?
4. Kui targemad rägivad, mis pead teggema?
5. Kas sesamma naesterahwas, kes kaewole tulli, mõistis,
mis Jesus temmale räkis?
6. Kust ta wiimseks märkas, et ta ühhe pühhaga räkis?
7. Mikspärrast pannid jüngrid sedda immeks, et Jesus
selle naesega kõnneles?
8. Kas pühha tõdda ainus paik, kus Jummalat tenida?
9. Kuida tenitakse Jummalat waimus ja töes?
10. Mis sest arwata, et se naene omma weekrusi jättis,
ja linna ruttas, tõistele ütlima, mis temma
kuulnud?
11. Mis sest rahwast kita, mis wälja tulli Jesusst
palluma, nende jure tulles?
12. Kuida se tulles, et targemad inimesed itka õp-
petust iggatsewad?

Õppetused.

1. Samária ja Juda rahwas wiikafid
tõine tõist, ja põlgas ja laitis üks üht, ja

tõine tõist ärra, sellepärast, et kümmalgi tõis-
 sed Zummala tenistuse wiisid ollid. Zummal ei
 wata mitte wäljastpiddise asja, waid innimese
 süddame peäle. Usso-ja Zummala tenistuse-wi-
 sid on mitmed: agga üks Zummal, kes kõiki-
 de Issa taewas; ja saab iggaüks omma usso
 läbbi õutsaks, kes Zummalat armastab, ja
 temma käsud peab. Sepärast ärra põlga
 ialgi innimest, kes tõist usku on; ärra wihta,
 ärra kiusa, ärra pilka tedda; waid arwa tedda,
 nenda kui ennastki, ühhe ja sellesamma õn-
 nistuse perrijaks. Wata Zesuse jüngrid, kes
 Zuda mehhed ollid, pannid sedda immeks, et
 terima selle Samária innimesega räkis; agga
 Õnnisteggija gndis neile tähte, et innimese
 ja innimese wahhel, usso pärast ei pea wah-
 het teggema. Kes ennast sellepärast tõistest
 arwab parrema ollewad, et ta üht ehk tõist
 ussofeltsi on; se on weel alles sures waimo-
 likus pimmeduses.

2. Kui Zummalat tenime; siis allandame
 ennast temma kõigewäggewama ette; tänname
 tedda temma armo eest; pallume temma käest,
 mis meile heaks wõiks tulla; agga kõigeen-
 namiste sedda, et meie mõtte, sõnna, teggu
 ja ellu, temma mele pärast, ja kõik meie ellu
 üks mõistlik Zummala tenistus saaks ollema.

3. Nenda kuida üks ainus Samária naene
 kõik omma rahwast Kristuse jure juhhatas,
 nenda jõuab ja wõib igga wagga hing om-
 mas kõhhas, ja ommal ajal, mitmid tõetund-

mis ja Jumala tahtmise pole juhhatada. Sinna jure muud ei tarwitata, kui et sa isfi tõe armastaja ja tõe teggija olled, kel melehead on Jumala peäse mõtteldes, ja temma kässoseädust piddades.

Matt. 12, 50. Kes ial minno Isfa tahtmist teeb, kes taewas on, sesamma on minno wend, ja ödde ja emma.

Apostl. Tegg. 17, 26. Jummal on teinud ühhest werrest kõik inimeste suggu kõige maa peäl ellama.

Kalat. 6, 10. Tehkem head kõigile.

Rom. 12, 15. Olge rõõmsad rõõmsatega, ja nutke nutjatega.

16. L u g g e m i n e.

Petesta tiik Jerusalémmas.

Joänn. ehv. 5 peatük.

Jerusalémmas olli lammaste warrawa liggi üks tiik, sedda hüti Petesdaiks, ja selle ümber seisid wõlwitud honed, kus kõikisugused haiged ja wiggased maas olliwad, kes jallutumad, pimmedad, ehk mu wiggaga koormatud, kes wõe liikumist otasid. Gest

üks ingel tuli ommal ajal mahha tiki, ja seggas wet, ja kes siis esimesest tiki sai, sai ommast wiggast terweks. Agga seäl olli üks inimene kahheksa aastat neljat küm- mend haige olnud. Kui Jeesus tedda näg- gi maas ollewad ja teada sai, et temma jo ni kaua seäl olnud, küsis ta tedda: Kas sa tah- had terweks sada? Haige kostis: Jeesand! polle mul sedda inimest, kes mind tiki ai- taks, kui wet seggatakse; sest senni, künni minna tullen, astub jo tõine minno eel fis- se. Jeesus ütles: tõuse ülles! wõtta omma wodi ja kõnni! — Ja se inimene sai warssi terweks; wöttis omma wodi, ja kõn- dis: agga se päew olli üks hingamise päew; sepärrast ütlesid Jüda-rahwas sellele, kes ol- li terweks sanud: hingamise-päew on, sul ei sünni mitte wodit kanda. Temma wastas: kes mind terweks teggi, se ütles mülle: wõtta wodit ülles ja kõnni. Siis küsisid nemmad temmalt: kes on se inni- mene, kes sülle ütles: wõtta omma wodit ülles, ja kõnni? Agga se, kes olli terweks sanud, ei teadnud mitte, kes se olli olnud; sest Jeesus olli jo ärralainud. Pärrast lei- dis Jeesus tedda pühhas kijas, ja ütles

temmale: wata, sinna olled terweks sanud, ärra te mitte ennam pattu, et sülle mitte kurrjemat ei sünni! Se innimene läks ärra, ja kulutas Jüda-rahwale, et Jeesus se olnud, kes tedda olli terweks teinud: ja sepärrast kuusas Jüda-rahwas Jeesust tagga, ja ötsis tedda ärtatappa, et ta sedda hingamise päwal olli teinud.

Küsimised, mis järrelembtlemise tahtwad.

1. Kas, kui häddalist näed, ja tedda jõuad aidata, päslumist pead orama?
2. Mis tünneb hea innimene ommas süddames, kui ta liggimese hädda ja waewa näeb? ja kui ta tedda ei jõua aidata, mis ta siis teeb?
3. Miks sesamma haige ialgi sel ajal tiki ei saand, kui ingel wet ligutamas olli?
4. Mikspärrast selle eest Jummalat tännada, kui haige wodi peäl meie ommaksed, ehk muud härsda süddamega innimesed meie ümber käiwad?
5. Kuida peab haige omma hädda kännatama, kui et ennese egga tdiste waewa tahha kaswatada?
6. Kas haiguses koik ilma arwota peame prukima, mis üks ehk tõine õppetab?
7. Eks peaks mittokõrd parrem ollema, ei ühtige haigusse wasto prukida, kui et teadmata rahwa nõu järrele, üht ehk tdist arstimist otsida?
8. Jeesus leidis innimest, kedda ta terweks teinud, pühhas kojäs, mis sesamma kül sinna olli läinud?
9. Kui sa jälle omma terwise jure olled sanud, kuidas siis Jummalale pead au andma?

10. Kas Jesus selle eest tannu sai, et ta sedda wiggast olli aitnud?
11. Kas peame tüddima head teggemast, kui innis mesed tannamatad, ehk kui nemmad meie head töed ärralaidawad?

Õppetused.

1. Et se innimesel kül raske, kui Jummal tedda pitka haige-wodi peäle heidab; siiski peab se usk sul neil päwil ellaw so südames ollema, se usk, mis sedda lotab: et helde taewane Jsa wimaks kõik meie heaks põrab; nenda, kuidas temma sõnna meid õppetab: et neile kõik heaks saab tulles, kes tedda armastawad.

2. Ärra sa nõdrausfuliseks, kui sinno häädas ja waewas Jummal omma abbiga wibib: ei olle temma sepärrast sind weel mahhajät nud: waid sinno heaks, mis so ennese melest teadmata, katsub Jummal jinno usku, ja kui parras tynd tulles, on temma hallastaja arm sind peästmas, ja süddant kergitamas. Sedda näed sa selgeste sest innimesest, kes Petesda tigi jures kahheksa aastat neljatkümmend Jummal abbi otamas olli olnud.

3. Kui sa haige olled, siis arwa énnast igakörd surma pole lähema ollewad kui ello pole; sest, et sul teadmata, kuidas Jummal sinno haigust põrab. Te siis sellepärrast selle ees, kes sallajasse näeb, arru omma ello

pärrast, et walmistud siit ilmast wõlksid lah-
kuda, kui Jummal sind sel kõrral peaks kut-
suma; ehk kui temma sind jälle terwise jure
peaks altama, et sa Jummalaga auuks, tõiste
heaks, ning ennese ihho ja hinge kassuks,
neid päiwi mõistaksid pruukida, mis Issand
armust so ello ea jure wõttab lissada.

Sirak 2, 6. Usu Jummalat, siis tulleb
ta sulle appi; seä ommad teed hästi,
ja lota temma peäle.

Jeremia nutto-laul 3, 26. Se on hea,
et inimene otab, ja wait on, Jumma-
last ärrapeastmist otes.

17. E u g g e m i n e.

Jesus teeb hingamise-päwal haigid
terweks.

Mark. ehw. 3 peatük, Luka ehw. 6, 13 ja 14 peatük.

Jummal olli Juida-rahwale kasku and-
nud, ja neid keelnud hingamise-päwal argi-
teggemast päwa tõed tehha: agga wariserid ollid selle
kasku jure, weel ommast peast, sedda tõist
kasku lissanud, miska kelasid hingamise pä-
teggemast wal ka sedda wähhematki head tõisele teh

ha. Jeesus piddas agga sedda kásku, mis
 Mosefest olli anfad, ja ei holineud fest ar- /s/dn
 motumast kásfust, mis wariserid ollid kün-
 nitanud, waid kui ial maad leidis head teh-
 ha, ehk háddalist ja waewalist aidata, siis
 reggi temma sedda ka hingamise-páwal.
 Sellega andis ja játtis temma neile, kes
 temma ommaksed, táhte ja oppetust, kuida
 pühapäwa ka heateggemistega piddime püh-
 hitsema. Nenda tulli siis Jeesus üksford
 hingamise-páwal Kapernauma linna; láks
 pühha kotta, ja oppetas: ja seal koggoduse
 kijas olli/innimene, sel olli rojane waim; /u'ko
 se kássendas ja ütles: et seisa! mis meil
 sinnoga on teggemist! Jeesus Naatsaretist!
 olled sa tulnud meid árrarikkuma? ma tün-
 nen sind, et sa olled Jummalá pühha poeg.
 Agga Jeesus switles tedda, ja ütles: olle
 wait! ja minne temmast wálsja. Sa kurri
 waim rapputas sedda innimest waljuste, ja
 láks, sure heálega kássendades, temmast wáls-
 ja. Kwik kes seal ollid sedda nággemas,
 hakkasid kóhkuma; kússisid ~~þine~~ tóist /issi. /u'he/e/xáste
 keskes, ja ütlesid: mis se on? mis uus opa-
 petus on se? ka rojased waimudki wótwad
 temma sóyna kuylda.

Ühhel teisest hingamise päeval läks Jeesus jälle Eoggoduse kotta, ja seal olli üks inimene, sel olli ärrakuinud käsfi. Agga wariserid wahtisid tedda, kas ta jälle hingamise päeval piddi terveks teggema, et nemmad temma peäle wõiksid kaebada. Jeesus ütles selle inimese wasto, kel ärrakuinud käsfi olli: tõuse ülles! ja astu seie kesse paika; ja tõistele ütles temma: Kas hingamise päeval sünnib head tehha, wai kurja tehha; ellu hoida, wai hukka sata? agga nemmad jäid wait. Jeesus watas nende peäle, ja olli kurb nende süddame kange ~~ka~~ ^{use} ~~use~~ parrast, ja ütles selle inimese wasto: sirruta omma kät! ja temma sirutas; ja temma käsfi sai jälle terveks, nenda kuida tõinegi. Ja wariserid läksid wälja, ja piddasid nõu Herodesse seltsiga temma wasto, et nemmad tedda piddid hukka saatma: agga Jeesus läks kõrwale omma jüngritega järwe pole.

Zuhtus jälle, et Jeesus ükskõrd hingamise päeval Eoggoduse kottas olli õppetemas, ja et üks naene seal olli, kel kahheksatõistkümmend aastat sesuggune haigus olli olnud, et ta kümme päewa ei söönud, egga paigastki en-

nast wõinud sirgeks ajada. Kui Jesus ted-
 da näggi, kutsus ta tedda ennese jure, ja
 ütles temmale: naene! sa olled lahtri sanud
 ommast haigusfest. Ja ta panni kätse tem-
 ma peäle, ja seddamaid sai temma sirgeks,
 ja auustas Jummalat. Agga koggoduse
 koja üllem, kelle meel sellepärrast pahha olli,
 et Jesus hingamise päwal olli terweks tei-
 nud, ütles rahwale: kuus päwa on, millal
 tõed peab teggema: tulge siis neil päwil,
 ja laske ennast terweks tehha, agga ei mit-
 te hingamise päwal. Agga Issand wastas
 temmale ja ütles: sinna fallalik! eks igga-
 üks teie seast omma hãrga, ehk eestit sõime
 küljest ei peasta hingamise-päwal, et tedda
 jomale wia?*) Eks siis sedda, kes Abrami
 tüttar on, sedda sadan kahheksatõistkümmend
 aastat olli kinnisiddunud, ei piddand lahtri
 peastetama sest kõiest hingamise-päwal?

peäsnu
 d. terweks
 sanud

/a

/d/x

Ja kui temma sedda ütles, siis sai kõi-
 git hãbbi, kes temma wasto pannid: agga
 kõi rahwas olli rõmus nende sure teggude
 pärrast, mis temmast ~~tehti~~ teggi.

Kui Jesus ühhel hingamise päwal ühhe
 wariseride üllema kotta tulli leiba wõtma:
 siis wahtisid nemmad tedda. Ja wata!

*) ja ei wi sedda joma?

üks weetõbbine inimene olli temma les, ja
 /de/te/kääst Jeesus küsis wariseriff ja kirjatyndjast:
 Kas sünnib hingamise-päwal terweks tehha?
 /lle/külge Agga nemmad jäid walt. Temma hakkas
 /i/ fēt innimesest/ kinni; teggi tedda terweks, ja
 lastis tedda minna. Gest et temma nende
 mõtted tündis, ütles ta nelle: kes on teie
 seas, kelle esel ehk härk kääwõ langeb, et
 ta tedda mitte warssi hingamisegi päwal
 /lle/ peaks wäljatõmbama? Agga nemmad ei
 wõinud temmale se/ peäle ühtigi wastata.

Küsimised, mis järrele mõtlemist
 tahtwad. **)

- /x/ 1. Mis süguses kääsus kääsib Jummal hingamise pä-
 wa pühitseda?
 2. Kas Jummal meile sellega head sowis tehha, kui
 kuus päwa kääsis tõed tehha, ja seitsmendamal
 hingata?
 /o/ 3. Kas siis koit innimesed hingamise-päwa nenda
 mõistwad piddada, et neil sest kasu /alleks/?
 /l/ 4. Kuhhu kogguwad ristirahwas ennaest pühhapäwit-
 tokko?
 /läheme/ 5. Mikspärast läheme pühha kotta?
 6. Kas sest kül, et agga Jummal sõnna kuleme?
 /l/ 7. Kas siis pühhapäwit ka lubba mõistlikult armast
 /aejawidet/ ja jummalamelepärast ajawitust õtsida?
 8. Mis sügused ajawitused hea rahwa melest sowi-
 tawad?
 9. Kas Jummal ilma süta ja wagga rõmu kelab?
 /x/ 10. Kas need kül ial rittaks sanud, kes pühhapäwit

*) Ino Hfot, 2. Ino Ino külgjäädäntõndu Ino
 nuf, misõd os Ino 10 Ino Ino: temma kääsus
 sedda innimest; teggi p.

**) Küsimised järrele mõtelda.

Ilma hääddata kättisⁱ ^{lo} ~~ma~~nud; omma p^{ül}l^{il} peat
leikamas läinud, ehk talgusⁱ teinud? — /fi

11. Mis sest arvata, et wariserid keelsid hingamise
pawal liggimest aidata, ja temmale head teha? /maft /ggemaft
12. Ets peats igga päew, mil head teey, Jummalale
pühhitsetud ollema, olgo temma üks pühha; ehk
üks hargi-päew?

Õppetused.

1. Pühhapawal pühhitse omma süddant
isfiärranis Jummalale; te arru ennesega,
mis suggune sa minnewal näddalal olnud;
kuida sa ellanud ja sedda ajanud, mis so koh-
hus teha: tulleta mäle, kuida Jummal sind
eddasi aitnud; ja kui temma sind kuras-
tand, siis ännä ka sellegi eest temmale tännu.

2. Jätta pühhapawal hargipäwa töed
rahhule; ännä omma perrele, ja omma lo-
jusele hingata, sest nenda on Jummal taht-
mine.

3. Kui pühhapawiti Jummal sõnnä ol-
led kuulnud, ehk prukinud; ja ettearwanud,
kuida tulles näddala peäle kõik seata ja teh-
ha: siis se sul keelmata, jummalamelepärra-
list rõmu ja ajawitust nõuda.

Laul 95, 6. Tulge kummardagem ja nikku-
tagem; heitkem põlwili mahha Jehowa
palle ette, kes meid on teinud.

Matt. 15, 8. Rahwas tulles mo liggi, omma suuga, ja auustab mind omma moffadega, agga nende südda on kangel minnust ärra.

18. L u g g e m i n e.

Jesus ärratab furnust Nääini noort meest ja Zairuse tüttart.

Luka ehv. 7 ja 8 peatükis.

Jesus läks ühte linna, mis hütakse Nääiniks, ja temmaga käisid paljo temma jüngerid, ja paljo rahwast. Kui temma liggi linna wärrawat sai, siis kanti furnut wälja, se olli omma emma ainus poeg, ja se olli lest, ja paljo linna rahwast olli temmaga. Kui Issand tedda näggi, hallastas temma wägga ta peäle, ja ütles temmale: ärra nutta mitte! ja, kui ta liggi sai, hakkas temma pufärgist kinni, (agga kändiad jäiwad seisma,) ja temma ütles: noor mees, ma ütlen sulle: tõuse ülles! Ja se furnud tõusis istuma, ja hakkas räkima; ja ta andis tedda temma emmale. Agga nende kõi- fide peäle tulli suur hirm; ja nemmad auus-

tasid Zummalat ja ütlesid: suur prohvet on meie seas tõusnud, ja Zummal on tulnud omma rahvast katsma. Ja sesinnane kõne widi temmast laiale kõige Zuda-maa läbbi, ja kõiki paiku seal ümberkaudo.

Kui Jesus ühhel hingamise päwal koguduse kijas olli õppetamas, tulli üks inimene, nimmega Zairus temma jüre, tedda palluma, et ta temma jüre pididi tullemas; sest, et temma ainus kahhetõistkümmne aastane tütrekene olli ärrasurremas. Kui Jesus sinna olli minnemas, tulli weel üks naene, kes uskus Jesuse abbiga ennast terweks sawad; ja kui Jesus weel alles selle innimesega rakis, ja temmale ütles: elle julge mo tüttar! sinno usk on sind aitnud; minne rahhoga! siis tulli Zairuse majast üks inimene, kes temmale ütles: ärra te õppetajale waewa, sest so tüttar on jo surnud. Kui Jesus sedda kulis, ütles temma: ärra karda, usso agga, siis peab temma abbi sama. Agga kui temma sinna kotta sai, ei lastnud temma keddagi sisse minna, kui agga Petrust, Jakobust ja Joännest, ja se lapsse issa ja emma. Ja nemmad kõinutsid, ja kaebasid tedda; agga Jesus ütles:

ärge nutte mitte, temma ei olle mitte sur-
 nud, waid ta maggab. Ja nemmad naer-
 sid tedda, sest nemmad teadsid, et ta surnud
 olli. Algga temma satis kõik wälja; hakkas
 lapse kättest kinni, ja hüdis: tüttarlaps!
 tõuse ülles! Ja temma hing tuli jälle; ja
 temma tõusis seddamaid ülles, ja ta käs kis
 temmale süa anda. Ja temma wannemad
 ehmata sid ärra; ja temma kelas neid, üh-
 helegi sedda räkima st, mis olli sündinud.

Rüsimised, mis järrelembõlemist
 tahwad.

1. Mis teeb ja tunneb hea inimene, kui tõise halle
 dust ja kurbdust näeb?
2. Mikspärrast ütles Jeesus selle kurwastud emmale:
 ärra nutta mitte?
3. Kas Jeesus aina üksi suusõnnaga selle kurwameelise
 süddant kergitas?
4. Mis saggune lotus peab leinaja inimese süddant
 kinnitama?
5. Kas surm meid iggawesest ajast netst lahutab,
 kes meie eel siitilmast ärrajudwad?
6. Kuhhõ koggub Jummal kõik waggad hinged?
7. Redda taewarigis jälle nähha same, ja kas seal sur-
 remist ehk lahkimist saab ollema?
8. Ous siis surm waggal hingel hirmus qasi?
9. Mil meie ka seddasinnast Jeesanda sonna kuulda
 same: tõuske ülles?

10. Kas meie päwil kedda ka olnud, et neile, kedda furnuks arwati, hing taggasi tulnud?
11. Misfuggust käsku on sellepärrest ilmaliko walliti: fufe polest antud?
12. Mikspärrest fesuggust käsku kindlaste pidada?

Oppetused.

1. Kui Jummal sind kurwastab, ja neid ärrawõttab, kedda armastad: siis ei sa egga jõua sinna kül ei omma halledust, egga omma nuttopissaraid keelda; sest kus lahkumist, seal on ka kurwastust ja halledust: agga sind finnitago leinamise päwil, se rõmustaw teädmine, et meie lotufeta ei surre; waid et neid, kes meist on lahkunud, seal ees leiame, kus kõik õutsad Issandat lõpmata kiidawad.

2. Surma tynd sul teädmata, sepärrest ärra olle julge selle peäle, et sa noor ja priiske ommas rämmus olled: egga ärra jätta hõmsfest, mis tänna wõiksid head tehha: sest sinna ei tea mitte, kas hõmne päew so pär-ralt saab ollema. /o /o

3. Kui sa nuttes ilmale tullid, siis rõmustasid ennast mitmed selle pärrest, et sa ollid sündinud: ella nenda, et kui ükskõrd surred, mitmed head innimesed sind tagganuttawad; ja sind armsa süddame liikumiseega mällestawad.

1 Korint. 15, 42, 43, 44. Radduwas põlwes külwatakse ihhõ, huffaminne- /u

ta põlmes ärratakse sedda ülles. Auta
 külwatakse, auga ärratakse ülles; nõd-
 druses külwatakse, wäes ärratakse ülles.
 Üks lihhalik ihhu külwatakse; üks
 waimolik ihho ärratakse ülles.

19. P u g g e m i n e.

Külwimehhest ja mitmesuggusest
 maast; üks tähhendamise sõnna.

Matt. ehv. 13 peatük, Mark. ehv. 4 peatük, ja
 Luka ehv. 8 peat.

Jesus läks omma jüngritega järwe äre,
 ja paljo rahwast kogus temma jure; ja
 temma õppetas neid tähhendamise-sõnna-
 dega, ja ütles: üks külwaja läks wälja
 külwama; ja kui ta külwas, kuffus muist
 tee äre, ja linnud, mis taewa al, tullid ja
 söid sedda ärra. Muist kuffus kaljopeälse
 maa peäle, kus temmal paljo mulda pol-
 nud; ja temma tõusis kül peagi, sest et tem-
 mal süggawad mulda ei olnud; agga kui
 päälte tõusis, wõttis pöud tedda kinni, ja
 temma küwis ärra; sest, et temmal juurt

/t

panni

polnud. Muist kullus ohakate sekka, need
 kagwid ülles, ja lammatafid sedda ärra, ja
 temma ei andnud wiija. Muist kullus hea
 maa peäle; ja kui temma töusis ja kagwis,
 andis temma wiija; ja mõnni kandis kol-
 mekümne wõrra; mõnni kuekümne, ja mõn-
 ni saa wõrra. Ja ta ütles neile: kel kō-
 wad on kuulda, se kuulgo! Agga, kui tem-
 ma üksi olli: siis kūsifid need, kes nende
 tahhetõistkümnega temma ümber ollid, tem-
 malt sedda tähendamise sõnna. Ja temma
 ütles neile: teile on Jummalta rigi sallajad
 gsjad teada antud; agga neile, kes wäljas
 on, sünnib se kōif tähendamise sõnnade-
 ga: sest, et nemmad nähhes ei näe; egga
 kuuldes ei mõista. Ja temma ütles neile:
 teie ei olle sedda tähendamise sõnna mõist-
 nud, kuidas tahhate teie siis eddespidi kōif
 tõised tähendamise sõnnad mõista?

Se kältwaja on, kes sedda sõnna kül-
 wab; agga teeäartsed need, kes sedda sõnna
 kül kulewad, agga kelle süddamest sadan
 sedda ärrawõttab, mis sinna sisse kältwa-
 ti. Mendasämmoti on need, kes käljopeäl-
 se ma peäle on kältwatud, kes warsi rōmoga
 sedda sõnna wastawõtivad, kui nemmad

sedda kuulwad: agga neil ep olle juurt en-
 nefes, waid seiswad agga ürikesest; pärrast,
 kui willetsus ehk kuusamine selle sõnna pär-
 rast tõuseb, siis tagganewad nemmad wärssi.
 Need, kes ohhakate sekka kuulwatud, on need-
 sinnatsed, kes sedda sõnna kuulwad, ja sel-
 le maailma murretest, ja petlikust rikkuse ja
 tühja ilmaliko himmudest wõrgutud ja aw-
 watelletud, tõe sõnna ommas süddames nä-
 wad ärralämmatatawad: agga need, kes hea
 maa peäle on kuulwatud, on needsinnatsed,
 kes sedda sõnna kuulwad ja wastowõtwad,
 ja wilja kandwad, mõnni kolmekümne, mõn-
 ni kuelümne, ja mõnni saa wõrra.

Küsimised, mis järrelemõtlemist
 tahtwad.

1. Mikspärrast õppetas Jesus ni sagedaste tähhendamisega sõnadega?
2. Mis se on: üks tähhendamise sõnna?
3. Kas ja weel muud tähhendamise sõnna tünne, mis Jesus pruukind?
4. Kuida peame Jumala sõnna pruukima ja kuul-
 ma, kui sennest kasju tahhame sada?
5. Eks olle mitmed, kes sedda jummalatentistuseks
 arwawad, kui ramatust agga löewad?
6. Mill luggemisest ühtigi head polle sada?
7. Mis sagguse maa sarnatse ja ennast kül arwad
 ollewad?

8. Kellele sedda süüks anda, kui Jummalat sõnna kasfusaatmata innimeste läes on?

Õppetused.

1. Harri omma süddant jo norelt, et temma heaks maaks wõiks sada, kus agga sedda rohkeste siggiks, mis sind Jummalat ja innimeste melest armsaks teeb. Sepärrast hoia omma süddant ennam, kui kõik muud, ning ärra olle holetu tedda läbbikatsumas.

2. Wõtta kõik õppetust, mis sind torgemaks teeb, ja sind hea tele juhatab, tänuga wasto; ja ännat tõe sõnnale maad ommas süddames, et ta saaks juurduma ja wiljatandma.

3. Ärra tüddi ärra issiennesega wõitlemast, et omma süddant heaks maaks harrida. Kõik assi tahhab omma aega: ei lähhe innimene kõhhe leikama, mis temma selfämmal päwal külwand; waid ta teeb ausaste, mis jõuab; pallub Jummalat, et ta sedda head semet õnnistaks, ja otat ommal ajal head leikust sawad.

1 Korint. 4, 20. Jummalat riik ei olle mitte kõnnes, waid wäes.

Jakob. 1, 22. Olge sõnna teggijad, ja ei mitte ütspäinis kuuljad, et teie walmõtlemitsega ännast ei petta.

Umbrohhust nisso seas: üks
tähhendamise sõnna.

Matt. ehv. 13 peatük.

Jesus' panni ühhe tõise tähhendamise sõnna nende ette, ja ütles: taewariik on ühhe innimese sarnane, kes head semet omma põllo peäle külwas. Agga, kui innimesed magasid, tulli temma waenlane, ja külwas umbrohtu kesle nisso sekka, ja läks ärra. Kui nüüd orras kaswis, nähti ka sedda umbrohtu. Agga maja Issanda sullased tullid temma jure, ja ütlesid temmale: Issand! eks sa olle head semet omma põllo peäle külwand, kuidas temmale nüüd se umbrohhi tulleb? Agga temma ütles neile: sedda on teinud üks inimene, kes waenlane. Siis ütlesid sullased temma wasto: kas sa siis tahhad, et meie peame minnema, ja sedda kookokogguma? Agga temma ütles: ei mitte! et teie mitte ühtaego ka nisso wälja ei kissu, kui teie sedda umbrohtu kookokogute. Laske mõllemaid ühtlaese kaswada leikuse ajani, siis tahhan ma leikajatele

idida: kogguge enne sedda umbrohtu, ja fidduge sedda wihtu, et tedda ärrapöletada; agga nisso pange kofko minno aita.

Kui Jesus sedda olli räkinud; siis las-
kis temma rahwast ärraminna, ja temma
jüngrid astusid temma jure, ja ütlesid: sel-
leta meile sedda tähhendamise sõnna umbroh-
hust põllo peäl. Ja temma ütles: Kes head
semet külwab, se on se innimese poeg; se
pöld on sesinnane maailm; ja se hea seme
on need taewarigi lapsed, agga se umbroh-
hi selle tiggeda lapsed; ja waenlane, kes
sedda külwab, on kurrat; agga leikus on
selle maailma lõppetus, ja need leikajad on
inglid. Otse kuida nüüd umbrohtu kogu-
takse, ja tullega ärrapöletakse, nenda peab
se ka sellesinnatse maailma aja lõppetusel
ollema. Innimese poeg lähhetab ommad
inglid, ja nemmad peawad kogguma kōif
need pahhandused temma rigi seest, ja neid,
kes tewad kāsso wasto; ja peawad neid
tullise ahju heitma: seäl peab ollema hullu-
mine ja hāmmaste kirristamine. Siis pea-
wad, kes õiged, paistma kui päike omma
Issa kuningrigis. Kel kõrwad on kuulda,
se kuulgo! —

Küsimised, mis järvele mõtlemist
tahtwad.

1. Kes se on, kes omma sõnaga head semet kõiges maailmas külvab?
2. Eks peaks iggal inimesel maad kül ollema, head semet külvada?
3. Kui sa mõistmata ja jummalakartmata tdiste nähhes ja kuuldes olled, mis sa siis külvad?
4. Kellele Jummal sedda kurja süüks arwab, mis tõine sinno käest õppind teggema?
5. Mis pead teggema, kui mõnnikõrd üht ehk tdist kurja juhud näggema ehk kuulma?
6. Miks püüdwad head wannemad omma lapsi selle eest hoida, et nemmad ühtigi pahha ei näeks egga tuleks?
7. Kuida se tulleb, et pahhad seltsid, head wiisid är varikkwad?
8. Misuggune õppetus mõnnusam, kas se, mis suuz sõnaga antakse, wai se mis sõnnateggemine näitab?
9. Kellest ütleb Jesus Kristus selle sõnna: parrem olleks, et üks westi kiwi temma kaela olleks podud, ja tedda kõigesüggowama merre kõhta ärraupputud?

Õppetused.

1. Üks hea inimene, kes tassane ja mõistlik kõigis, mis ta teeb ja rägib, on õtse üks armas walgus inimeste keskes; temma külvab kõigis paigus kus on, ja kuhhu lähheb, head semet: temma käest õppiwad noremad ja wannemad; ja jättab temma ommast käest

head semet tulleswa põlwe rahwa kassuks. Oh noor hing! et sesinnane tõe sõnna so süddamässe tungiks, ja sul ikka melespetawaks sõnnaks saaks ollema ja jäma.

2. Ei sa kõigeparremad wannemad sedda mitte iggakõrd keelda, et nende lapsed mitte kõrwalt üht ehk tõist, mis Jummal ei sälli, peaks näggema ehk kuulma. Seepse on se umbrohhi, mis selle hea seemnega, mis helled wannemad so süddamässe külwawad, üht aego iddaneb, tõuseb ja kaswab, ja kui sa Jummalat ei pallu, siis umbrohhi peagi wõimust wõttab, ja sedda head wilja ärralammatab.

3. Kui sa isfiennast armastad, kui häid päiwi siin ilmas sowid nähha, ja õntsfaste siit ilmast lahkuda: siis katsu Issanda nähhes saggedaste omma süddant läbbi, ja kisu sedda, mis temmas kui umbrohtu leiad, wälja.

Õppet.-sõnn. 1, 8 ja 15. Mo poeg! kui pattused sind aiwatawad, siis ärra wõtta mitte nende nõu: kela omma jalga nende jalgteed kaimast.

1 Korint. 15, 33. Kurjad kõnned rikkuwad häid kombid ärra.

Ristija Joännese pead raiutakse
õtsast ärra.

Matt. ehv. 14 peatük, ja Mark. ehv. 6 peatük.

Kuningas Herodes, lianimmega Anti-
pas, piddas ristijast Joännest suurt luggu,
fest et ta tedda pühha Jummalä mehhe tun-
dis ja teadis ollewad. Sellepärast olli kun-
ningal hea meel temma õppetust kuuldes, ja
wõttis temma mitmes asjus temma nõu.
Agga Herodes olli wäggiselt omma wenna
Wilippuse abbiakasat, Herodiast, ennesele
wõtnud, ja ellas temmaga, et Wilippus kül
weel hinges olli. Joannes ei wõinud nisug-
gust ellu kita, ja nomis sellepärast Herodes-
dest, ja ütles: sul ep olle lubba, omma wæn-
na naest ennesele piddada. Kuningas ei
lausunud sõnnagi selle peäle: agga Herodias,
kes sedda teada sai, hakkas surma wihha
Joännese peäle kandma, ja pallus mitmele
kõrrale kuningat, et ta tedda piddi ärra-
hukkama; agga temma ei jõudnud omma
palwetega kuningaga käest muud sada, kui
et kuningas Joännest wangitorni laskis

heita. Temma olleks tedda kül tapnud, agga temma kartis rahwast, sest nemmad piddasid tedda prohweediks. Wimaiks juhtus õmetige nenda, et Herödias omma werre ihaldawat tahtmist sai. Kui Herödes omma sündimise päwa piddas, ja suurt õhtosõmaaega teggi omma sure issandatele, pealikutele, ja Kaliléa-maa üllematele; ja kui Sálome, sellesamma Herödiase tüttar, sisse tuli, ja tantsis, ja se Herödes, ja nende mele pärrast olli, kes temmaga lauas istisid: siis ütles Kuningas Sálomele: pallu minno käest, mis sa ial tahhad, ja minna tahhan sedda sülle anda. Ja temma wandus ja ütles temmale: minna tahhan sülle anda, mis sa ial minno käest pallud, ehk olleks se mo pool Kuningr^{ist}. Agga Sálome läks wälja, ja ütles omma emma wasto: mis pean ma palluma? ja temma wastas: ristija Joännese pead. /d

Ja Sálome läks ruttuste Kuninga juure, pallus ja ütles: minna tahhan, et sa mülle seddamaid Joännese pead ühhe waagna peäl lassed anda. Kuningas sai wägga kurwaks; siiski ei tahtnud temma omma wande, egga nende pärrast, kes temmaga lauas /i

istsid, temmale sedda mitte keelida; waid laskitas kõhhe pealikut, ja laskis Joannese pead tua. Gesamma laskis jalla peält wangitorni; laskis Joannese pead õtsast ärraraiuda; tõi sedda waagna peäl, ja andis Sälome kätte, kes sedda kõhhe omma emmale wiis. Ugga kui Joannese jüngrid sedda kuulda said, wõtsid nemmad temma kehha, ja pannid sedda hauda.

Rüsimised, mis järrele mõtlemist
tahtwad.

1. Mis sugust inimest kirjadki auus peawad, kui nemmad tedda ka ei armasta?
2. Mikspärrast olleks Herodes piddand Herodia tahtmisele wasto pannema?
3. Kas iggakord inimeste meelepärrast, ja nende tahtmise järrele peame teggema?
4. Kui tahhan lubhada, mis siis essiteks pean ärrarawama?
5. Eks auus inimene wandumatagi omma sõnna täida?
6. Kas tõhhi, ja mil tõhhi wanduda?
7. Kas sedda kita, wai laita, et Herodes omma sõnna Sälomele piddas?
8. Mis olleks Herodes piddand Sälomele tähhendam, kui ta sesugust hirmsat asja pallus?
9. Kibda sa neist kolmest kõige pahhemaks arwad: Herodest, Herodiast, wai Sälomet?
10. Kas sa Joannest sellepärrast õnnetumaks arwad, et ta nenda hukka sai?

Õppetused.

1. Õppi Joannesest, et jummalakartlik innimene ialgi sellepärrast ei õigust egga tõt ärrasalga, et wäggewate melest armas tahhaks olla. Anna siis Jummalale auu, ja rågi kõigis paigus, kus kõhhus råkida, sedda, mis õige on.

2. Kui tõine sind pallub middagi anda ehk tehha; siis arwa mõistlikult järrele, kas tõhhid, kas wõid, ja sõuad sedda tehha ehk anda: ja kui siis tõutad ja lubbad, siis olgo sinno sõnna ni kindel, õtse kui Jummalala sõnna.

3. Heródes piddas omma sündimise päwa, ja teotas tedda ilmasüta innimese werrega; kui ja üht kõllist päwa pead, siis pühhitse sedda Jummalale, ja te selfämmal päwal üht ehk tõist head, mis armas sul mälestada, ja mis tõistele kasuks ehk meleheaks wõiks tulla.

4. Heródiast ja Sálomest nåed sa selgeste, mähherdune se õnnetus, kui kurjad wannemad omma laste juhatajad on: tanna sinna Jummalat, et temma sülle häid wannemid andnud, kes sind waggaks innimeseks püüdwad kaswatada; kule nende sõnna; ja pallu Jummalat, et nemmad weel kauagi sülle tõeks, warjuks ja juhatajaks wõiksid olla.

Mat. 10, 28. Urge kartke neid, kes ihho ärratapwad, ja ei wõi mitte hinge tap-

pa; agga kartke ennam sedda, kes ihho
ja hinge wõib rikkuda.

22. **L u g g e m i n e.**

Jesus sõdab wiis tuhhat meest.

Matt. ehw. 14 peatük, Mark. ehw. 6 peatük, Luka
ehw. 9 peatük, ja Joann. ehw. 6 peatük.

Jesus läks laewaga ülle järwe, ühte tüh-
ja paika, omma jüngritega. Nahwas näg-
gi neid minnewad, ja jooksid jalla sinna
kõlko, kõigist linnadest; jõudsid temma ette,
ja tullid temma jure, et nemmad temma im-
meteggusid tahesid nähha, mis temma hai-
getele teggi. Agga Jesus läks ülles mäe
peäle; istus mahha, ja hakkas õppetama;
ja kui jo mitto tundi olli mõdalainud, tullid
temma jüngrid temma jure, ja ütlesid: se on
üks tühi paik, ja aeg jäeb iljaks; lasse
neid ärraminna, et nemmad ümberkaudo kül-
lades ja allewites ennestele leiba õstwad:
sest neil ep olle süa. Agga temma wastas
ja ütles: antke teie neile süa! ja nemmad
kõstsid: kas meie peame minnema, ja kähhe

saa tenari rahha eest neile leiba ostma, et nemmad süa sawad? Jeesus ütles: minge katske mitto leiba teil on. Kui nemmad said katsnud, ütlesid nemmad: wiis leiba ja kaks kalla. Ja temma ütles ja kaskis: saatke sedda rahwast ridda möda rohho peäle mahhaistuma; ja nemmad istusid riddamiste mahha, mõnnes reas sadda, ja mõnnes reas wiiskümmend. Siis wöttis temma need wiis leiba, ja need kaks kalla, watis ülles taewa pole; õnnistas ja murdis neid, ja andis omma jüngritele, et nemmad piddid rahwa ette pannema; ja need kaks kalla jaggas temma kõigile. Kui nemmad kõik ollid sõnud, ja nende kõhhud täis saanud, forjati kokko, mis neist pallukesist ülejäänud, kaskstõiskümmend korwi täit: agga neid, kes ollid sõnud, olli liggi wiis tuhhat meest, naesed ja lapsed ilma arwamata. Kui nüüd innimesed selle immetähhe näggid, ütlesid nemmad: sesinnane on tõeste se prohwet, kes maailmass peab tullemä.

Küsimised, mis järrele arwamist
tahtwad.

1. Mikspärrast rahwas sel kõrral Jeesuse jure ruttas, ja tõist pool järwe temma ette jõudis, kas temma õppetuse pärrast?

2. Mikspärrast Jummal innimesele sedda lonud, et ta sedda iggatses nähha ja kuulda, mis temmal uus, teadmata ja tundmata on?
3. Kas sedda kita, kui noor inimene otsib palju nähha ja kuulda?
4. Mil sedda laita, et inimene midagi kiusab teada sada?
5. Kas agga rikkad aina üksi jõudwad head tehha waestele?
6. Mil, ja kuidas pead sa waestele jagama, kui sedda, mis annad, Jummalale tahhad anda?
7. Kas so waeste anded siis käl midagi makswad, kui sellepärrast annad, et Jummalale käest jälle tahhewõrt selle wasto arwad sawad?
8. Kui sul hädda käes on, mis sa siis käl tõise polest sowid?
9. Kuida siis sinno kohhus tehha, kui tõist näed häddas ollewad?

Õppetused.

1. Jesus wõttis leiba, ja watis ülles taewa pole, omma issale tännu andes, kes ommast armust kõik toidab, mis ellab ja ligub maa peäl. Nimitto kõrd kui leib ja roog sind kinnitanud, tänna sedda walguse Issa, kelle käest üllewelt kõik head andid tullewad.

2. Prugi sedda mis Jummal sulle andnud, mõistlikult, ilma raiskamata ja priisklemata: korja ja püa mõistlikult, ja hoia seda, mis sul on, tarkusega; agga kela omma

süddant ahneks, kõrwaks ja sitteks minnemast.

3. Te tõed ja pallu Jummalat, siis temma arm sind õnnistab, et sul ommast käest on võtta, ning ka tõiselegi anda.

4. Laisk iggatsseb kül paljogi, agga temma ei sa ühtigi. Kes õrsib se leiab; kes pallub se saab.

Wilipp. 2, 4. Urgo wadako ükski se peäle, mis agga temmale kassuks tulleb; waid iggaüks wadako ka se peäle, mis tõiste kassuks tulleb.

Rom. 12, 8. Kes jaggab, se tehko sedda wagga süddamega; kes waeste ette murretseb, se tehko sedda rõmoga.

23. E u g g e m i n e.

Jesus teeb terweks Kananéa-maanaese tüttart.

Matt. ehw. 15 peatük, ja Mark. ehw. 7 peatük.

Kui Jesus Tiruse ja Sidoni rikide pole läks, tulli üks Kananéa-maanaene neist rajadest wälja, küssendas ja ütles: Issand Daweti poeg! hallasta mo peäle! minno tüttart waewatakse kurjast waimust. Agga

temma ei wastand temmale sõnnagi. Siis astusid temma jüngrid temma jure, pallusid ja ütlesid: sada tedda ärra; sest temma kiskendab meid tagga. Agga temma kostis ja ütles: mind polle läkkitud, kui agga Iisraéli suggu ärrakaddunud lammaste jure. Ja se naene tulli, kummardas tedda ja ütles: Issand aita mind! agga temma kostis: se ep olle mitte hea, et laste leib wõetakse, ja koerte ette heidetakse. Agga temma ütles: jah Issand! kummategi sõewad koerakesed neid leiwa rasofesi, mis nende issandate laua peält mahhalangewad. Siis kostis Jesus temmale: oh naene! sinno usk on suur; sülle sündko nenda, kuidas sa tahhad. Ja temma tüttar sai terweks selsammal tünnil.

R ü s s i m i s e d, mis järrelembõlemist
tahwad.

1. Mikspärrast teggi Jesus peält nähha, omma sübdant selle naese wasto kowaks?
2. Mis suggust rahwast nimmetab Jesus sijn lapsiks, kelle eest leiba ei pea ärrawõtama?
3. Ja mis suggust rahwast tähhendab temma, kui ta tedda koeraks nimmetas?
4. Kas siis Jesus nendasämmoti, kuidas teadmata Juida rahwaks, pagganaid polgas ja wihtas?

5. Mikspärrast räkis Jesus fesugguse wäljo sonnas ga selle naese wasto?
6. Kedda arwas mõistmata Juda rahwas ainaüksi Jummalala armo wäert, temma lapsi ja taewarti giperrijaid ollewad?
7. Kas siis Jesus aina üksi Juda rahwa pärrast maailmasse tulli?
8. Misuggust õppetust andis Jesus sellega Juda rahwale, mis temma selle naesele ütles, ja temmale teggi?

Õppetused.

1. Kõige rahwa seas on Jummalala waim innimese süddant ligutamas ja temmale walgust andmas; ning on kõige rahwa seas neid, kes Jummalat kartwad, ja temma melest armsfad on. Sedda nähkise ka sestsinna- sest Kananéa-maa naesest, kes ni kindla ussoga Jesusse jurest abbi õtsis.

2. Arra kiitle ei omma usso, egga selle pärrast, et Kristuse nimme peäle olled ristitud, kui sa nenda ei mõista ei ellada egga õlla, kuidas wagga ristinnimese kōhhus on. Peawad kül mitto kõrd ristimata innimesed parremat ellu, kui mitmed neist, Jummal parrafo! kes kül Kristuse peäle ristitud.

3. Arra kula misuggusest suggust ehk ussust innimene on, waid kui sa head temmast näed: siis pea temmast luggu; ja kui abbi temmal tarwis, ja jõuad, siis aita teda; sest temma peab sülle, ja sinna temmale, Jummalala tahtmise järrele, wännaks ollema.

Wlilipp. 4, 8. Mis tõsine, mis aus, mis
dige, mis kassin, mis löbbus, mis hea kuul-
da, kui üks hea kombe, ja mis kituse wäert
on, sedda nõudke tagga.

24. E u g g e m i n e.

Jesus aitab innimest näggema,
kes sündimisest pimme.

Joänn. ehw. 9 peatük.

Juda rahwa üllemad ja kirjatundjad
waidlesid Jesusiega pühhas koias sellepärast,
et ta ennast ütles Summalast läkkitud olles-
wad, ja saiwad nemmad nenda wihhaseks
temma peäle, et kiirwa ülleswõtsid, miska
tedda wiskada: agga Jesus läks kesk nen-
de wahhelt minnes, pühhas koiast wälja,
ja peasis nenda ärra. Ja kui temma püh-
has koiast olli wäljatunud, näggi temma
üht innimest, kes sündimisest pimme olli.
Temma jüngrid küsisid temmalt, ja ütlesid:
Dypetaja! kes on pattu teinud, sesinnane,
wai temma wannemad, et temma pimme

on? Jeesus kostis: ei sesinnane polle pattu teinud, egga temma wannemad; waid, et Jummala teud temmas piddid arwalikuks sama. Minna pean teggema selle teud, kes mind on läkkitanud, ni kaua kui päew on: õ tulleb, millal ennam ükski ei wõi middagi tehha. Ni kaua kui minna ilmaš ollen, olen minna maailma walgus. Kui ta sedda sai üttelnud, süllitas temma maa peäle; teggi sülllega mudda; wöidis sedda pimmeda filmade peäle, ja ütles temma wasto: minne pesse omma filmad Silõha tigus. Temma läks, pessi neid, ja tulli näggew taggasi. Naabrid, kes tedda enne ollid näinud pimmeda ollewad, ütlesid: eks sesinnane olle sesamma, kes istus ja kerjas? Tõised ütlesid: se on sesamma; ja tõised: temmal on agga se näggu; agga temma isfi ütles: minna ollen se. Siis ütlesid nemmad temmale: kuida on sinno filmad lahti peásnud? Temma kostis: se innimene kedda Jeesuseks hütakse, teggi ühhe mudda: wöidis sellega mo filmi, ja ütles: minne Silõha tigi jure, ja pesse omma filmad; ja kui ma sinna läksin ja neid pessi, sain ma näggijaks. Ja nemmad küsijid: kus on temma? temma

ütles: ei minna tea. Siis wiisid nemmad tedda, kes enne pimme olnud, wariseride jure; sest et se hingamise päewal olli, et Jesus temma filmad olli lahtipeästnud. Wariserid küsüsid tedda, kuida temma olli näggijaks sanud: ja temma räkis neile, kuida Jesus temmaga teinud. Siis ütlesid mõningad wariseride seast: sesinnane ei olle Zummalast, sest, et temma hingamise päwa ei pea; töised ütlesid jälle: agga, kuida wöib üks pattune inimene nisuggust immetähte teha? ja nemmad said issikeskes ridu. Pärrest küsüsid nemmad sedda pimmedat: sinna, mis sa ütled temmast, et ta sinna filmad lahti teinud? temma ütles: temma on prohwet. Agga Juda-rahwas ei uskud mitte, et se inimene olli pimme olnud, ja näggijaks sanud, waid kutsusid temma wannemid, ja küsüsid neilt ja ütlesid: kas se on teie poeg, kedda teie ütlete pimmeda sündiwad? Temma wannemad kostsid: meie teame, et se meie poeg on, ja et temma pimme ilmale tulnud; agga kuida temma nüüd näeb, ei tea meie mitte; temma on wanna kül, küsüge tedda énnast; kül ta issi ennese eest kostab. Sedda ütlesid nemmad selle-

pürrast, et nemmad Juda rahwast kartsid; kes isikeskes sedda nõu olli wõtnud, et kui kegi tedda Kristuseks piddi tunnistama, et sedda koggodusest piddi wäljalükkatama. Siis kutsusid nemmad tõistkõrd sedda inimest, kes pimme olnud, ja ütlesid temmale: äanna Jummalale au; meie teame, et sesinane inimene pattune on. Siis wastas temma ja ütles: Kas temma pattune on, ei tea minna mitte; minna tean agga sedda, et ma pimme olin, ja et ma nüüd näen. Ägga nemmad ütlesid jälle temma wasto: mis teggi temma sinnoga, ja kuida teggi temma sinno silmad lahti? Temma kostis, juba ma ollen teile sedda üttelnud, ja teie pole tahnud sedda kuulda: miks siis nüüd tahhate kuulda? Kas teie tahhate temma jüngriks sada? Siis sõimasid nemmad tedda, ja ütlesid: sinna olled temma jünger, agga meie olleme Mosese jüngrid: meie teame, et Jummal Mosesega on rääkinud, agga sedda sinnast ei tea meie mitte kust ta on. Se inimene kostis ja ütles neile: se on õmmetige imme, et teie ei tea, kust ta on, ja temma on õmmetige minno silmad lahti teinud; ja meie teame, et Jummal pattusid

ei kule, waid kui kegi jummalakartlik on, ja teeb temma tahtmise järrele, sedda kuleb temma. Mõilma algmises ei olle sedda kuulnud, et kegi olleks lahtiteinud kellegi silmad, kes pimme sündinud. Kui sefinnane ei olleks Jummalast, siis temma ei võiks ühtigi teha. Nemmad kostsid ja ütlesid: sinna oled koggoniste patto sees sündinud, ja õpetad meid? ja tõukasid tedda wälja.

Küsimised, mis järrele mõtlemist tahtwad.

1. Kas iggakord, kui innimest willetsa näen ollewad sedda pean mõtlema, et ta sedda omma pattudega teninud?
2. Mis sedda sünnis selda, et innimese willetsus temma patto palk?
3. Kas Jeesus sellega pattu teggi, et temma hingamis se päwal üht willetsat aitas?
4. Mis siis Judarahwas ja wariserid sedda temmale süüts arwasid?
5. Kas, kui Jeesust sellepärrast laitsid, kas nemmad küül Jummalale au, wai mu nõu pärrast sedda teggid?
6. Mis, ja kuidas sa wariseride digusest, ja nende waggadusest arwad?
7. Kas se kahjuks wai kassuks, kui innimene wariseri wiisi wagga tahhab olla?
8. Mis sest kita, kes pimme olli, ja näggijaks olli sanud?

9. Kas se sõnna ja kõnne, mispärast teebd wäljas
 tougati, üks mõistmata sõnna ja kõnne olli?

Õppetused.

1. Jummal läkkitab mittofordd innimesele
 rasked kánnatamised, ilma, et meie nõdder
 meel sedda jõuaks árraarwata, miks temma
 tarkus nenda teeb; sest temma nõud ei olle
 mitte meie nõud, egga temma mõtted mitte
 meie mõtted. Sest norest innimesest, kes
 pimme sündinud, teame Jესuse sõnnast, et
 temmale se wigga séllepárrast Jummalast
 olli juhhatud, et Jummalala teud temmas pid-
 did awalikuks sama.

2. Árra arwa innimese kõlbdusest mitte
 temma ello põlwe, waid temma teggude ja
 kumbede járrele. On ja willetsus seiswad
 Jummalala káes, ja lákkitab ja jaggab temma
 üht ja tõist, kuida temma tahhab, ja kellele
 temma tahhab: agga innimese teud ja kom-
 bed on innimese melewálla al. Séllepárrast
 táhhendas Jesus jüngritele; et ei sel pimmedal,
 egga temma wannemitel süid olnud, et
 temma pimmedaks sündinud.

3. Wõtta kõif allandliko tassandusega
 heaks, mis Jummal sinnoga teeb, ja mis ta
 sülle lákkitab; sest kõif saab wimakski so
 tõssiseks heaks tulles: nenda kui sel pimmedal
 ta pimmedus õnneks olli, sest et sélle lábbi
 Jესuse ommaks sai.

Sirak 2, 4. Wõtta wasto kõik, mis sülle juhtub, ja olle pitka melega nende mõnesugguste asjade sees, kelle läbbi sind allandakse.

Rom. 12, 12. Olge rõõmsad lotuses, kannatlikud ahvastuses, ja seiske kindlaste palwes.

25. P u g g e m t n e.

J e s u s t m u d e t a l s e.

Matt. ehv. 17 peatük, Mark. ehv. 9 peatük ja Luka ehv. 9 peatük.

Ünnisteggija olli, kui temma omma jüngeritega räkis, neile ettefulutanud, et ta enne sedda weel piddi kannatama, enne kui omma Issa auu sisse piddi minnema. Kuus päwa pärrast sedda näitis temma ennast mudetud, sure jummaliko auuga kolme jüngri ees, et nende usku tahtis kinnitada. Sepärrast wõttis temma Peetrust, Joännest ja Jakobust ennesega, ja läks kõrge mäe peäle luggema. Seal mudeti tedda; temma palle paistis kui päike, ja temma rided läksid wal-

geks ja hülgasid. Ja wata! kaks meest rü-
 ftsid temmaga; need ollid Moses ja Elias.
 Neid nähti ka auu sees ollewad, ja räkisid
 temmaga kánnatamisest, mis temma Jerusa-
 lemmas piddi lõppetama. Agga Peetrus,
 ja need kes temmaga ollid, ollid raskes unnes;
 ja kui nemmad ülesärkasid, nággid nemmad
 temma au, ja need kaks meest temma jures
 seiswad. Ja kui need temmast árralahku-
 sid, ütles Peetrus Jesuse wasto: se on hea,
 et meie siin olleme: tehkem kolm maja, úhhe
 sülle; úhhe Mosesele, ja úhhe Eliale; agga
 temma ei teadnud mis temma räkis. Kui
 temma sedda sai úttelnud, tulli úks pilwe ja
 warjas neid úlle; ja nemmad kartsid, kui
 nemmad sedda nággid, ja pilwe sisse láksid.
 Agga heál tulli pilwest ja ütles: sesinnane
 on minno armas poeg, tedda kuulge! Ja
 kui se heál sündis, siis leiti Jesust úksi; ja
 nemmad jáid wait, ja ei kúlutand ei úhhe-
 legi neil páwil neist asjust, mis nemmad
 ollid náinud.

Rússtimised, mis járrelembdlemist
 tahtwad.

1. Mikspárrast láks Jesus kórwalise paika, kui ta
 Summalat tahtis palluda?

2. Mis, ja kus peab ja wõid sa Jummalat palluda?
3. Peetrus iggatses senna jada, kuhhu Jesus temma, ja nende rdiste kahhega olli läinud; kus on hea al innimesel armas olla, ja armas jada?
4. Kas sinna ka iggatsed sesugguseks sada, et head ja targad innimesed sinno seltsi armastawad?
5. Moses ja Elias, kes ämmust enne Kristust surnud, ilmusid Ünnisteggijale; kas nisuggust asja weel meie päwil peaks sündima?
6. Mis sest piddada, kui innimesed surnuid ütlewad koddokäiwad?
7. Kas need, kes taewarigis Jummalat kidawad, sedda maailma kül weel taggaiggatsewad, ja seält seie tullewad?
8. Kas need, kes pdrgo wallus omma pattust ellu kurdawad, kül seält wälja peaswad, meie jure koddokäima?
9. Kuida oppetab kirri 2 Peetruse ramatus 2 peatükki neljandamas salmis?
10. Kus, ja mil ajal se olli, et jälle heäl taewast hüdis, mis ütles: se on minno armas poeg?

Õppetused.

1. Jesus läks iggawa paika kõrge mäe peäle Jummalat palluma; nenda õtsib ka mõistlik innimene rahho paika, kuhhu lähheb Jummalale palwega teada andma, mis temma süddame peäl on.

2. Siin ilmas ei sa egga wõi meie ialgi omma ihhosilmiga Ünnisteggijat temma jummaliko auu sees nähha; agga, kui tedda armastame, ja temma sõnna wägge ommas

süddames tünname: siis temma armastust ja temma auu kõigis paigus rõmoga kulutama.

3. Kui sa ennast Jესuse Kristusega ehitad; se on: kui sesuggune meel sinno sees on, mis temma sees ka olli; siis olled Jēsan-da omma Õnnisteggija auu kulutaja, ja temma nimme auustaja.

Joánn. 15, 8. Ses on minno Jēsa auustud, et teie palju wilja kánnate.

26. L u g g e m i n e .

Jesus sõitleb kaht jüngrit nende ilmaaegse wihha párrast.

Luka ehw. 9. peatük.

Kui Jesus liggi kolm aastat olli õppetanud, ja aeg táis sai, et temma kõik piddi lõppetama: siis tõttas temma Jerusalemma pole; ja kui temmal nõu olli Samária kaudo minna; satis temma mõnned jüngrid ennese eel ühte allewisse temmale demaja walmistama. Sedda teggi temma sellepárrast, sest et Samária rahwas mitte heäl

meel Jüda rahvast, mis pühiks Jerusalemma läks, ialgi tahtnud wastowötta; egga wötnud sellesinnatse allewi koddanikud Jesust mitte wasto, waid keelsid tedda demaja nende jures samast: sest, ja sellepärrast, et temma Jerusalemma olli minnemas. Temma jüngrite meel sai sellepärrast wägga pahhaks selle rahwa peäle, ja Jakobus ja Joannes ütlesid: Issand! tahhad sa, siis tahhame meie käskida, tuld taewast mahhatulla, ja neid ärrarikkuda, nenda kuida Elias teggi (wata: 1 Kunning. ram. 1 peatükis 10 ja 12 salmis.) Agga Jesus pöris ennast ümber; söitles neid, ja ütles: teie ei tea mitte, mis suguse waimo pärralt teie olete: sest innimese poeg ei olle mitte tulnud innimeste hingesid hukkasaatma, waid neid ärrapeastma. Ja nemmad läksid ühhe töise allewisse.

Rüsumised, mis järrelemdtlemist
tahtwad.

1. Mikspärrast läkkitas Jesus mõned jüngrid ennese eel allewisse?
2. Mis sest rahvast arwata, kes Jesusele demaja asset kelis?
3. Kas agga ainaüksi omma seltsi, omma suggu rahwa, ja omma tutwate wasto, head ja lahked peame ollema?

4. Kes on meie liggimene?
5. Mil wassetab innimene, kui ta ennast Jummalat ütleb armastawad?
6. Kuida wisi tühnistab innimene, et ta liggimese armastaja?
7. Kas innimesel lubba kurja kurjaga tasuda?
8. Mikspärrast sditles Jesus Jakobust ja Joännest?
9. Kas wihha kül teeb ja tahhab, mis Jummalala ees dige on?
10. Mis sagguse süddamega se innimene, kes pitka wihha kannab?
11. Kas wihha kosutab, wat kütub?
12. Kes sedda ütleb: ärge laske päitest loja mluna, omma wihhastamiste ülle?

Õppetused.

1. Sedda wähhemalt üks rahwas Jummalat tunneb, sedda armotum on temma omma káinnimeste wasto: sest et temma sedda ei tea, et liggimese armastus, Jummalala käs-fotáitmist táieks teeb. Jõua siis selge ja lahke süddamega, tutwate ja wõeraste, heade ja delate wasto; aita kus jõuad, ja tõtta appi pallumata; kannata tõiste nõdrustega, ja ánna andeks neile, kes so wasto eksiwad.

2. Ärra te melega waewa ei källelegi; ja kui olleksid juhtunud tõisele nõdruse pärrast melehaigust teggema, siis pallu tedda kahhetsewa süddamega andeks, ja púa temmale

head tehhes, ja hea temma wasto õlles, temma süddant jälle ennese pole wõita.

3. Armastus jõuab kõikide wasto helde armoga; temma ei kela tõisele mis õigus; egga püa tõise käest, mis õigust polle sada: temma on rõmus rõõmsatega; ja nuttab nutjatega: temmal on melehead tõise õnne, ja hallemeel tõise willetsuse pärrast.

Matt. 6, 44.

Armastage omma wihamehhed; õnnistage neid, kes teid ärrawánnuwad; tehke head neile kes teid wihkawad, ja palluge nende eest, kes teile liga tewad, ja teid tagga-kiusawad.

Rom. 13, 9, 10.

Selle sõnna sees on kõik käsud: sinna pead omma liggimest armastama kui issiennast. Armastus ei te liggimesele kúrja: siis on nüüd armastus käsotäitmine.

27. L u g g e m i n e.

Samária mees hallastab; üks täh-
hendamise = sõnna.

Luka ehv. 10 peatük.

Variserid ja kirjatundjad küsisid Jeesust saggedaste kawwaluse pärrast, sest et nemmad tedda tahtsid kiusada, ja temma kõnnetest tedda wõrgutada, et süüd temma peäle saaksid tunnistada. Tulli siis ühhel päwal üks kirjatundja, se kiusas tedda ja küsis: Oppetaja, mis pean ma teggema, et ma iggawest ellu perrin? Selle küsimisega kiusas ta sedda Jeesuse käest kuulda, kumba ta suremaks pididi arwama, kas sedda käs-ku, mis Moses Juda rahwale andnud; wai sedda, mis Jummal igga innimese süddamesse kirjutand. Jeesus tundis peagi selle sallaliko nõud ärra, ja laskis tedda temma ennese küsimise peäle kosta, ja küsis tedda, ja ütles: mis on käsforamatüsse kirjutud, ja kuida loed sa seäl? Ja temma wastas ja ütles: seäl on nenda kirjutud: sinna pead Issandat omma Jummalat armastama, kõigest ommast süddamest,

kõigest ommast hingest, kõigest
 ommast väest, ja kõigest ommast
 melest: ja omma liggimest kui isfi-
 ennast. Ja temma ütles temmale: sinna
 olled viete wastand; te sedda, siis pead sa
 ellama. Agga temma tahtis ennast õigeks
 panna, ja ütles Jesuse wasto: kes siis on
 mo liggimene? ja Jesus wastas se sõnna
 peäle ja ütles: üks inimene läks Jerusa-
 lemmast älla Jeriko pole, ja sattus rõw-
 lite kätte; kui need temma rided said ärra-
 risunud, ja peälegi hoya temmale andnud,
 läksid nemmad ärra, ja jätsid tedda pool
 furnud mahha. Agga üks preester läks kog-
 gemata sedda teed älla; ja kui ta tedda näg-
 gi, läks temma möda; ja nendasammoti ka
 üks Léwit, kui ta sinna paika sai, tulli tem-
 ma ja watis, ja läks möda. Agga üks Sa-
 mária=maa mees läks sedda teed, ja tulli
 temma jüre, ja kui ta sedda näggi, siis sai
 temma südda halledaks; ta tulli temma jüre;
 siddus temma hawad kinni; wallas elli ja
 wina sisse; tõstis tedda omma weikse sel-
 ga; wiis tedda kõrssi, ja kandis hoost tem-
 ma eest. Ja kui temma tõisel päwal är-
 raläks, wõttis ta kaks tenari rahha wälja,

gndi, s kõrtsmikule, ja ütles: Kanna hoolt
 sell e innimese eest, ja mis sa ial weel tem-
 ma ga peaksid kullutama, tahhan ma tagga-
 sitfulles sülle tassuda. Redda sa nüüd neist
 ko smest arwad selle lähhema ollewad olnud,
 ke s rberolite kätte olli fättunud? Agga tem-
 ma ütles: se kes temma peäle hallastas.
 Siis ütles Jesus temma wasto: minne ja
 te sinna nendasämmoti.

Rüsimised, mis järrele mõtlemist
 tahtwad.

1. Kas auus inimene kü kawwalust prugib?
2. Kas kawwalust liggimese kasuks, wai temma kah-
 jaks prugitakse?
3. Mis sugune wahhe kawwaluse ja tarkuse wahhel?
4. Mis oppetust annab Jesus selle tähhendamise sõn:
 naga ~~fest~~ Samária:maa mehhest?
5. Eks se preester, kes kirjatundja olli, sedda pid-
 dand teadma, et Jummal häddalist käsib /idata? /a
6. Kas sedda ka nähtakse, et innimesed Jummal
 tahtmist kü teadwad, agga sedda mitte ei te?
7. Kes need on, kes Jesuse sõnna järrele kahhewdret
 hopa peawad sama?
8. Kas se Samária-meis selle innimese suggulaene,
 ehk söbber pididi ollema, kellele temma sedda head
 teggi?
9. Mikspärrast kandis se Samária-meis selle risu-
 tud ja hawatud innimese eest hoolt?

10. Lotas temma eht wahhest maksu temma käest sada?
 11. Kas inimene sellepärrast peab tütlema, kui temma tõisele head teinud?

Õppetused.

1. Juda rahwas arwas sellega Zummala ees täieste õigeks, ja temmaga tassa samad, kui need kärsud piddasid ja täitsid, mis Moses neile waljastpiddise Zummala tenistuse pärrast olli andnud, nenda kui: paastumine; hingamise = päwa piddamine; ohwerdamised, ja muud sesuggused asjad. Nende usfoseaduse järrele, olli kohhus kül sedda tehha, ja piddada; agga ei sellepärrast ennast waggemaks eht parremaks arwata, kui tõised inimesed, kes mitte nende usku polnud. Eht mis aitas paastumine ja ohwerdamine, kui südda parrandamata, täis üllekohhut ja roja? ja kui need kärsud piddamata jäid, mis Zummal kõigile inimestele fulutanud, ja igga inimese süddamesse kirjutanud; need kärsud, mis sind juhhatawad pühhitsuses ja waggaduses Zummala tahtmise järrele ellama ja ollema? Kui siis Judo rahwa nomimiseks mittoõrd pühhas kirjas sedda kinnitakse, et kärsõteggemise pärrast inimest mitte õigeks ei arwata; siis tähhendakse sellega sedda, et paastumise ja ohwerdamise pärrast üksi õnnistuse lotus ei sa ollema, waid agga ainaüksi sellepärrast, kui Zummala tahtmist tehakse.

2. On ristirahwa seas ka sesuggusid, kes sellepärast Zummala ees õigeks, ja temmaga arwawad tassa sawad, et ommal ajal laual käiwad, ja mu wäljastpiddise kombega Zummalat teniwad, ja kes õmmetige holimatad sellepärast on, kuida sõnna, mõtte ja teggu on; ja omma ello polest parrandamataks jäwad.

3. Samária mees, kes hallastas, ännab sülle õppetust, et häddalist kõige lähhemaks liggimeseks pead arwama: agga preestrist ja lewitist õppid sedda, et need, kes omma kõlbuse peäle julged, ja issiennese peäle lootwad, ennast, enneste ja tõiste kahjuks, pettawad.

1 Korint. 13, 1. Kui ma inimeste ja inglite keeltega rāgin, agga mul ei olle armastust: siis olleksin minna üks wõsk, mis kummiseb, ja kelloke, mis elliseb.

28. L u g g e m t n e.

M a r t a j a M a r i a.

Luka chw. 10 peatük.

Olleme seiesadik õnnisteggijat nihāsti pūhhas kojas, kui rahwa hulga keskes näinud immeteggusid teggewad, õppetawad, ja kawwala kirjatundjate pahhad nõud tühiaks

teggewad: läkki siis nüüd Petania, ühte allewisse, Laatsaruse majasse, kedda Jesus armastas; et temmast õppida, kuidas issekeskeses ellus sõbrust piddada, ja neile, kedda armastame, head sowida ja head tehha.

Kui Jesus selle kawwala kirjatõndja suud tähhendamise sõnnaga, sest Samaria mehhest, kes hallastas, olli kinnisulgund, siis läks temma ühte allewisse, nimmega Petania, ühhe rahwa jure, kes temmal armas olli. Meedsinnatsed olliwad Laatsarus, kedda ta pärrast furnust üllesärratas, ja temma õed, Marta ja Maria: nemmad wõt sid tedda armsaste wasto, ja Marta teggi ennesele paljo teggemist mitmesugguse asjaga, et õnnisteggijat diete saaks wastowõtta ja üllespiddada; agga Maria istus Jesuse jure mahha, ja kulis temma kõnnet. Gest, et Marta meel õtse kui pahhaks Maria peäle sai, et temma tedda mitte tulnud aitama, sedda wõlmistama, mis nisugguse kõlli wõera wastowõtmiseks tarwis arwas, tulli temma sisse ja ütles: Issand! eks sa sest ei holi, et minno õdde mind lassib üksi wae wa nähha? et ütles temmale, et ta mind ka peab aitama. Jesus wastas ja ütles tem-

male: Marta, Marta! sa murretsed, ja teed ennesele waewa mitme asja parrast, kui õmmetige ennam tarwis ep olle, kui agga üht ainust asja. Maria on sedda head os-
sa wällitsenud, sedda ei pea mitte temma kääst ärrawõetama.

Rüsimised, mis järrelembõlemist
tahtwad.

1. Kas Martat sèleparrast laita, et temma kui per-
renaene murretses Jesust hästi wasto wõtta ja
üllespidada?
2. Mis tähendab Jesus sèlle sõnnaga, kui ta ütleb,
et ennam tarwis ep olle, kui agga ühtainust
asja?
3. Miks se hea ja armas, kui sõbrad, tutwad ja
naabrid tõine tõist kääwad watamas?
4. Kas agga sõmise ja jomise parrast wõersis kääa?
5. Kuida se sõnnib, ja kust se tulles, et innimesed
mittokõrd kui sõbrad kokko tulleswad, ja kui wi-
hamehbed lahkuwad?
6. Kas, kui ajawiteks kokko tulleme, aina nõlja peas-
me ajama?
7. Miksparrast targema rahwa seltsi õtsida?
8. Kas, kui ühheskõus olleme, sedda peame kulutas-
ma, mis tõistest pahha teame?
9. Kas iggakõrd kullutust tarwis, kui armsat seltsi
pidada?
10. Mill, ja kuida wiisi saab seltspiddamine innimes-
tele heaks, ja Jummalale auuks ollema?

Õppetused.

1. Nõua ikka hea ja targa rahwa seltsi, siis leiad sa armsat ajawitust, ja õppetust. Lahke, tark, ja mõistlik kõnne, maksab enam kui palju sõmine ja jomine. Targa rahwa keskes ei lõppe ialgi jut: nemmad teadwad Summala teggudest, ja innimese ellust, päljogi råkida; egga rægi nemmad kui kokkotul-lewad, ialgi pahha ommast liggimesest: sest et parremad juttud aega ei ännä, tühja mõt-telda egga råkida.

2. Kes palju head teab, wõib ja mõistab palju head tõiste rõmustuseks ja õppetuseks råkida. Temma on kõigil üks armas wõeras, kes hea rahwale omma tarkusega kõige parremat kõsti kasa toob.

3. Tühhi on selle innimese südda, kes muust asjast ei tea råkida, kui sennest, mis sest ehk tõisest, pahha kuulda olnud.

4. Kui sa hingamise päwil üksi olled, siis õtisi ennesele head ramatut seltsimehheks, kust tarkust ja õppetust saad; sest üks tark ramat, on üks tark sõbber, kes sind õppetab. Summala sõnna ramatud olgu sulle iggapäwaseks leiwaks; agga Jesuse sõnna järrele, ei ella innimene mitte ükspäinis leiwast, sepärrast ärra põlga sa neid ramatuid, mis kui innimeste kirjad, sinno ja kõige targema rahwa õppetuseks kirjutud.

Öppet.-sönn. 18, 24. Üks mees, kes sõbrust peab, on wäert sõbraks piddada; sest mõnni hea sõbber hoiab tõist tagga ennam kui wend.

Öppet.-sönn. 13, 20. Kes tarkadega ümberkäib se saab targaks; agga kes hõlpide seltsi heidab, sellele tulleb pahha luggu.

29. U g g e m i n e.

Rikkast innimesest, kedda siit ärranduti; üks tähhendamise-sõnna.

Luta ehw. 12 peatük.

Olli üks inimene rahwa seas, kelle süddant Jesuse õppetust olli ligutand; se tulli Jesuse jure ja ütles: õppetaja! üttele minno wännale, et ta minnoga peab pärrandust jaggama. Agga Jesus ütles temmale: inimene! kes on mind kohtomõistjaks teie ülle, ehk teie jaggajaks seadnud? Katske ja hoitke ennast ahnuse eest; sest ükski ei ella ommast warrandusest, kui temmal wägga paljo on. Ja temma ütles ühhe tähhendamise sõnna:

Ühhe rikka mehhe pöld olli hästi wilja fandnud, ja temma mötles isfienneses, ja ütles: mis pean ma teggema? mul polle maad, kuhhu ma kōik omma wilja pannen. Wimaks ütles ta: kōl ma tean, mis ma teen; ma tahhan ommad aidad mahhakis- kuda, ja suremaid ehhitada, ja sinna kōg- guda kōik omma wilja, ja omma warra; ja tahhan omma hingele δelda: hing! syl on kōkkopandud suur warra mitmest aas- tast; olle nüüd rahhul, sō, jo, ja olle rō- mus! Agga Jummal ütles temmale: sinna meletu! selsinnatsel δsel nõutakse sinno hin- ge sinno kōdest; kēllele saab se jama, mis sa olled kōggunud? Nenda on selle luggu, kes ennesele warra kōggunud, ja ei olle rikkas Jummalala sees.

Rūssimised, mis järrelemõtlemist
tahtwad.

1. Mikspärrast ei wōtnud Jesus sedda kuulda, mis temma kōdest pärranduse jaggamise pärrast palluti?
2. Kas se hea, kui inimene ennast sinna seggab, kuhhu tedda waja polle?
3. Mis sūggune wigga se on, mis ahnuseks nimmes- takse?
4. Mikspärrast kōksib Jesus ahnuse eest ennast hotda?

5. Kas ahne tõiste heaks ahnestab?
6. Mis ahnus inimest kiusab teggema?
7. Kas on lubba ajaliko äsja püda? ja kuidas sedda püda ja pruksida?
8. Kui ajaliko äsja püad, mis siis sul ikka meles peab seisma?
9. Mis mõttab inimene kasa, kui siit ilmast ärras lähheb?
10. Kas sul tõises ilmas sinno warrast ja rikkusest kahju karta, wai head loadata?
11. Mis on rikkus inimesele kahjuks, mil kasuks?

Õppetused.

1. Ahnus püab agga palju sada; kas õiguse wai üllekohhuse, kas hea wai kurjaga; sedda temma ei kula, muud kui agga sedda, et agga saaks. Ahnus on hallastamata ja armota; waewaks ennesele, ja waewaks tõiste: sepärrast õppetab kirri, et ahnestajad ja sikked mitte taewariki wõi sada.

2. Ärra minne üllemeleliseks, kui Jummal sind ajaliko warra polest õnnistand; waid arwa ennast Jssanda majapidajaks, kellelega temma ommal ajal sellepärrast arru teeb, kuidas sinna sedda wõllitsend, mis temma sinno kätte olli uskund.

3. Murretse küll omma ello ette, et sul ommast käest sedda olleks, mis sul tarwis lähheb, nenda, et sul sennest ka tõistelegi

olleks jaggada: agga ärra káuta ialgi sedda melest: ma ollen siin ilmas üks wóderas, kes tánnapáwast ja homfest siin ollen; ei sa mul surmatýnnil muud kasawóetawat ollema, kui sedda, mis ennese sisse ollen korjanud.

/κ
1. Timot. 6, 9. 10. Kes tahtwad rikkaks sada, langwad kiusatusse: sest rahha ahnus on kõige kurja asjade juur.

Sir. 13, 31. Rikkus on hea, kui seal patu jures ep olle.

Sir. 5, 1. Ärra olle julge omma warranduse peäle,

30. L u g g e m i n e.

Ärrakaddunud pojast; üks tähhendamine sõnna.

Luka ehw. 15 peatük.

Jesand Jesus Kristus ei lükkand keddaagi ärra, kes pattustypóerliko süddamega teda õtsis, ja temma jure tull; séllepárrast wóttis temma pattusid ja tólnerid armoga wasto, kes temma ellawaiks teggewa sõnna rámmu ommas süddames ollid tundmas, ja

leinades omma pattude parrast temma jure tullid. Wariserid ja kirjatundjad, kes omma rõhlastpiddise filmakirja waggaduse peäle julged olliwad; issiennast agga kiitsid, ja kõik muid ärralaitfid; laitfid Jesust üllemõga selleparrast, et temma kõiksuggusid pattusid wasto wöttis, ja ütlesid: temma tahab ennast prohwetiks tõsta, ja kaib õnneti läbbistiko pattustega, ja sõeb ja joob nendega. Kui nemmad nenda tedda püüdsid alwaks tehha, näitis Jesus neile tähhendamise sõnnaga, ~~fest~~ ärrakaddunud pojast, et Jummal kui armoline ja hallastaja Issa, kahhetsewa pattuse wasto armoga jõuab, temmale andeks ännab, ja tedda wasto wõttab, ja ütles selle tähhendamise sõnna nende nomimiseks:

Ühhel innimesel olli kaks poega, ja noorem neist ütles issa wasto: Issa! ännamulle sedda warra, mis minno ossaks tulleb; ja issa jaggas sedda temmale. Pissut aega parrast sedda, koggus noorem poeg kõik kofko, ja läks ärra kaugele maale: seäl pilas ta ennese warra ärra, ja ellas õnnetumas ellus. Kui ta kõik olli ärrahukkand, tuli sinna maale kange nälg, ja tühhi hat-

Kas temmale kätte tulles. Temma läks
 ühhe koddaniko jure, kes tedda läkkitas om-
 ma siggu hoidma, ja ta püdis omma kõh-
 tu täis sada, tühjest lestadest, mis sead söid,
 ja ükski ei andnud temmale. Agga kui ta
 parimat mõttet sai, ütles temma: kui mit-
 to palgalist on minno isfal, kel leiba kü on,
 ja minna lähhen siin hukka nälja pärrast?
 Ma tahhan kätte wõtta, ja omma isfa ju-
 re minna, ja temmale ütelda: isfa! ma ol-
 len pättu teinud Zummala ja sinno wasto;
 egga polle ma wäert, et sa mind pojaks
 hüad; pea mind kui üht omma palgalistest.
 Ja temma läks omma isfa jure; ja kui tem-
 ma weel kaugele ärra olli, näggi temma is-
 fa tedda, ja temma meel sai halledaks tem-
 ma pärrast, ta ruttas temma wasto; hak-
 kas temma ümber kaela, ja andis temmale
 suud. Agga poeg ütles temma wasto: isfa!
 minna ollen pättu teinud Zummala ja sinno
 ees, egga polle wäert, et sa mind ommaks
 pojaks hüad! — Issa ütles omma sullaste
 wasto: toge kõigekallimat kuba, ja pange
 temma selga; antke sõrmust temma sõrme,
 ja kingi temma jalga: toge nuumwassikat,
 tapke sedda, ja olgem rõõmsad: sest sesin-

nane minno poeg olli surnud, ja on jälle el-
 lawaks sanud: temma olli ärrakaddunud, ja
 on jälle leitud. Za nemmad hakkasid rõõm-
 sad ollema: agga temma wannem poeg olli
 wäljal; ja kui temma kōja liggidale sai, ku-
 lis ta laulmist ja tantsumist, ja ta kutsus
 üht sullast ennese jure, ja kulas mis se pid-
 di ollema. Se ütles temmale: so wend on tul-
 nud, ja so issa on ühhe nuumwassika tap-
 nud, et ta tedda terwelt jällesanud. Agga
 temma sai wihasaks, ja ei tahtnud mitte
 sisse minna: siis läks temma issa wälja,
 ja pallus tedda; agga temma wastas ja üt-
 les issale: kui mitto aastad tenin minna
 sind jo, ja ei olle ialgi ülle sinno sõnna käi-
 nud, ja sinna ei olle ellades ei siikugi mülle
 andnud, et ma olleksin wõinud omma sõp-
 radega rõmus olla; agga kui nüid sesinnane
 sinno poeg tulli, kes sinno warra ärrapriis-
 kelnud, olled sa temma pärrast nuumwassika
 kat tapnud. Agga issa ütles temma wasto:
 poeg! sinna olled ifka minno jures olnud,
 ja kōif, mis minno on, on sinno pärrast.
 Nüüd peaks sinno meel hea ja rõmus ollema, et
 sesinnane sinno wend, kes surnud olli, ellawaks
 sanud, ja kui ärrakaddunud jälle on leitud.

Küsimised, mis järvelembtelmist
tahtwad.

1. Kui hea ja mõistlik inimene tõist kurja tee peäl näeb ollewat, mis katsub ja püab temma siis tehha?
2. Mikspärrast tulliwad pattused ja tõlnerid Jესuse jure, ja miks ta armoga neid wasto wõttis?
3. Mis tundsüd tõlnerid ommas süddames, mis wariserid ja kirjatyndjad weel ämmust ei tundnudki?
4. Kas se, kes omma wigga weel polle tundmas, ennast teab parrandada?
5. Mis nende pärrast palluda, kes kui wariserid, Jummal ees ennast digeks pannewad, ja tõiste peäle kohhut mõistwad?
6. Mis ütles Jესus selle sõnnaga: nende wiljast peate teie neid tundma?
7. Mis õppetab Jესus selle tähhendamise sõnnoga, sest ärrakaddunud pojast?
8. Kas siis tõit Jესanda ees digeks sawad arwatud, kes Jესand! Jესand! ohkawad?
9. Mil wõib inimisel sedda lotust olla, et Jummal temma peäle hallastab, ja kui helde Jესa temmale andeks ännab?
10. Mis sa ommaks õppetuseks sest ärrakaddunud pojast olled nähha sanud?
11. Mis sa temma wännast laidad?
12. Kuida sa mõllemite isfäst arwad, ja kedda tähhendatse isfaga?

Õppetused.

1. Pattusest ja kergemelelisest ellust, ei

sa ialgi muud, kui häbbi, ahhastust, ja wae-
wa tulles, mis so süddant kurtmise ja kah-
hetsemisega täidab; olgo silja ehk warra. /h

2. Mored innimesed armawad sedda ras-
feks, wannema ja targema rahwa sõnna al-
õlla, ja iggatsewad omma kae peäle sada:
agga kui nemmad ennast parremaste ei mõis-
ta juhhatada, kui ärrakaddunud poeg, siis
nenda kuidas temmagi, omma ellopäwi pinali-
seks tewad?

3. Kes tõeste omma patto hädda tunneb,
sedda kahhetseb, ja süddamest Jummalala po-
le põrab, sedda wõttab Isfand armust was-
to, ja tähhendab sedda Jesus sellesamma
wannemaga, kes omma ärrakaddunud poega
kahhetsewa süddamega koddo näggi tulleswad.
Nenda teeb ka sinno taewane Issa sinnoga,
kui ümberpõrad, ja patto kumbed mahha-
jättad.

Õppet.-sõnn. 13, 18. Sel on waesus ja
häbbinaer, kes ei holi õppetusest: agga
kes nomimist hoiab, saab auustud.

31. L u g g e m i n e.

Rikkast mehhest ja Laatsarusest;
üks tähhendamise sõnna.

Luka ehv. 16 peatük.

Jesus tahtis üks kõrd wariseridele sedda õppetust anda, et rikkad innimesed, kes sureste ja uhkeste ellawad, agga Jummalast egga temma kääso sõnnast ei holi, waid isfiennast rikkuwad, paljo willetsamad on kui need, kedda siin waesuse pärrast willetsaks arwatakse, agga kes kõiges waesuse waewas Jummalat süddames kandwad, ja tedda kardawad; ja ütles selle tähhendamise sõnna:

Olli üks rikkas mees, se ehhtas ennast purpuri, ja kõlli linnase ridega, ja ellas igapäew röömsaste ja sureste. Agga üks waene olli, Laatsarus nimmi, se olli maas temma wärrawa ees, täis paisid, ja püdis oanna kõhtu täis sada neist leiva rasokesist, mis rikka laua peält mahhalangesid; ja koeradki tullid, ja lakkusid temma paisid. Ja sündis, et se waene surri, ja et inglid tedda kandsid Abrami süllesse; ja se rikkas surri ka, ja tedda mäeti mahha. Kui se rikkas pürgus sures wallus olli, ja ommad filmad ülles löi: siis näggi temma Abramit

Kaugelt, ja Laatsarust temma süüles; ja tem-
 ma hüdis ja ütles: Issa Abram! heida ar-
~~mp~~ minno peäle, ja läkkita Laatsarust, et
 ta ehk omma sõrme otsagi wette kastaks,
 ja minno keelt jahhutaaks, sest et mind ses-
 sinnatset tulleleges wägga waewatakse. Ag-
 ga Abram ütles: poeg! mötle, et sa omma
 head ellus olled kättesanud, ja nendasam-
 moti Laatsarus kúrja: agga nüüd waewa-
 takse sind siin, ja tedda rõmustakse. Peäle
 sedda, on meie ja teie wahhel suur wahhe
 kinnitud, et need, kes siit tahtwad sinna
 teie jure minna, ei wõi mitte; egga need,
 kes seal on, ei sa tanna meie jure tulla.
 Agga temma ütles siis: ma pallun sind siis,
 Issa: et sa tedda läkkitad minno issa kót-
 ta: sest, mul on wiis wenda, et ta neile
 kinnitaks, et nemmad seie wallopaika ei saaks.
 Abram ütles temmale: neil on Moses ja
 Prohwetid, kuulgu nemmad neid! Agga
 temma ütles: ei mitte, Issa Abram! waid
 kui kegi surnust nende jure lähheks, siis par-
 randaksid nemmad meelt. Agga temma üt-
 les temmale: kui nemmad Mosest ja Proh-
 wetisid ei kule, egga nemmad siiski nõu
 wõttaks, kui kegi surnust ülestõuseks.

**Küssimised, mis järrelembõlemist
tahwad.**

1. Kas inntimene sèlleparrast hukka saab, et ta rikkas, ehk sèlleparrast õnriks saab, et ta siin ilmas waene oinud?
2. Kuhhu lähheb hing, kui temma innimesest on lahkund?
3. Kas, kui hing tõeste ihhust ärralahkund, temmas le weel peaks aega ja melewalda antama, meie jure tülla?
4. Kas hinged, kes sinna läinud, kuhhu nemmad enast teeninud, seält wälja pääsewad?
5. Mis ütleb Abram, nende ümber// ja nende wahhel, kunitud ollewad?
6. Mis ütleb se sõnna: sinna olled omma head ilmas kättesanud?
7. Ja se tdine: Laatsarus on omma kurja kättesanud?
8. Kas jo siin ilmaski innimesele kättesulles, mis ta head ehk kurja teeb?
9. Olled sa sedda wahhest ka jo islennesestki sanud tundma, ja tähhelepannema?
10. Mis õppetab se sõnna: mis innimene kääwad sedda temma leiab?

Õppetused.

1. Siin ilmas innimesed sedda sureks ja auustawaks arwawad, kel palju rikkust ja warra: agga tõises ilmas sedda ei küsita, kui rikkas, waid kui hea ja wagga sinna olnud. Waene laatsarus, kes hädä ja wae-waga siin ilmas wõitles, agga wagga Jum-

mala ees olli, leidis hinge üllendamise asfet; ja suur ja uhke rikkas sai wallopaika, sest et holimatalt elläs, ja pattohimmusid orjas.

2. Kedda Zummal ajaliko warra polest rohkeste õnnistanud, selle käest küsib ta sedda, et ta temma tru majapidaja peab ollema, ja sedda, mis ta temma kätte uskunud ja andnud, omma käinnimeste kasuks; häddaliste kergituseks, ja kõige hea asja edasifaitamiseks prukima.

3. Rikkal ja waesel, surel ja maddalal, on iggawese ello perrimist, kui waggadust, ja Zummala ja liggimise armastust süddames on.

4. Rikkus on sure tanno wäert Zummala gnd hea innimese käes; sest et sellega palju häddalisi jõuab aidata, ja innimeste waewa wähhendada.

Str. 31, 8. Õnnis on se rikkas, kedda leitakse ilma laitmata ollewad.

Õppet. - sõnn. 14, 31. Kes waeste peäle hallastab, se auustab Zummalat.

32. L u g g e m i n e.

Samária=ma mehhest, kes Jესusele
tānno gndis.

Luka ehv. 17 peatük.

Jesus õppetas ja teggi muist kõik immetāhhed Jūda=maa rajades; agga mõnniförd juhtus õmmetige, et temma ũlle raja pagganate jure lāks, ning, et need temma jure tullid abbi õtsima: sest, et ollid kuulda sanud, et temma wāggew sõnnast, ja suur teggudest, ja suur prohweet piddi ollema. Need immetāhhed, mis Jესus pagganate jures teggi, ārratafid nende seast ennam uskli kuid ũlles, kui Jūda rahwa seast; et se wiimne ēnnast kũl Jummala rahwaks nimmetas, pagganaid pōlgas ja wihkas, egga tõistwisi neid nimmetand, kui et neid koeri ũtlefid ollewad kes wāljās on, agga issiennes test kiitfid nemmad sedda, et neil Jummala laste õigust piddi ollema.

Sũndis siis, kui Jესus Samária=ja Kalileā ma kaudo Jerusalēmma lāks, ja ũhte allewõsse sai, et kũmme piddali tõbbist meest temma wasto tullid, kes emalt sei fid. Need= sinnatsed tõstsid omma heālt ja ũtlefid: Je=

fus, õppetaja, heida armu meie peäle! Ja kui ta neid näggi, ütles temma neile: min-
ge ja näitke ennast preestritele. Ja sündis,
kui nemmad ärraläksid, said nemmad kõik
puhtaks. Agga üks nende seast, kui ta näg-
gi, et ta olli terweks sanud, läks temma tag-
gasi, ja auustas Jummalat sure healega;
heitis ennast Jesuse jalge ette silmili mah-
ha, ja tännas tedda; ja sesamma olli üks
Samaria mees.

Jesus ütles: eks kumme polle puhtaks
sanud? agga kus need ühheksa on? Eks müid
polle leitud, kes olleksid taggasi tulnud Jum-
malale auu andma, kui agga sesinnane wõe-
ra maa mees? Ja ta ütles temmale: tõuse
ülles ja minne! sinno usk on sind aitnud.

Küsimised, mis järrelemõtlemist
tahtwad.

1. Kuida sedda nimmetakse, kes head, mis tõine tem-
male teinud, miiski panneb?
2. Kas se küll hea inimene, kes tännamata?
3. Kes on, kes tõiste inimeste läbbi meile abbi
sada?
4. Kes heateggija head unnustab, kelle wasto on ta
tännamata?
5. Kas sedda ka nähtud, et täanno assemele, head kuz
jaga tasuti?

6. Kes on sinno lapsse pölvēs sinno kõige heldemad
heateggijad olnud?
7. Kuida näitab hea laps, et ta tõnnoli omma wans
nema wasto?
8. Eks need ka tanno wäert innimesed, ja so heateg-
gijad peaks ollema, kes sind õppetawad, ja Zums
mala tõetele juhatawad?
9. Mis saggused need ühheksa sinno melest näitwad,
kedda Jesus terweks teggi?
10. Mis head õppid sinna sest Samaria mehhest,
kes Zummalale auu tulli andma?
11. Kas hea inimene ialgi unustab, mis tõine
temmale head teinud?
12. Kuida mälestab ta tedda: ja mis iggatsed, ja
sowib temma süddamest?
13. Kas sest kül, et agga suusõnnaga tannan?

Õppetused.

1. Arratuimund on selle innimese südda,
kes sedda head unustab, mis tõine temmale
hädä ajal teinud; ja hukkalainud se, kes
head kurjaga tasub.

2. Kui head innimesed sülle head tewad,
ja sind aitwad, siis äanna Zummalale tannu,
sest temma ligutas nende süddant, ja juhha-
tas neid sülle appi tulles, ja sind aitama:
agga kui sa nende heateggemiste pärrast tän-
namata olled: siis olled ka tannamata Is-
sanda wasto.

3. Se kõigile head, ja aita igga üht rõ-
moga, kus ial wõid ja jõuad: ei mitte, et

sellepärast kitust ehk tannu sada, waid et Jummal sedda rahhab, ja helde Õnnisteggi- ja sülle sedda tähte jätnud.

4. Õnnis saad sa omma ennese süddame teadmises ollema; kui sa issienneses tōega wōid tynnistada: ollen mitmid altnud, agga ei keddagi haddāsse saatnud.

Õppet. - sōnn. 17, 13. Kes hea eest kūr- ja tassub, selle kojast ei lahku õnnetus ärra.

2 Timot. 3, 2. Innimesed, kes issiennesest palju luggu piddawad; kes rahha ahned; hooplikud, surelised, teotajad ja wannemate sōnna pōlgajad, sesuggused on tannamatad.

33. L u g g e m i n e.

Jesus õnnistab lapsi.

Matt. ehw. 19 peatük, Mark. ehw. 10 peatük ja Luuka ehw. 18 peatük.

Õnnisteggiija armastas wägga lapsi, ja wōttis neid jummaliko hallastusega wāsto; ja nāhtakse sedda selgeste sennest, kui innimesed omma lapsokesi temma jure tōid, ja tedda pallusid, et ta neid pididi õnnistama.

Temma kulis armoga nende palwid, ja käs-
kis lapsokesi ennese ette túa. Siis töiwad
nemmad lapsi Jesuse jure, et temma käs-
si nende peäle piddi pannema; palwet tegge-
ma, ja neid õnnistama: agga jüngrid sõit-
lesid neid, kes neid temma jure töid. Kui
Jesús sedda näggi, ütles temma jüngritele:
jätke lapsokesi rahhule, ja ärge keelge neid
mitte minno jure tullemast: sest nisugguste
párralt on Jummala riik. Töest minna
ütlen teile: kes ial Jummala riiki wasto ei
wötta kui lapsokene, se ei pea mitte sinna
sisse sama.

Küsimised, mis järrelembõlemist
tahtwad.

1. Miképárrast iggatseid wannemad omma lapsi
Jesuse jure wia?
2. Ets weel praegogi head wannemad omma lapsi
Jummala pole süddamest iggatse juhhatada?
3. Kuida nemmad sedda püidwad teha?
4. Kas se kõigil wannemitel kõrda lähheb, et omma
lapsi Jummalaga armo pole sawad juhhatada?
5. Miks sedda ni sureks käsüks arwata, et jo norelt
Jummalaga jure same juhhatud?
6. Mis tähendab se sõnna Jummalariik?
7. Mis se on, Jummalariiki wasto wõtma?

8. Mis sagguste laste pärralt on Jummalariik?

9. Kuida wõid sinnagi Jummalariiki sada?

Õppetused.

1. Wannemad töiwad omma lapsi Jესuse jure: ka sinnogi helded wannemad sedda murret ommas süddames kannawad, et sind Jummalala pole saaksid juhhatada; sellepärrast nemmad sind armsaste nomiwad, õppetawad, ja omma sõnnaga juhhatawad, ja sulle head tähte andwad: sellepärrast nemmad sind pühha kotta, ja õppetuse alla sadawad, et selle ellawaks teggewa sõnna läbbi, Jummalala ja Jესuse pole sinno südda, mõtte ja meel saaks pöerdud, et Jummalariik ka sinno süddamesse saaks tulles, ja so hing wimaks Jummalala riki perrima.

2. Jესus ütles Jummalariiki wagga laste pärralt ollewad, oh laps! ärra kauta siis mitte waggadust omma süddamest; ja kui wäljatunud sind kiusawad, ja kurja tee peäle kutsuwad: siis põra ärra omma kõrwad, ja wõtta õnnisteggija sõnna meletulletada: sedda, mis Jummalariiki wagga laste pärralt ütles ollewad.

3. Sind õnnistati sinno ristimise ajal, ja pandi ka kolmeaino Jummalala nimmel käd sinno peäle: oh! et siis sinno wagga süddame pärrast, ello õtsani Jესanda õnnistamised sinno peäl saaksid hingama.

Matt. 18, 14. Ep olle mitte teie Jesa tahtmine, kes taewas on, et üks neist pissokesist peaks hukka sama.

34. L u g g e m i n e.

Sakkéus metswigi-puu peäl.

Luka ehw. 19 peatül.

Jesus töttas Jerusalémma pole, ja läks Jeriko-sinnast läbbi; ja seäl olli üks mees, Sakkéus nimmi, kes tõlnerite üllem, ja wägga rikkas olli. Sesamma iggatses Jesust nähha sada, et ta teaks, kes ta piddi ollema; agga temma ei sanud mitte rahwa pärast, sest et ta maddal mees olli. Ja temma jooksis ette, ja läks ühhe metswigi-puu õtsa, et ta tedda piddi nähha sama; sest, et ta seält piddi möda minnema. Kui Jesus sinna paika sai, watis ta ülles, näggi tedda, ja ütles temma wasto: Sakkéus, tulle ussinaste mahha! sest tänna pean ma sinno kotta jama. Temma tulli ussinaste mahha, ja wöttis tedda rõmoga wasto. Kõik kes sedda näggid, nurrisesid ja ütlesid:

temma on ühhe pattuse mehhe jures sees käinud. Agga Sakkéus jäi seisma, ja ütles Issanda wasto: wata Issand! minna annan omma poolt warrandust waestele, ja kui ma kellelegi ollen üllekohhut teinud, siis tahhan temmale neljawõrra taggasi anda. Agga Jesus ütles temmale: tänna on sellesinnatse kojale õnnistust tulnud, sest et sesamma Abrahami poeg on. Sest, inimese poeg on tulnud õtsima, ja õntsaks teggema, mis ärrakaddunud on.

Küs simised, mis järvelemõtle mist
tahtwad.*

1. Mikspärrast õtsis Jesus ni saggedaste tõlnerite ja pattustega kokko sada?
2. Kas kõik need, kes patto ello siisse sättunud, nenda hukka läinud, et ennam ei sa, egga jõua parres mat meelt wõtta?
3. Mis saggust head sowis Jesus Sakkéusele tehha, kui temma jure siisse läks?
4. Kas Jesus asjata tedda olli õppetand?
5. Ets sanud Sakkéus waesemaks, kui omma pole warra waestele jaggas?
6. Mis on kohhus, kui inimene tõisele liga ja üllekohhut temma omma polest teinud?
7. Kas sest küll, et agga andeks pallume?
8. Kuida lubbas Sakkéus Jesuse wasto neile anda, kellele ta üllekohhut olli teinud?

9. Kui sa omma liggimesega omma üllekohhuse pärrast posse digets sanud, kas Jummal siis so kowweruse pattu andets ännab?
10. Kes on need ärrakaddunud, kedda Jeesus tulnud äntfaks teggema?
11. Kuida sai Sakkéuse kojale pnnistust tulles, ja miikspärrast sai se temmale tulles?

Öppetused.

1. Sakkéus iggatses Jeesust nähha ja tunda sada, ja sai sennest rohkeð hinge kas- /t
su: mitmed, kes kü Jeesuse nimme peäle ristitud, on liig holimatad temma, ja temma sõnna pärrast; sepärrast jäwad nemmad pimmedüsse, egga tulle walguse jure, et nende hinge wigga issienneste kahjuks enneste ees saaksid ärrasalgada.

2. Kes Jeesuse pärrast armu ja iggawest ellu tahhab leida, peab omma pattud süddamest kahhetsema, neid mahhajätma, ja üllekohhut ja liiga, mis temma tõisele teinud, temmale aufaste tassuma. Sakkéus andis neljawõrra taggasi, mis üllekohhusega ennese kätte olli kiskunud.

3. Kel palju müllapärralist warra on, ei olle se iggakörd hinge warra polest rikkaks kita. Kui Kristus omma walgustawa armoga weel so süddamésse tullemata jänud, siis ollhed alles willets waene. Sakkéus olli rikkas kü; ämmetige ei sanud temma ennemine

sedda õiget ja kaddumata rikkust, kui siis wast, kui Jესus olli wastowõtnud.

1. Timot. 1, 15. Ustaw on se sõnna, ja wastowõtmise wäerr, et Kristus Jესus maailmasse on tulnud, pattusid õusaks teggema.

35. E u g g e m i n e.

Jესus ärratab Laatsarusst surnust ülles.

Joänn ehw. 11 peatük.

Laatsaruse üllesärratamine surnust, on üks neist kõigesuremist Jესanda immeteggudest, mis Uetestamendi ramatusse üllespandud. Jüda rahwa ülleinite, wariseride ja kirjatundjate süddames hakkas wiha weel kangemaste selle sure immetähhe pärrast põllema, mis Jესus olli teinud: ja sünnib arwata, et Jüda rahwa wannemad, mitte kõrraga ni kõrwaste olleks hakkand selle peäle kaima, et Jესust risti surma sata, kui Laatsarus üllesärratamata olleks jänud. Agga Jümmala pühha nõu järrele pididi Jესus redda üllesärratama, sest et aeg olli täis

sanud, et ta piddi kánnatama, ja omma auu-
sisse minnema.

Petánias olli üks haige, nimmega Laats-
sarus, Maria ja temma õe Marta allewis.
Jesand tundis neid, ja nemmad ollid tem-
mal armsad. Mõllemad õed lákkitasid Je-
susele sõnna, ja lasksid temmale ütelda:
Jesand! kedda sa armastad, on haige. Kui
Jesús sedda kulis, ütles temma: sesinnane
haigus ei olle mitte surmaks, waid Jumma-
la auuks; sest, et Jummalá poega selle-
párrast peab auustatama. Ja temma jái
weel kaks páwa sinna paika, kus ta olli.
Párrast sedda ütles temma jüngritele: lákki
jälle árra Judamaale. Jüngrid wastasid
temmale: Dypetaja! ilja aego wast õtsisid
sind Juda-rahwas kirowidega wissata, ja
sinna tahhad jälle sinna minna. Jesús kys-
tis: üks polle káskstõistkúmmend tundi pá-
wal, kui kegi páwa ajal kõnnib, ei tõuka
temma énnast mitte, sest et temma selle
máilma walget náeb: agga kui kegi õsel
kõnnib, se tõukab énnast, sest temma sees
ei olle walgust. Kui ta sedda sai rákinud,
ütles temma neile: Laatsarus meie sõbber
maggab, agga ma tahhan tedda unnest ül-

lesärratada. Siis ütlesid jüngrid: Issand! kui temma maggab, siis on ta terveks sa-
 mas: agga Jeesus rakis temma surmast, ja
 nemmad mõtlesid, et temma unne maggami-
 sest piddi räkima. Siis ütles Jeesus neile
 julgeste: Laatsarus on ärrasurnud; ja min-
 na ollen rõmus teie pärrast, et mind polle
 seäl olnud, et teie wõttaskite uskuda; agga,
 läkki ärra temma jure! — Agga üks temma
 jüngritest, kelle nimmi Tomas, arwas, kui
 olleks Jeesus sedda ütelnud, et ta Laatsaru-
 se järrele surma piddi minnema: sest, et ta
 Önnisteggijat süddamest armastas, ütles
 temma rõiste jüngritele: läkki meie ka ärra,
 et temmaga surreme. Kui Jeesus Petania
 tulli, leidis temma, et Laatsarus jo nelli pä-
 wa haajas olli olnud, ja Petaniast olli Ze-
 rusalemma wiistõistkümmed waggu maad;
 ja olli seält pgljo Juda rahwast tulnud,
 Mariat ja Martat rõdestima nende wenna
 surma pärrast. Kui Marta kulis, et Je-
 sus olli tulnud, läks ta temma wasto; ag-
 ga Maria jäi koddõ: ja Marta ütles Je-
 suse wasto: Issand! olleksid sinna siin ol-
 nud, siis ei olleks minno wend ärrasurnud;
 agga, nüidki tean minna, et Jummal sülle

Surra

/d

ännab, mis sa ial temma käest pallud. Jesus ütles: sinno wend peab ülestõusma. Marta kostis: jah! ma tean, et ta peab ülestõusma wiimisel ülestõusmise päwal. Jesus ütles temmale: minna ollen ülestõusmine ja ello, kes minno sisse ussub, se peab ellama, ehk temma kül surreb; ja iggaüks, kes ellab ja ussub minno sisse, se ei pea mitte iggaweste ärrasurrema; kas sinna sedda ussud? Temma ütles: jah Issand! ma ollen uskud, et sinna olled Kristus, se Jummalasa poeg, kes maailmassa piddi tulles ma. Kui ta sedda sai ütelnud, läks temma ärra; kutsus omma õddet Mariat salaja, ja ütles: õppetaja on siin, ja kutsub sind. Maria tõusis seddamaid ülles, ja läks temmaga, sest Jesus ei olnud weel mitte allewisse tulnud, waid olli weel seal paigas, kus Marta temma wasto olli tulnud. Kui nüid Juda rahwas, kes seal majas ollid, neid trõestimas, näggid, et Maria äkkitselt ülestõusis ja wõlja läks; käisid nemmad temma järrel, ja ütlesid: temma lähheb hawa jure nutma. Kui nüid Maria sinna tulli, kus Jesus olli, ja tedda näggi, heitis ta temma jalge ette mahha, ja ütles: Issand!

olleksid sinna siin olnud, minno wend ei ol-
 leks mitte ärrasurnud. Kui Jesus tedda
 näggi nutwad, ja ka Juda rahwast nutwad,
 kes temmaga ollid tulnud: siis kihwatas
 temma südda waimus, ja temma meel sai
 seggaseks, ja ütles: kuhhu ollete teie tedda
 pännud? Memmad ütlesid: Issand tulie ja
 wata! — Ja Jesus nuttis. Siis ütles
 Juda rahwas: wata! kuida temma tedda
 armastand. Agga mõningad ütlesid: eks
 sesinnane, kes selle pimmeda silmad lahiti-
 teinud, sedda wõinud teha, et sesinnane
 polleks surnud? Jesuse südda kihwatas tem-
 ma sees, ja temma tulli /aua jure; agga
 seal olli auk, ja kirowi sinna peäle pandud.
 Jesus ütles: tõstke kirowi ärra! Siis ütles
 Maria, selle surno ödde: Issand! temma
 haiseb jo; sest tänna on neljas päew, et
 meie tedda olleme mahhapännud! — Jesus
 ütles temmale: eks minna olle sulle ütelnud:
 kui sul usku olleks, siis saaksid sinna Zum-
 mala auu nähha? Siis tõstsid nemmad
 selle kirowi ärra, kelle al surnud olli. Je-
 sus tõstis ommad silmad ülles, ja ütles:
 minna tännan sind Issa! et sa mind olled
 kuulnud; ma teädsin, et sa mind ifka kuled;

16

agga selle rahwa pärrast, mis siin ümber seisab, rägin minna, et nemmad uskwad, et sinna mind olled läkitanud. Kui ta sedda sai ütelnud, hüdis temma wäggewa healega: Laatsarus tulle wälja! — Ja surnud tulli wälja, jallust ja käsist surno mähkmetega mähitud; ja temma silmad olid higgirättikoga ümbermäsitud. Jeesus ütles neile: peäste tedda lahti, ja laske tedda minna. Siis uskusid temma sisse palju Juda rahwast, kes Maria jure ollid tulnud, ja näinud, mis Jeesus olli teinud. Agga mõningad läksid ärra wariseride jure, ja ütlesid neile, mis Jeesus olli teinud. Siis koggusid üllemad preestrid ja wariserid suurt kohhut kokko, ja ütlesid: mis peame meie teggema? sesinnane innimene teeb palju immetähti! — Kui meie tedda nenda jättame, siis uskwad kõik temma sisse, ja siis tullewad Roma-rahwas, ja wõtwad meie paika ja meie rahwast ärra. Agga üks nende seast, nimmega Kaiwas, kes sel aastal üllemaks preestriks olli, ütles neile: teie ei tea ühtigi, egga mõtle mitte järrele, et se parem on, et üks innimene rahwa eest sureb, kui et kõik rahwas hukka saab. Agga

kedda ei räkünd temma mitte isstiennefest, wald, et temma sel aastal üllem-preester olli; siis kulutas temma prohweeti wisil, et Jesus piddi surrema rahwa eest; mitte üks-päinis sesinnatse rahwa eest, waid et temma ka neid laiali pillutud Zummala lapsi piddi kofkofogguma. Sepärrast piddasid nemmad sestinnatsest päwast kōik ühheskōüs nõu, kuida nemmad Jesust piddid - ärratapma, ning ka Laatsarust, kedda temma olli illes-ärratand.

Küsimised, mis järrelembtsemist

tahtwad.

1. Mikspärrast ei läinud Jesus mitte kōhhe Petäria, kui temmale need sõnnumed todi, et se kedda temma armastas, haige olli?
2. Mis sest kōl arwata, et ni mitmed Mariat ja Martat tullid trōestima?
3. Kas se üks kōllis assi, kui head innimesed meist luggu peawad?
4. Mis wdiwad wännaksed, ja dekses Laatsaruse ja temma õddetest õppida?
5. Kuida tahhab Zummal, et wännaksed ja dekses iēsikeskes peawad ellama, ja tōine tōise wasto olli lema?
6. Mikspärrast nutsid need, kes seäl ollid, kui Mariat näggid nutwad?

7. Kas Jesus ennesele auu ütts, kui Laatsarust üle lesärratas?
8. Kuida piddi Jummal poega Laatsaruse üllestõus; mise pärrast auustatama?
9. Kelle pärrast, ja mikspärrast teggi Jesus selle sure immetähhe?
10. Et Jesus olleks wõdinud Laatsarust keelda surre; most, kui sedda olleks tahtnud?

Õppetused.

1. Jesus ärratas Laatsarust ülles, et uskmatad innimesed temma surest tekkidest piddid tundma, et temma se Jummalast tõutud Õnnisteggija olli; temma sõnna wõtma, ja temma sisse uskuma.

2. Tähja auu ahnus nõuab sellepärrast head tehha, et innimesed tedda peawad kiitma; kes süddame tinnistuse pärrast head teeb, se muud ei iggatse, kui et agga Jummalal temmast wõiks melehead olla.

3. Armastus peab issikeskeses ellus parras sidde ollema, kõige ennamiste wännakste ja õekste ja sugulaeste wahhel; kuida Laatsarusest ja temma õddetest nähha, kedda Jesus sellepärrast armastas, et neil issikeskes armastust olli.

Matt. 6, 1. Katske, et teie omma waeste andid innimeste nähhes ei anna, et teid neist peab nähtama, muido ei olle teil palka teie Isja jures, kes taewas on.

36. P u g g e m i n e.

J e s u s t w ö i t a f s e.

Matt. ehw. 26 peatük, Mark. ehw. 14 peatük,
ja Joänn. ehw. 12 peatük.

Üllemaid preestrid ja kirjatundjad, kelle meel sellepärrast wägga pahhaks sanud, et Jesus Laatsarus olli üllesärratand; ollid kasku andnud, et kegi Jesust piddand wastowõtma, waid et iggaüks, kes tedda piddi näggema, neile piddi teada andma, kus, ja kelle jures temma tedda olli näinud, sest, et nemmad wägga püidsid tedda enneste kätte sada. Et nüid kül kartust olli, Jesust wastowöttes, siis temma armastajad sennest õmmetige ei holineud, waid hoidsid nenda kui ännegi, agga weel ellama armastusega temma pole.

Kuus päwa enne lihharwote tulli Jesus jälle Petania, kus Laatsarus ellas, kedda ta furnust olli üllesärratand. Seäl teggid nemmad temmale õhtosõmaega, ja Martal olli seäl jures teggemist. Laatsarus olli üks neist, kes temmaga laudas istfid. Agga Maria, kes armoõppetust tännosiko südamega olli wastowõtnud, ja temma õnt-

/a
 saksteggewat rämmõ ommas süddames tan-
 dis; wöttis ühhe naela selget ja wäggewat
 källist hardi elli, wallas sedda temma pea
 peáte; wöidid sellega temma jalgu, ja kui-
 watas neid omma juustega: agga källis elli
 lehtas armsaste, ja täitis kõik kodda mag-
 gusa haifoga. Siis ütles Judas, Simona
 poeg Iskariot, kes tedda pärrast ärragandis:
 mis hukkamine se on? sedda elli olleks wöi-
 nud, ennam kui kolme saa tenari rahha eest
 ärramüa, ja waestele anda. Sedda ütles
 temma, ei mitte, et ta waeste eest murret
 kandis, waid, et ta warras olli. Sest tem-
 ma käes olli kukkur, ja wallitses sedda, mis
 sisesepandi. Siis ütles Jeesus temmale:
 jätta tedda rahhule; temma on sedda hoid-
 nud minno mattuse päwaks; sest waesid on
 ifka teie jures, agga mind ep olle teil mitte
 ifka. Edest minna ütlen teile: kus ial sed-
 da armoõppetust kulutakse kõiges maailmas,
 seäl peab ka rägutama temma mälestuseks,
 mis ta mülle teinud. Siis läks Judas Is-
 kariot üllema preesrite jure, ja ütles: mis
 teie ännate mülle, kui minna tedda teie kät-
 te ännan? Nemmad pakkusid temmale kolm-
 kümmed hõbbetükki, se on, meie rahha ar-

wo järrele, wiistõistkõmmend hõbbe rublat ja sest ajast õtsis temma parrast aega ja maad, et ta tedda saaks ärraanda.

Rõssimised, mis järrele mõtlemist tahtwad.

1. Mis saggust kasku ollid õllemad preestrid ja kirjas tündjad kulutanud?
2. Kas neil õigust olli nis saggust kasku anda?
3. Kas need, kes Jesuse tõõsised armastajad ollid, tedda sëlleparrast ärrasalgasid, ja tedda mahhas jätõid?
4. Miksparrast walmistasid nemmad Jesusele Petrias õhtõõdmaaega?
5. Miksparrast sai Juda meel pahhaks, kui Maria tõi salwiga Jesust wõidis?
6. Eks polleks parrem olnud, kui Maria sedda salwi õlleks ärramõnund, ja rahha waestele andnud?
7. Miksparrast kitis Jesus heaks, et Maria tedda salwis?
8. Mis ahnestas Judas sada?
9. Mis kiusas rahhaahnus tedda teggema?
10. Kuida õppetab kirri sëlleparrast. 1 Tim. 6, 10?

Õppetused.

1. Kes tõeste õnnisteggija armastaja, se tedda ialgi ärra ei salga, waid tedda tannõlõko sùddamega julgeste kõige omma ello, tõe, ja teggudega kulutab; kui ta, kui temma ärr-

mastaw järrelkäija, pühha elloga tedda auustab, ja kui temma tõutuste perrija üksi jälgi temma jälgide möda käib.

2. Se on süddamelik armastus tõise wasto; kui sa hädda ja kiusatuse päwil, sedda, kedda ennast ütled armastawad, mahha ei jätta. Silmakirja sõbrad need, kes ni kauast so pole hoidwad, kui so käsfi hästi käib; agga kui õn sinnust lahkuh, sind mahhajatwad. Ustaw se kui sõbber, kes sinno hädda päwil sesamma on, kes ta so, õhne päwil olli.

3. Õppi, ja nää Judast, mahherdune se õnnetus, kui ahnus innimese süddames asset pidamas, ja temma sees juurdunud on.

Õppet.-sonna. 17, 17. Õige sõbber armastab iggal ajal, ja on wännaks, kui kitsas kää on.

37. L u g g e m i n e.

Jesus lähheb ratsa Jerusalemma.

Matt. ehw. 21 peatük, Mark. ehw. 11 peatük, Luta ehw. 19 peatük ja Joänn. ehw. 12 peatük.

(Palmipupühhal ja sure näddala esmaspäwal.)

Jesus olli Jerusalemma minnemas, ja kui temma Petwage ja Petania kaudo selle mäe jure sai, mis ellimäeks nimmetakse; läkfitas temma kaks jüngrit ja ütles: minge sinna

allemisfe, mis teie kõhhal on; ja kui teie sinna sisse sate: siis leiate teie ühhe sällu Einniseütud, kelle seljas weel ialgi inimene polle istunud, peäste tedda lahti, ja toge tedda seie; ja kui kegi teid küsib: miks teie tedda lahtipeastate? siis üttele temmale: Issandal on sedda tarwis, ja temma annab tedda seddamaid. Agga se kõik on sündinud, et piddi tõeks sama, mis desdud on prohweri läbbi, kes ütleb: üttele Sioni tütrele: wata! sinno künningas tulleb sülle tasfane, ja istub emma eesti seljas, ja sällu seljas, mis on koormakandja emma eesti poeg. Siis läksid jüngrid ärra, ja teggid nenda, kuida Jesus neid olli käsknud. Agga mõnningad neist, kes seäl seisid, kus jüngrid selle sällu lahti peastid, ütlesid neile: mis teie tete, et teie selle sällu lahti peastate? Nemmad wastasid neile nenda, kuida Jesus olli käsknud; ja nemmad lasid neid minna.

Nemmad wisid se sällu Jesuse jure; panid ommad rided selle peäle, ja temma istus temma selga. Kui rahwas, mis pühiks Jerusalemma olli tulnud, kuulda sai, et Jesus olli tullemas; wõtsid nemmad pal-

mi õkse, ja läksid wälja temma wasto; tõised läutasid omma rided tee peäle, ja tõised raiusid õkse palmipuist, ja heitsid neid tee peäle. Need kes ees ja tagga käisid, kiskendasid ja ütlesid: kidetud olgo se, kes tulleb Jsfanda nimmel, se Israeli kunningas! Agga mõningad wariseride seast, kes rahwast näggid römustellewad, ja õiskeldes Summalale Õnisteggija tullemise pärrast auu andwad, ütlesid temmale: et sõitle omma jüngrid, ja kela neid õisklemast: ja temma wastas ja ütles neile: tõest minna ütlen teile, et, kui needsinnatsed wait jäeksid, siis peaksid kõik kirowid kiskendama.

Et nüid kül kõik rahwa hull rõmo healega Jesust tulli wastowõtma, siis temma süddames õmmetige römolikumist ei sanud ollema: waid selle asemel nuttis temma, kui ellimäelt, sedda suurt, uhket, ja ni wäggä kuulsat Jerusalemma - linna näggi, ja ütles: oh! et sinna sedda teaksid, ja weelgi selsinnatsel armokatsumise päwal, mis sinno rahhule tarwis lähheb! agga, nüid on se sinno filmi eest warjule pantud. Gest aeg tulleb, et so waenlased sinno ümber wälli tewad; sind ümberpiirwad, ja sind kõikipiddi

waewawad: ja nemmad lõwad sind mahha;
 ja sinno lapsed sinno sees; egga jätta kiw-
 wi kiwvi peäle; sepärrast, et sa ei olle
 tundnud omma armokatsumise aega. Kui
 temma Jerusalemma sisse läks, olli kõik rah-
 was liikumas, ja küsis: kes sesinnane on?
 Agga rahwas ütles: se on Jeesus se proh-
 wet, kes Naatsaretist Galiläa maalt on.
 Jeesus läks kõhaste pühha kotta, ja ajas
 wälja kõik, kes pühhas kojas müsid ja õst-
 sid; lükkas rahwahhetajate lauad ümber,
 ja nende pingid, kes tuikesti ohwri tarbeks
 müsid; ajas wälja kõik lojused ja tõurad,
 mis ohwerdamise tarbeks sinna kaubale ol-
 lid todud; ja ütles neile: kirjitud on: min-
 no koya peab patwekoya ollema; agga teie
 ollete sedda rõewlibauguks teinud. Siis
 tullid pühhas kojas pimmedad ja jallutumad
 temma jure, ja temma teggi neid terweks.
 Agga kui üllemad preestrid ja kirjatundjad
 neid immeteggusid näggid, mis temma teggi;
 ja neid poisfa, kes pühhas kojas küssenda-
 sid, ja ütlesid: Hosianna Daweti poisale! siis
 sai nende meel pahhaks, ja ütlesid temmale;
 kas sa kuled, mis need ütlewad? ja Jeesus
 ütles nende wasto: kü! agga, efs teie siis

/e ialgi sedda polle luggenud: wätmate ja im-
mewa laste suust, olled sinna ennesele kitust
wglmistanud? Ja temma jättis neid mah-
ha; läks linnast wälja Petania, ja jäi sin-
na öfest.

Rüsimised, mis järrelemõtlemist
tahtwad.

1. Mikspärrast läks Jesus sel kõrval Jerusalemma?
2. Kuida wöttis rahwahulk tedda wasto?
3. Kas Bartserid temma tullemise pärrast Jumma-
lale ka auu andsid?
4. Mikspärrast nyttis Jesus, kui temma Jerusalems-
ma linna nähha sai?
5. Kust sedda arwata, et selle linna koddanikud ül-
lekätte ollid läinud?
6. Kuidas ajas Jesus pühhas kojast wälja?
7. Kuida wisti tewad kurjad innimesed pühha kodda
röewlihauguks?
8. Kuida peame pühhas kojast käima, ja mis eest en-
nast seal hoidma?
9. Kas tark, mõistlik ja jummalakartlik inimene tal-
gi kirrikus wista ennast üllespeab; seal loob-
seb, ehk kahhinat teeb?
10. Kelle kodda on pühha kodda?

Õppetused.

1. Õnistoggija ei arwand ei omma ello
sureks, egga sedda libbedat wallu ja waewa

rasfeks, mis ta pattuste innimeste pärrast läks kánnatama, ja ennese peále wõtma: heldest ja selgest armastusest jõudis temma neile appi, kes árrakaddunud ollid, et neid kui eksijaid lam-
baid Zummalale püdis kogguda. Sest et huf-
kaláinud Jerusalemma lin ei tedda, egga tem-
ma sõnna tahtnud wastowõtta; walgust wih-
kas, ning ennese huffamõistmifeks pimmedust
ennam armastas, kui sedda walgust, nyttis ta
temma pärrast.

2. Üks rahwas, üks perrefond, ehk üks
südda, kes sedda, mis isfiennesest pühha on,
mitte pühhaks ei pea, jubba se on huffaláinud,
ja omma seisuse peált árrakaddumas: Jerusa-
lemma rahwas ollid nenda üllefátte láinud, et
nemmad Zummala koddagi enam pühhaks ei
piddand; egga siis muudki Zummala seádused
ja kápsud temma melest paljo wõind maksta:
sepárrast nyttis Jesus selle ahvastuse pärrast,
mis selle linna peale píddi tullemá, ja wiimfeks
fai tullemá.

3. Lapsed andsid Zummalale sure heálega
auu kui Jesust nággid haigid terweks teggewad:
ánna sinna waggast süddamest Zummalale auu,
et sa Jesuse lunnastud ollid; ning et temma
arimõppetus sülle sesinnatses máilma pimme-
duses armsaks walguseks on, mis, kui selle jár-
rele káid, sind õnnistuse teele juhatab.

Rogg. 4, 17. Hoia omma jalga, kui sa Zum-
mala kotta lähhed.

Iaul 135, 1. 2. Kiitke Jehowa nimme, kes
teie seisate Jehowa kajas.

38. P u g g e m i n e.

Winamäe numajatest; üks täh-
hendamise sõnna.

Matt. ehv. 21 peatük, Mark. ehv. 12 peatük,
ja Luka ehv. 20 peatük.

(Sure nädala teisipäeval.)

Tõisest päeval tuli Jeesus jälle Jerusalema linna, ja läks pühha kotta, kuhu paljo rahvast olli kokkoleggunud, sest, et ta temma õppetust iggatses kuulda. Üllemaid preestrid, kirjatyndjad, ja wariserid, kes tedda jo ammustki wihtasid, agga näid surma wihta temma peäle kandsid; sellepärast, et temma kauplejaid templist olli wäljaajanud; ni mitmsid haigid terweks teinud; ning et lapsedki temmale auu ollid andnud, ja temmale Hosianna! wasto hüidnud; tullid temma jure, ja küssisid tedda: üttele meile, mis suggusest melewällast teed sa sedda? ehk,

kes se on, kes sülle melewalda andnud seda tehha? Agga Jesus ütles: minna tahhan teid ka küsida: üttelege mülle: kas Joannese ristimine olli taewast, wai innimestest? Nemmad jäiwad selle peäle arwana, ja ütlesid isikeskes: kui meie ütleme; et Joannese ristimine taewast olnud; siis ütletemma: mikspärrast ei olle teie tedda siis mitte uskud? ja kui meie ütleme innimestest; siis wiskab meid kõik rahwas kirowidega; sest se olli julge selle peäle, et Joannes piddi prohwekt ollema. Sellepärrast wastasid nemmad karowalaste, ja ütlesid: ei meie tea. Selle peäle kostis Jesus neile, ja ütles: egga siis minnagi teile ei ütle, mis saggusest melewällast ma sedda teen; ja hakkas rahwale sedda tähendamise sõnna ütlemä:

Üks innimene istutas winamägge, ja andis sedda numa peäle maaharrijate kätte, ja läks tükkist ajast wõerale male. *) Kui aeg tulli, läkkitas temma sullast maaharrijate juure, et nemmad temmale sest winamäe wiijast piddid andma; agga nemmad peksid tedda, ja saatsid tedda tühjalt ärra. Temma läkkitas tõist sullast: agga nemmad peksid ka sedda; teutasid tedda, ja saatsid

*) In dem Land der Fremden, d. i. in dem fremden Land. Diese Schrift hat sich in dem Land der Fremden geschrieben, ob nicht geschrieben sein: in dem fremden Land, d. i. nicht in dem Land geschrieben worden.

tedda ka tühjalt ärra. Ja temma läkkitas weel kolmanda; agga nemmad hawasid seddagi, ja lükkasid tedda wälja. Wimaks ütles winamäe isсанд: mis pean ma tegema? ma tahhan omma armast poega läkkitada, ehk nemmad habbenewad, kui nemmad tedda näwad. Agga kui maaharrijad tedda näggid, mötlesid nemmad, ja ütlesid isfikeskes: sefinnane on se perrija, tulge, tapkem tedda ärra, et se winamäggi meile pärranduseks jäeb! Ja nemmad lükkasid tedda winamäest wälja, ja tapsid tedda ärra. Mis wöttab nüüd winamäe isсанд winamäe numajatega tehha? Mönned nende seast kostsid: temma tulleb, ja hukkab neid ärra, ja ännab omma winamäe töiste kätte: agga töised, kes sedda kuulsid, ütlesid: ärgo sedda sündko! Agga Jesus watas selle peäle tössifelt nende silmi, ja ütles: mis se siis on, mis on kirjatud: se kirowi mis hone ehhitajad kui köswatumat ärraheitnud, se on nurgakirowiks sanud: iggaüks, kes selle kirowi peäle langeb, se lähheb rusfiks; agga selle peäle temma langeb, sedda teeb temma pihhiks.

Üllemad preestrid ja kirjatundjad püid-

sid selsammal tünnil käsfi temma külge pist-
ta, agga nemmad kartsid rahvast; sest nem-
mad tundsid, et temma nende kõhta selle
tähhendamise-sõnna olli ütelnud.

Rüsimised, mis järreletolemist

1. Mis waewas wariseride süddant?
2. Mikspärrast se nenda, ja kuidas se tulles, et silmas-
kirja waggadusel ikka kartust ja waewa on?
3. Mis kardab sallalik, ja mis temmal diguse polest karta?
4. Kuidas sedda nimmetakse, kes waggaduse warju om-
ma kurjuse kätteks prugib?
5. Mis tähendab Jesus selle sõnaga, kui ütles
lammaste ridis käiwad, ja seestpidi kistjad hündid
ollewad.
6. Kas wagga inimene tõist wihtab, kui tedda ennes
sest, targema, parrema ja surema auu wäert näeb
ollewad?
7. Mis ta kohhus iggatseda ja püda, kui tõist parres-
ma kombetega näeb ehitud?
8. Mis saggust rahvast tähendas Jesus winamäe
numajatega?
9. Kes need sullased pidid ollema, tedda winamäe
isfand läkkitas?
10. Kus on siis Jesanda winamägi?
11. Kes se nurgakiwwi peaks ollema?

Õppetused.

1. Kes agga peält nähha ennast waggaks
teeb, sel palju murret ja waewa, kuidas om-

ma süddame kõwerust innimeste silmi eest saaks ärrapeita: agga se õmmetige wõimata, et sedda kauast jõuaks teha; ehk kui se innimeste nähhes tükkist ajast temmal kõrda lähheks: ei ta siis õmmetige Zummalat jõua pätta; kes ommal ajal kõik pimmeduse nõud pawa ette tõstab; ja innimeste sallajad mõt- ted awwalifuks teeb.

2. Mis hinda sennest, kui teadmatad innimesed sind, ehk kül waggaks peawad, agga so ennese südda sind huffamõistab, ja Zummal sind laidab. Oh! sepärrast olgo sinno waggadus selge, ja Zummalast kidetud waggadus, mis Issanda pärrast ussin on kõige hea tõele.

3. Kurja nõuga innimesed kül wägga kawwalad tõise kahjuks, ja wägga rummalad sedda tähhelepanemas, mis nende ennese siggiwaks heaks tarwis lähheb. Wata! wariferid kartsid kül rahwast, agga Zummalat ei mõistnud, egga teadnud nemmad mitte karta. Oh! karda sinna agga Zummalat, siis polle sul ialgi tarwis, tõise innimese wiha karta. Utleb Jesus Matt. 23, 28. sallalikudest nenda: wäljastpiddi ollete teie peält nähha, kül diged innimeste ees: agga seestpiddi ollete teie täis sallalik meelt ja üllekohhut.

1 Petr. 2, 1. Pange mahha kõik kurjust, kõik pettust, ja kawwajust; kõik kadde- dust ja telekandmist.

39. L u g g e m i n e.

Jesus' annab omma Jüంగritele allanduse ja allandamise tähte.

Joan. 13.

Enne Pasapühha, kui Jesus sedda teadis, et temma tünd olli tulnud, et ta süit ilmast piddi ärra minnema Issa jure; ja et ta ommaksid armastas, kes maailmas olid, armastas ta neid ka ötsani. Sellepärast iggatses ta süddamest, neile ettekulutada, kuidas luggu temmaga, Jummalas nõu järrele olli minnemas, ja mis temmaga piddi sündima, ja temma peäle tullemas; et ta kü wägga hüsti, kui jummalik süddame tündja ja tünnismees, selle nõud kõi ärranaggi, kes tedda tahtis ärraanda. Kuidas sedda jo sestki nähha, et kui Petrus temmale ütles: Issand! kuhhu peame minnema? sul on iggawese ello sönnad: ja kui Jesus temmale selle peäle kostis ja ütles: eks olle ma kakstöiskümmend ärrawallitsend? agga, üks neist on pahharätteks sanud.

Et omma Jüంగritele armo pärrast sedda kulutada, et temma sarmatynd jo liggi

jõudnud, ja ukse ees ollemas, läks ta nendega surenõudala kolmapäeval üles Jerusalemma linna; ja kui nemmad õhtosõmrajale läksid, ja kurri nõu jo Juda, Simona poja Iskarioti, süddamesse kindlaste olli hakkand, Onnisteggijat temma waenlaeste kätte sata: siis tõusis Jeesus laua taggant üles, ja panni ommad rided mahha; wõttis ühhe rätiku; siddus sedda ennese ümber; wallas wet pèkki, ja hakkas Züngerite jalgu pessema, ja rätikuga, mis ta ennese ümber olli siddunud, kuiwatama. Kui ~~fe~~ Simona Petrusse jure tuli, et sedda ka temmaga teha, tõusis mees üles, ja ütles: Jeesand! sinnaks minno jalgu tahhad pesta? Jeesus wastas ja ütles temmale: mis minna teen, sedda sinna nüüd mitte ei mõista; agga pärrast pead sa sedda teada sama. ~~fe~~ Petrus pallus ja tõetas wasto, üteldes: ellades Jeesand! ellades ei pea sa minno jalgu pessema! Agga Jeesus wastas: kui ma sind ei pesse, siis ei olle sul ossa minnoga. ~~fe~~ Selle sõnna peäle ehmatas Petrus, kes kui tulline mees, omma õppetajat kõigest hingest ja wäest armastas, ja ütles äkkitse sõnnaga: Jeesand ei mitte mo jalgu! waid

pesse ka mo käsfi ja pead! — Agga ütles Issand temmale: Kes pestud on, sel ei olle tarwis, muud kui agga jalgu pesta, sest et ta üllestse puhhas on. Teie ollete kül puhtad, agga ei mitte kõik. Sellega tähendas temma sedda, et Judas nende seast tedda pididi ärraandma.

Kui ta nüüd nende jalgu olli pesnud, ja omma rided jälle selga pännud; istus temma mahha, ja ütles nende wasto: Kes teie teate, mis minna teile ollen teinud? — Teie hüate mind Dypetajaks ja Issandaks, ja ütlete diete kül, sest minna ollen se. Kui nüüd minna se Dypetaja ja Issand teie jalgu ollen pesnud: siis peate teie ka tõinetõise jalgu pessema: sest et minna teile üht õppetuse märki ollen andnud, et kuida minna teile ollen teinud, teie ka nendasammoti peate teggema: sellepárrast, et sullane mitte surem polle kui temma issand; egga käsť surem, kui se, kes sedda andnud. Ma tean, lissas ta peäle, ma tean, kedda ma teist ollen ärrawallitsend; agga, et firri tõeks pididi sama, tõstab se omma kanda minno wasto, kes minno leiba sõeb.

Kui ta sedda sai ütelnud, sai temma
 ommas waimus ligitud, ja ütles: tõeste!
 üks teie hulgast ännab mind ärra. Selle
 sõnna peäle waatsid Züngrid kõik tõinetoise
 filmi, kahewahhel õlles, kedda temma pid-
 di arwama. Agga olli Joannes, kedda Je-
 sus armastas, temma kõrwas istumas, ja
 löi Simon Petrus peaga temma pole, et
 Eulata, kes se kül piddi ollema, kellest ta sed-
 da piddi ütlemä; ja lastis siis Joannes en-
 nast Jesuse rinte peäle, ja ütles: Isfand!
 kes se siis meie seast on? ja kostis Jesus
 temmale maddala heäleaga, üteldes: se on
 sesamma, kellele minna sedda pallukest sisse-
 kastan ja ännan. Kul ta sedda Iskariotile
 sai andnud, siis ütles ta temmale: mis sa
 teed, sedda te ussinaste. Agga sedda ei
 mõistnud ükski neist, kes lauas istisid miks-
 pärrast ta sedda temmale ütles; waid mõt-
 lesid mõnned, et Juda lääes kukkur olli, kui
 olleks Jesus sedda temmale ütelnud: östa,
 mis meil Pühhiks tarwis on; ehk, et ta waes-
 tele middagi piddi andma; ja läks Judas
 selle sõnna peäle seddamaid wälja, et kül
 de aeg olli.

Küsimised, mis järrelemõlemist
tahtwad.

1. Mis saggune se allandus, mis Jesus tahtis tähhen:
dada?
2. Kas õige allandus sedda kül tahhab, et inimene
õdise kuuldes ennast waeseks, sandiks ja wigga:
seks laidab?
3. Eks polle neid, kes kül allandlikud näitwad olle:
wad, agga siiski omma waggaduse peäle surelised
on, ja õdisi põlgwad ja ärvalaidawad?
4. Kas se, kes õdeste allandlik, kül isšennast üllens:
dab?
5. Mis saggune se sõnna, mis Jesus neist ütles, kes
isšennast üllendawad?
6. Kust ja kuidas surustalleja meel tulleb?
7. Mitspärrast sedda illewägga tarwis, et inimene
isšennast diete tünneb?
8. Kuidas õppib inimene ennast diete tundma?
9. Mis kahju sest kartast, kui inimene isšenneses wõ:
ras on?
10. Mis õppetab se sõnna: sa näed pinda õdise sil:
mas, agga palki ennese silmas ei näe sa mitte?
11. Eks olle se sõnna, mis Jesand Judale ütles:
mis sa teed, sedda te ussinaste, eks olle
sesamma sõnna, õdise õdhta arwatud, üks wägga
tähelepantaw sõnna?
12. Kas sedda homseks jätta, mis tänna jöuan, wõin
ja pean teggema?
13. Kas ettetean, et tullew tünd, ehk homme päew mo:
pärrast saab olla?

14. Mikspärrast manitseb Paulus ja ütleb: piddage aega källits?
15. Mikspärrast Zummal ka sedda tännastki päwa sinno elloea jure lissanud?
16. Kuida tulleb aega källits piddada?

Õppetused.

1. Zummal on innimese süddamesse auu iggatsemist ja häbbi kartmist lonud, selle nõu pärrast, et temma kui mõistlik loom, kes kõige nähtawa lomade seast, esimeste on, isse ennesest diget luggu peab piddama; ei ennast teotama, waid sõnna, mõtte ja teggudega ennast laitmataks näitama. Seepse on, mis innimese auuks arwatakse, et temmal üks laitmata nimmi on innimeste keskes, ning et tegi diguse polest temma peäle middagi teaks tühnistada, mis tedda diglase rahwa melest wõiks alwaks tehha. Innimese wiisid, teud ja kombed ons, mis tedda üllendawad ehk allandawad; seddamõda kuida nemmad kõlbawad ehk kõlwatumad on.

/Mi 2. Uhfus, surustellemine ja kõrkistamine kuulutawad innimese rummalust. Sedda uhkemaks üks innimene ennast peab, sedda rummalam temma on; et ei mitte omma kõlbust tünne; egga omma teggusid egga wiisid ei kula, waid agga tühja asjade pärrast ennast sureks panneb; olgo omma rammo, tundmise, warra; ehk omma sugguwõssa pärrast; ehk mis muud weel wõiks olla. Kus surustel-

lemist on, seal kulukse ka tühja kiitlemist, mis surustelejat iggal ajal naeruks teeb. /e

3. Walleallandus se, mis Önnisteggij; Jesus Kristus Waffriseridest laitis, kes ennast kurwanäoliseks teggid, ja kui leinajad, ulitsate peäl käisid, ötse kui olleksid omma patto hädda tundnud, ja sellepärrast leinamas olnud; agga süiski isfikeskes omma öiguse pärrast surustellesid ja kiitlesid; töisi, kes mitte nende seltsist polnud, wihtasid ja ärrapölgfid, ja ennast agga ainaüksi Jummalä melest armsad, ja temma armastud lapsed ütliid ja arwasid ollewad.

4. Öige allandus se, et inimene ennast ei targemaks egga parremaks arwa, kuidä öiguse polest tulleb arwata; et ta omma kölbuse peäle liaste ei töeta; waid sedda köllist sönnä allati ennese mäle tulletab: kes ennast arwab seiswad, se katsko, et ta ei lange. Öige allandus ei üllenda ennast ilmaski; temma ei olle tühjä auu peäle ahne; ei pölgä, egga laida ka keddagi terrawa kelega.

Kalat. 5, 26. Ärge olge tühjä auu peäle ahned.

Tähendus: Et hömmiko:maad sojad on, siis ei kandnud innimesed ennemuinatsel ajal seal mitte sukke, waid käisid palja jallu, ja pidasid agga nahk tällu jalla al, mis rihmadega, mis ülle jallalawwa risti jooksid, kinnitömbasid. Sellepärrast peti suure rahwa kojades üht jallapesija innimest, kedda ködigemad dalamaks orjaks arwati, kes jalgu tolmust, mis käies peäle olli heidnud, puhtaks pessi. /z

Pühha õhtosõmaaega seadetakse.

Matt. 26. Mark. 14. Luta 22 peatük.

(Sure neljapä õhtul.)

Kul se päew tulli, mil Juda rahwal, nende usso seaduse järrel wiis olli, Pasa-
tälle süa, küssisid Züngrid Önnisteggijat, ja üt-
lid: kus sa tahhad, et meie Pasatälle peame walmistama? Temma kostis ja üt-
les ~~te~~ Simona Petrusse ja Joännesele: minge
/te linna, ja kui teie sinna olle tulnud; siis näte
/u innimest wasto tullewad, kel weekruks käes
on: selle järrel käige; ja sinna kotta, kuh-
hu temma lähheb, minge teie ka, ja üttele
koja issandale: õppetaja tahhad omma Zün-
ritega Pasatälle süa; näita meile wõeras-
te tubba, kus sedda wõikšime walmistada.
Gesamma näitab teile ühhe sure ehitud
toa ülleweel; seäl walmistage meile. Zün-
rid läksid, ja leidsid kõik nenda, kuida tem-
ma neile olli ütelnud, ja walmistasid Pa-
satälle.

Kui õhto kätte sai, tulli Jesus; istus
mahha, ja need kakstõistkümmend temmaga,

ja ütles nende wasto: minna ollen süddamest iggatsend, Pasatälle teiega süa, enne kui ma kánnatan; sest minna ei sô sest mitte ennam, enne kui kôik saab sündinud Jummalá rigis: egga jo minna ka mitte ennam winapu wihsast, enne kui minna omma Isá rigis teiega sedda saan joma.

Et Jesuse surma tund liggi, ja temma omma Jüngeritest lahkumas, ja neile Jummalaga játmas olli; manitses temma neid hárda sönna, nenda tehha, kuida neid olli kásknud, ja sedda piddada, mis ta neile olli kinnitand. Agga kui selle peále mõtles, et innimest peagi temma ennese nõdrusest wõidetakse ja awwatälletakse; ning sedda ka omma Jüngeritele selle sönna ráhendas, kui neile ütles: teie waim on walmis, agga teie lihha on nõdder: süs tundis temma arm ja armastus sedda tarwis ollewad, nende usso ja truuse kinnituseks, pühha õhtosõma-aega seáda; et ni mittokõrd, kui sedda ollid piddamas; sinna jure minnemas, ja seál jures káimas, tedda, temma hallastust; temma pühha kánnatamist tõõppetuse párrast, ja temma surma tánnolikult piddid mállestama; isfiennast lábbikatsuma ja kús-

sima, kas temma jälgⁱede sees^{mõda} piddid káima;
 ning kas sesuggune meel neil sees piddi ol-
 lema, mis temmagi sees olli. Ja nenda
 wöttis temma süs leiba; teggi palwet; õn-
 nistas ja andis sedda Õingritele, ja ütles:
 wõtke söge! se on minno ihho, mis teie eest
 aatakse; sedda tehke minno mállestuseks.
 Selle järrel wöttis temma ka káarikat; teg-
 gi palwet; õnnistas ja andis sedda Õingri-
 tele, ja ütles: joge kóik seált seest! sesinnane
 káarikas on se uus seáduš minno werre sees,
 mis teie ja mitmete eest árrawallatakse pat-
 tude andeksandmiseks; sedda tehke, ni mit-
 to kórd, kui teie sest jote, minno mállestu-
 seks. Kui ta sedda sai teinud, ja nemmad
 kituselaulu said laulnud; láks temma omma
 wiisi järrele ülle Kidroni jõe Keetsemanésse,
 mis úks weike mõisa olli, ja temma Õing-
 rid temmaga. Se kóik sündis neljapä õfel,
 wasto Suurtredet.

Kússimised, mis järrele arwamist
 tahtwad.

1. Mikspárrast nimmetakse pühha õhtosõmaaega,
õhtosõmaajaks?
2. Miks Altari Sakramendiks?
3. Kellele seádis Jeesus sedda armomállestust algmi-
sest?

4. Mikspärrast viistiraahas laual käitwed?
5. Mil wdetakse noort rahwast esimest korda lauale?
6. Mikspärrast noort innimest siis wast innimeseks sõldakse sawad, kui ta laualkäijaks saab?
7. Mikspärrast ei lastele, egga sesuggustele, kel selset meelt polle, koggoniste Zummalaarmu ei jäeta?
8. Mis sest piddada, kui innimesed sedda rägivad, et haigega siis ello eht surma pole hakkab pöörema, kui ta Zummalaarmu saab wdnud?
9. Kas se kül Zummala ja Jesuse melepärraline armowdmine, kui sedda selle pärrast tehakse, et agga haigus, kuida mdtlewad, hakkaks pderma?
10. Kuida sest arwata, kui äbbausfolised, lauarättikorga, piisut Zummalaarmo-leiba suust pühhiwad, ja sedda koddo wiwad?
11. Kas need, kes sedda tewad, kül sedda mdistwad, mikspärrast Önnisteggija sedda kallist armu omakstele seädnud?
12. Mikspärrast teädmata, kui silmad eht kōrwad haiged on, muist ilka sedda wina palluwad, mis altari peäl kōinud ja önnistud?
13. Kas kirrikowiin selle pärrast grōtija rammu saab, et ta altari peäl kōinud, ja tedda önnistud?
14. Ons siis Jesus Kristus pūhha dhtosdmaaega ihs ho, wai hinge heaks seädnud?
15. Kuida wdib laualkäimine hinge heaks, ja kuida, ja mil wiisil, hinge kahjuts tulla?

Öppetused.

1. Pasa talle sõid Zudarahwas norel kuul, mis pärrast kerwadest pōripāwa esfi-

mene on. Memmad teggid sedda omma us-
soseäduse järrele sellepärrast, et Israeli rah-
wa peästmist Egiptuse maalt, mällestada.
Sesamma Pasa tälle sömine olli wägga wih-
ha ja mörru, sest, et sedda wihha rohtude ja
ädikaga pidid söma; ja olli se kitse ehk lam-
ba tällekene, mis selle tarbeks walmistasid,
muist söeks küpsetut. Wata sest asjast 1.
Moses. ramato 12. peatükki.

2. Pühha dh. to söma aega nimmetakse,
nenda, kuid pühha ristmisteki Sakramen-
diks. Agga se sömma sakrament on Laddina
kele sömma, mis nisamma paljo tähhendab, kui
kegi Matäle ütles: Jummal sallaja as-
si; sest, et Jummal nihästi pühhas dh. to
söma aegas, kui ka pühhas ristmises, nähta-
wa asjaga innimestele omma nägge-
mata armu ja andid pakkub ja ännab,
ja nendega ommad töutused, ning ka uskliku-
te lotust finnitab.

Altari Sakramendis on leib ja wiin näh-
tawad, agga Jesuse Kristuse tössine ihho ja
werri näggematad asjad. Seepse sallaja as-
si on.

1 Korint 11, 28, 29. Innimene katsko is-
siennast läbbi, ja nenda sögo temma sest
leiwast, ja jogo se pärrika seest: sest, kes
kõlwato söeb ja joob; se söeb ja joob en-
nesele nuhtlust.

41. L u g g e m i n e.

Jesuse ellimäel, ehk Keetsémanes.

Matt. 26. Luk. 22 peatük.

(surencljapâ õsel, wasto suurtreedet.)

Kui Jesus Keetsémanésse tulli, ütles ta omma Jüngerite wasto: istke seie mahha, künni ma saan sinna läinud ja luggenud; ja ta wöttis ennese jure Petrust, Jakobust ja ~~te~~ Joännest, ja hakkas kurwaks sama, ja hirmust ahvastust tundma. Siis ütles ta neile: minno hing on kurb surmani; jäge seie, ja walwage minnoga. Ja temma läks pissut emale; heitis omma silmili mahha, lugges ja ütles: minno Issa! kui se wõib olla; siis mingo sesinnane kárrikas minnust möda: õmmetige mitte nenda, kuida minna tahhan; waid kuida sinna tahhad. Ja temma tulli Jüngerite jure, ja leidis neid magamast, ja ütles Petrusesele: nendaks teie ei suda ühte tundigi minnoga walwata! Walwage ja palluge, et teie kiusatuse sisse ei sa; waim on kül walmis, agga lihha on nõnder. Ja läks temma tõist kõrda ärra;

lugges ja ütles: minno Jēsa! kui sesinnane karrikas ei wõi minnust möda minna, mui- do kui et ma sedda joon; siis sündko sinno tahtmine. Ja temma tulli, ja leidis neid ta maggamast, sest nende silmad ollid ras- ked unnest: ja temma jättis neid; läks ta ärra; lugges kolmat kōrda, ja ütles need- sammad sõnnad. Siis tuli ta omma Jün- greite juure, ja ütles nende wasto: maggaga pärrast ja hingaga; waatke! se tund on tul- nud, et innimese poega ärraantakse pattuste kätte. Tõuske üles; läkki siit ärra! se on liggi tulnud, kes mind ärraännab.

Rüsimised, mis järrele mõtlemist
tahtwad.

1. Mis sa sest õpid, et Jēsus ommas kurvastuses ja ahvastuses Jummalat läks paluma?
2. Mis sadab südamelik palwe, kui südda raske ja mures on?
3. Kelle hõlets jättis Jēsus kōik, kui omma Jēsat palus?
4. Kas Jummal iggakōrd meie palwe pärrast, nenda teeb, kuidas meie iggatsene ja sowime?
5. Kes sedda üksi teab, mis innimesele heaks ja sig- giwaks kasuks tulleb?
6. Kust se tuleb, et innimesed mirto kōrd sedda palus- wad, mis taggajärele isegi näwad, et se neile

kahjuks olleks tulnud, kui sedda neile olleks antud?

7. Kas Jummal inimese palwe pärrast tõiseti teeb, kuidas temmal nõu on tehha?
8. Kui inimene Jummalat palub, sedda ta siis meile tuletat, ja sedda liggi arwab ollewad?
9. Kuidas se sünnib, et õige palwe süddant pühhitseb?
10. Mikspärrast noor inimene hukka ja üllelätte lähheb, kui ta arwaste palub, ehk kui ta foggor nist Jummalat jättab pallumata?
11. Mis se on: Jesuse nimmel palluma?
12. Mikspärrast kõlde inimeste ning ka omma wihhameeste eest peame palluma?
13. Kus se sonna Ues Testamendis seisab, mis sedda ütleb: et nende eest peame palluma, kes meid wihkawad, ja meile liga tewad? (Matt. 5, 44.)

Õppetused.

1. Jummal wõllitseb kõik selle liikumata seaduse jarrele, mis temma iggawesest armo ja tarkusega teinud; ning sünniwad siis kõik asjad nenda, kuidas temma sedda jo algmisest nõuks wõtnud ja tahnud tehha. Olleks se siis teadmata süddame efsimine, kui arwaksime, et Jummalat omma süddameliko palwega jõuaksime õitse kui syndida, meile andma, mis ühhe ehk tõise asja polest nimmelt ajalikuks õnneks ennestele ussume kulluwad; sest et inimene mitte igga kõrd ette ei nä, mis temmale õnneks ehk kahjuks wõiks tulla, ja Jummal sedda agga üksi teab, mis tarwis tul-

leb kõigile: sellepärrast peame palludes kõik
temma holeks jätma, ja nenda kuidas Jeesus
Kristus õppetab, Jummalale riki ja teinima di-
gust esimesest nõudma, et siis kõik, mis sig-
givaiks heaks tulleb, pealegi meile antakse.

2. Õppetab Jeesus, kui nenda pallus ja
ütles: minno Jeesus! kui se wõidib olla; siis
mingo sesinnane kárrikas minnust
mõda: õmmetige mitte nenda, kuidas
minna tahhan; waid kuidas sinna tah-
had; õppetab Õnnisteggija selle palwega ig-
gaüht, et kui sedda pallub, mis ihholikuks
heaks arwab tarwis ollewad, andmist Jum-
mala holeks peab jätma, sest et helde Jeesus
taewas, kõige selgemaste teab, mis meile tar-
wis lähheb, ehk mis meile kahjuks tulleb:
ning, et siis agga sedda ommas palwes pea-
me nõudma, et puhtad süddamest, ja jõudsad
sedda teggemas saaksime ollema, mis koh-
hus tehha; sellega leppima, mis Jummal án-
nab, ja tassandusega sedda heaks wõtma, mis
ta meile lákkitab ja peale panneb.

3. Se sõnna kárrikas, táhhendab püh-
has Kirjas, ahhastust, rísti, ja hádda; ja se
sõnna kárrikat joma, ütleb: hádda, rísti
ja raske kánnatamise al ollema. Esekíel 23,
31, 33, ja 34. Sa olled omma õe Sa-
mária tee peál káinud, ja ma ánnan
teimma kárrikat sinno kátte; sa pead
táis kurbdust sama; so õe Samária

fárrifon úfs fárrifas, mis laggedaks
teeb, ja árraháwritab: sa pead tedda
eilgatumaks ~~wá~~hájoma. *árra*

Matt: 6, 5. Kui sinna Zummalat pallud,
ei pea sinna mitte ollema kui sallalikud;
need palluwad, et neid innimestest peab
náhtama.

42. L u g g e m i n e.

Jesust wõetakse kinni.

Matt. 26. Mark. 14. Luk. 22. Joán. 18.

Kui Jesus alles rákis, siis tuli Judas,
úfs neist kahhetõistkümnest, ja temmaga
paljo rahwast, mõelade ja nuiadega, úlle-
mast preestrist ja rahwawannemist lákki-
tud. Agga se, kes tedda árragndis, olli
neile táhte andnud ja úttelnud: kellele ma
suud annan, se on sesamma, sedda wõtke
kinni. Ja warsi tuli temma Jesuse jure,
ja ütles: Terre Rabbi! (se on: õppetaja)
ja gndis temmale suud. Agga Jesus ütles
temmale: Gõbber! mikspárrast olled sinna
siin? Kas sa mind suuandmisega árraánnad?

Et Jesus kōil teadis, mis temma peäle pidi tulles, astus temma ette, ja ütles nende wasto: kedda teie õtsite? Nemmad wastasid: Jesust Naatsar:ist. Jesus ütles neile: minna ollen se; agga Judas, kes tedda ärrandis, seisis ka nende jures. Siis tullid need, kes ollid wäljaläkkitud, temma peäle; pistsid käed temma külge, ja wõtsid tedda kinni. Agga üks neist, kes Jesusega olli, tõmbas omma mõeka wälja; lõi sellega seka, ja raius üllemapreestri sullase kõrwa ärra. Kui Jesus sedda näggi, ütles ta temmale: pista omma mõeka tüppe; sest, kes mõeka wõtwad, sawad mõega läbbi hukka. Mõtled sinna, kui ei wõiks minna omma Issa^h palluda, et ta mülle ennam kui kaks tõistkümmend Legioni inglid seie sadaks? Eks minna sedda karrikat pea joma, mis Issa mülle on andnud? Ja temma putus üllemapreestri sullase kõrwasse, ja teggi sedda terweks. Siis ütles ta neile, kes tedda ollid kinniwõtnud: teie ollete wäljaläinud õtse kui rõdwiit peäle, mõekade ja nuwadega mind kinniwõtnud. Eks polle ma iggapäew teie jures pühhas kijas õppetamas olnud, ja teie ei õlle mind mitte kinniwõtnud? agga, et se

nüid nenda sünnib; siis sünnib se sellepärrast, et kirjad peawad tõeks sama. Algga temma Süngrid jätsid tedda mahha, ja pöggenesid kõik ärra.

Rüskimised, mis järrelembotlemist tahtwad.

1. Kuida sedda innimest nimmetaks; kes head kurjaga tasub?
2. Mis saggune terretamine ja suuandmine se olli, mis ka Judas Jeseuse jure tulli?
3. Mis sest õppid, et Jeseus Judast küsis, ja temmale ütles: söbber! mikspärrast olled sinna sün?
4. Miks Jeseus Judale ütles: kas sa mind suuandmisega ärraännad?
5. Mis sest kita, ja mis sest laia, et Petrus möögaga hakkas sekka löma? /e
6. Mis sei karta, kes äkkilise melega on?
7. Mis selle kohhus, kes ennast äkkilise teab ollewad?
8. Mis ütles Jeseus selle sönnaga: eks ma sedda karrikat pea joma?
9. Eks polleks Jeseus jõudnud waenlaeste pealetulles mist keelda, ja nende kurjad nõud tähjaks tehha?
10. Miks pärrast se nenda sündis, et pattused innimesed temma peäle piddid wõimust sama?
11. Mis ollid pühhad prohweidid Kristusest ettekulutand?
12. Mis sest õppida, et Jeseus isfi ette astus, ja ütles: kui teie mind õtsite, siis minna ollen se?

13. Kuida se tulleb, et süga koormatud südda arraks t.eb?
14. Mis s. sest arwad, et temma jüngrid tedda mah' hajätid?

Õppetused.

1. Äkkiline se inimene, kes ussin on wih-hastamas, ja siis sedda rägib ehk teeb, mis töistele waewa. ja temmal ennesele, kui wih-ha tujo ülleläinud, häbbi, melehaigust, kurtmist, ehk ka weel peäle, suurt kahju ja kostmist sadab. Sest wihhane meel teeb kõik arwota, ja rägib arwamata. Sellepärast ütleb kirri: Inimese wihha ei te mitte, mis Jummal ees dige on. Äkkilise melega inimene, on selle pärrast äkkiliseks sanud, et ta mitte polle katsund omma süddant ja temma likumisi tällitseda; waid, et ta neile wolle ja melewalda andnud: ning on nemmad siis nenda temma peäle wöimust sanud; agga mis ärralöppeb ja käub? kui inimene ennast täh-helepanneb, ja tõssiselt wihha likumist püab lämmatada.

2. Süta südda tünneb Jummal kallist rahhu; ja annab inimesele kõigis asjus julgust, et ta ei ennese teggude, nõude, egga wi-side polest, ühtigi tea karta. Sedda sest näed, et Xesus omma waenlaeste wasto läks, ja neile ütles: minna ollen se, kui mind õsitate. Hopis tõine luggu siis, kui so mõtted

sinno peäle kaebamad; siis langeb südda, ja lähheb arraks; kaub anni so filmist, ja otad kohkudes, mis sülle saab tulles, ehk kuidas sinnoga saab minnema.

Lark. Nam. 17, 11. Kui süddametünnistus kitsust tünneb; siis kardab ta ikka õnnetust.

Tähhendus: Legion. Roma rahwas arwas omal ajal omma s'awägge legionide kaupa, kuidas meie päwil s'amehhi rüggementide kaupa loetaks; ja wõiks siis legioni rüggementiks nimmetada.

43. P u g g e m i n e.

Petrus salgas Jesust ärra. *te*

Matt. 26. Mark. 14. Luk. 22. Joänn. 18.

Pärrast, kui Jesus pühha õhtosõnnaaega olli seadnud, ütles ta Süngritele, sest et ta kõik etteteadis: selsinnatsel õsel wöttata teie kõik minnust ennast pahhandada; sest kirjutud on: minna tahhan sedda karjast lüa; ja karja lambaid peab laiali pillutama. Agga Petrus ütles temmale: ehk ka *te*

Põit ennast sinnust peaksid pahhandama; ei tahha ma ennast polegi pahhandada. Jeesus kostis temmale: Edest! minna ütlen sulle: enne kui kuf seisinnatsel õsel saab laulnud, salgad sinna mind kolmförd ärra. Selle peäle kostis Petrus, ja ütles: ehk kui ma sinnoga peaksin surrema, ei tahha ma sind ärrasallata; ja ütliid ka tõised Gungrid nendasammoti. Agga näitis se sõnna ennast peagi tõeks, mis Issand Petruse pärrast olli ütelnud. Kui nemmad Jeesust ollid kinnitõtnud, siis kais Petrus kaugest temma tagga, üllema preestri kojast sadik. Kui Petrus seäl al õue peäl olli, tulli üks üllema preestri tüdrukuiist; se näggi tedda ennast sojendawad; watis terraseste ta peäle, ja ütles: sinna ollid ka sellesinnatse Kalilea mehhe Jeesusega. Agga temma salgas kõide ees, ja ütles: ei ma mõista, mis sa rāgid. Ja kui temma wārrawa pole ärralāks, näggi tedda üks tõine, ja ütles neile, kes seäl ollid: sesinnanegi olli selle Naatsaretti Jeesusega. Agga temma salgas ta ühhe wandega: minna ei tünne sedda innimest. Urifese aja pärrast tullid temma jure need, kes seäl seisid, ja ütlesid Petrusele; Edest!

finnagi olled nende selfist; sest sinno keelgi tunnistab sind ülles. Siis hakkas temma ennast wägga ärraneedma ja wanduma: Ei ma tunne sedda innimest; ja seddamaid laulis kuul. Siis tullid Petrusese Jesuse sõnad meile, kes temmale olli ütelnud: Enne kui kuul saab laulnud, salgad sinna mind kolmkörd ärra; ja temma läks wälja, ja nyttis kibbedaste.

R ü s s i m i s e d, mis järrelembtlemist
t a h t w a d.

1. Mikspärrast salgas Petrus Jesust ärra?
2. Kas se õige, kui inimene kartuse pärrast tõt ärrasalgab, ja wallet tunnistab?
3. Kuida walletab inimene palse ehk näoga?
4. Kuida neid nimmetakse, kes pallega walletawad?
5. Kuida se juhtus, et Petrus ennam tõutas, kui et oles sanud piddada? /e
6. Mis õppib mõistlik inimene Petrusest?
7. Kas kahetsemine ja nutmine üksi, tehtud süüd kätutab ja kustutab?
8. Kuida inimese kohhus sedda parrandada, mis temma nõdrusest pahha tulnud?
9. Kuida Petrus sedda süid, et ta Jesust olli ärrasalgand, jälle püidnud wähhendada? /e
10. Kas se sesamma Petrus, kelle käest need kats, ni wägga kõllid Epistlit, Ue Testamendi ramarüüse tulnud? /e

11. Ets peaks needsinratsed Petrusse Epistlid mitmes tele maailma õrsant head saatma?
12. Mill wiisil wõis innimesel julgust olla, ennese peäle todata?
13. Mis kõigeparremal innimesel enneseest karta ning ifka meletulletada?
14. Kus sesamma kõllis sõnna seisab: wai wage ja palluge? (Matt. 26, 41.)
15. Mikspärrast õnnisteggija sedda sõnna meile jät nud?

Õppetused.

1. Innimesed tõutawad ja lubbawad südame likumise kõrral wahhest kül enam, kuidä pärrast ei jõua, ehk ei raatsi tehha. Kui nenda juhtund; siis kurdawad antud sõnna pärrast; egga tahha õssekõhhe tynnistada, et nemmad enam lubbanud, kui et jõud sedda ännaks tehha; ja püidwad ännast siis walle ga wabbandada, et ännast õigeks tehha. Se on üks laidetaw assi, mis mittokõrd liggimesele suurt kahju, agga meil ennestele, häbbi ja põlgdust sadab.

2. Petrus nuttis kibbedaste omma nõdruse pärrast, et ta sedda ellawalt ommas südames kahhettes; agga sellepärrast ei arwand ta weel koggoniste omma Issandaga õigeks sawad: waid kõndis agga sellepärrast sedda kangemat hoolt, tüddimata waewanõgemisega Issanda sõnna kulutada, kuidä temma armsad Epistlid sedda üllesnaitwad.

3. Kahhetsemine on sefännane kurvastus ja melehaigus, mis inimene siis ommas südamas tunneb, kui ta omma süid, ja sedda sanud tundma, kui wägga temma eksind ja pahha teinud. Ni kaua, kui sedda tundmist weel polle, ei sa ka mitte kahhetsemist, egga siis ka mitte ello parrandamise nõud ollema: sest, kuidas teaks kegi middagi parrandada, kui ta wigga ei teaks egga tunneks. Ommetige ei sa ei tundmise, ei kahhetsemise, egga wigga kaebamise pärrast ei koggoniste Jummalala polest armu antama, muud kui siis agga, kui inimene sedda ennesest ärrahaidab, mis ta Jummalala tahtmise wasto õppind ja harrinend teggema, prufima, armastama ja wisiks wõtma.

Ewes. 4, 22, 23, 24. Teie peate ennest peält ärrahaitma, endise ello polest, sedda wanna inimest, kedda rikkutakse pettuse himmude läbbi; peate ueks sama omma mele waimus, ja ennest peäle wõtma sedda uut inimest, kes Jummalala sarnatseks on lodud, tõsise õiguse ja pühhitsuse sees.

44. P u g g e m i n e.

Kuida Jeesust ärrakulatud, ja tedda
sürma mõistetud.

Matth. 26. ja 27. Mark. 14 ja 15. Luk. 22 ja 23.
Joân. 18 ja 19. ptk.

Need, kes Jeesust ollid kinnivõtnud, wi-
sid tedda essite Anna jure; se olli Kaiwa
ai, kes sel aastal üllemaks preestriks olli.
Sesamma Kaiwas olli se, kes Juida rah-
wale nõu andnud, et se piddi heaks tullemä,
kui üht innimest rahwa eest piddi hukkata-
ma. Seält saatsid nemmad tedda üllemä-
preestri Kaiwa kotta, kuhhu kõik üllemad
preestrid ja wannemad ja kirjatundjad ollid
kokko tulnud; ja küssis üllempreester Jeesust
temma jüingrite ja temma õppetuse pärrast.
Jeesus kostis temmale: minna ollen julgeste
râkind selle maailmale; ma ollen ikka õppe-
tand koggoduses ja pühhas kojas, kuhhu
kõigist paigust Juida rahwast kokko tulleb,
ja ei olle ma sallaja ühtigi râkinud: mis sa
süis mind küssid? küssi neid, kes kuulnud,
mis ma neile râkinud. Ugga kui ta sedda
sai ütelnud, löi üks neist teenritest, kes seal
jures seisid, Jeesust leppiga, ja ütles: nen-

daß sa üllemapreestriſe waſtad? Jeſus koß-
tis: kui ma kúrjaſte ollen rákind; ſiis tün-
niſta ſedda kúrja ollewad: agga kui ma öiete
ollen rákind, miſ ſa mind löed?

Agga üllemad preestrid ja wannemad,
ja kóif ſe ſuur kóhhuſ ötfiſid walletún-
niſtuſt Jeſuſe waſto, kuida nemmad tedda pid-
did ſúrma ſaatma, ja ei leidnud úhtigi, et
kúl paljo tünniſmehhi ettetulli, ei leidnud
nemmad ſiiski middagi: ſeſt nemmad tün-
niſtaſid wallet temma peále, egga olnud ka
nende tünniſtuſed mitte úhheſugguſed. Wi-
maß tullid káß walle-tünniſtuſ-meest ette,
ja útlid: meie olleme kuulnud tedda útle-
wad: minna wóin ja tahhan ſelle Jumma-
la templi, miſ káttega tehtud, mahhakisku-
da, ja kolme páwaga tóist ülles ehhitada,
miſ mitte káttega polle tehtud; agga ei ol-
nud nende tünniſtuſ mitte úhheſuggune.

Úllempreester tóuſiſ ülles; aſtuſ keſke-
le, kúſſiſ, ja útleſ temma waſto: eß ſa
middagi waſta? miſ tünniſtawad needſin-
naſed ſinno waſto? Agga Jeſuſ. jái wait,
ja ei waſtand middagi. Ta kúſſiſ üllem-
preester tedda, ja útleſ: minna wánnutan
ſind ellawa Jummalá juſeſ, et ſinna meile

ütled, kas sa olled Kristus, Jummalala poeg? Sinaaks se Kristus olled, selle kidedud Jummalala poeg? Ja Jesus kostis ja ütles: Jah! minna ollen se! ja sest ajast peate teie nāg-gema, innimese Poega istwad Jummalala wāe parremal polel, ja tullewad taewa pilwede peäl. Siis kārristas üllempreester ommad rided lõhki ja ütles: Temma on Jummalat teotand, mis meil ennām tūnistus-mehhi tarwis on? Waatke! nüid ollete teie temma Jummalala teotamist kuulnud; mis teie nüid arwate? Agga nemmad kõik mõistsid, et ta piddi surma wāert ollema, wastasid ja ütliid: temma on surma wāert!

Siis hakkasid mõnningad temma filmi sullitama; temma filmad kinnikatma; temma kõrwa äre lõma, ja temmale ütlemā: Kristus! mõista meile kui prohwet, kes se on, kes sind löi? ja sullased löiwad tedda keppidega. Agga need mehhed, kes Jesust kinnipiddasid, naersid ja peksid teddas; kat-sid temma filmad kinni; löid temma wasto filmi, ja ütlesid: mõista kui prohwet, kes se on, kes sind löi? Ja teotasid tedda mit-me wiisiga.

Warra hõmmiko kui walge sai, tullid
 üllemad preestrid rahwa wannemate ja kir-
 jatundjatega, ja kõik se suur kohhus kokko;
 piddasid nõu Jesuse wasto, et nemmad ted-
 da piddid sürma saatma, ja wiisid tedda ül-
 les omma sure kohto ette, ja ütlesid: ütle
 meile, olled sinna se Kristus? agga temma
 kostis ja ütles: Kui ma teile peaksin ütles-
 ma; siis teie õmmetige ei ussu: ja kui ma
 teid peaksin küsima, siis ei wasta teie malle
 mitte, egga lasse mind ka mitte lahti. Sest
 ajast peab inimese poeg istuma Jummalala
 wäe parremal polel. Ja nemmad küssi-
 sid kõik: olled sinna siis Jummalala Poeg?
 Temma ütles nende wasto: teie ütlete, sest
 minna ollen se. Agga nemmad hüidsid nüid
 kõik: mis meil ennam tunnistust tarwis?
 Meie olleme issi temma suust kuulnud.
 Siis wõtsid nemmad kätte, siddusid Jesust
 kinni; wiisid tedda Kaiwa jurest kohtokotta,
 ja andsid tedda Mawgllitseja Pontsiuse Pi-
 látuse kätte; agga se olli warra.

Kui Judas, kes tedda olli ärraandnud,
 näggi, et ta olli hukkamõistetud; kahhetes
 temma sedda siddame kibbedufega; tõi need
 kolmkümmend hõbbetükki jälle üllema preest-

vite ja wannemate kätte, ja ütles: minna ollen pättu teinud, et ma waggerd werd olen ärraandnud! Agga nemmad ütliid: mis meil sëllega teggemist! Katsu sinna isst. Ja temma heitis need hõbbetükkiid sinna tempelisse mahha; läks körwale, ja poos ennast ärraminnes ülles. Agga üllemad preestrid wõtsid need hõbbetükkiid, ja ütliid: neid ei sünni mitte ohwri-kirstu panna, sest se on werrehind; agga nemmad piddasid nõu, ja õstsid selle rahha eest ühhe pottiseppa põldu matmise paigaks wõderastele: sëllepärrast hütakse sedda põldu werre põlluks.

Et Pilátus wõera Zummala tener olli, ei läinud Juda rahwas mitte kohtokõtta, et ennast arwas rojaseks sawad, kui sedda piddi teggema; sëllepärrast tuli Pilátus nende jure wälja, ja küsis: mis teil on kaebamist selle innimese peäle? Nemmad wastasid: kui sesinnane kurjateggija polleks; siis ei olleks meie tedda mitte so kätte tonud. Wõtke tedda siis, ütles Pilátus neile, ja mõistke omma kässoõppetuse järrele, temma peäle kohbut; agga nemmad ütliid: meil ei olle ennese käest lubba keddagi ärrahukkata. Kui sedda ollid rákind, siis käs-

kis Pilatus neid ütelda, mis neil Jesepe
 peale kaebamist piddi ollema. Siis hakkasid
 nemmad kaebama, ja üttsid: meie olleme
 leidnud, et ta rahwast ärrapöörab; Keisrile
 kohtorahha kelab andmast, ja ennast Kris-
 tuse, ühhe kuningaga ütles ollewad. Selle
 peale läks Pilatus jälle kohtokotta; kutsus
 Jesust ennese ette, ja küssis tedda: Olled
 sa siis Juida rahwa kuningas? ja wastas
 Jesus, ja ütles temmale: rägid sinna sedda
 issiennest; wai on töised sedda sülle min-
 nust ütelnud? Pilatus kostis: ollen minna
 Judamees? sinno omma rahwas, ja ülle-
 madpreestrid on sedda sinno peale räkind,
 ja sind mo kätte andnud. Nägi! mis sa
 olled teinud? Jesus kostis: minno kuning-
 riik ei olle mitte sestsinna sest maailmast;
 kui se olleks, küllap siis mo teenrid taples-
 sid, et mind Juida rahwa kätte ei saaks är-
 raantama; agga nüid ei olle mo kuning-
 riik mitte siit. Pilatus ütles temma was-
 to: Olled sinna siis õmmetige kuningas?
 Jesus kostis: Jah ollen! sest ma ollen kun-
 ningas; seks maailmale sündinud, ja seks
 maailmasse tulnud, et ma töese pean tunn-
 tust andma: iggaüks, kes töe seest on, se

kuleb minno heäle. ütles siis Pilátus temmale: agga, mis on tödde? — Kui ta sedda sai ütelnud, läks ta wälja Juda rahwa jure, ja ütles: minna ei leia sest innimesest ühtigi süid.

Selle kolutuse peäle hakkasid üllemadpreestrid ja rahwa wannemad paljogi Jესuse peäle kaebama; agga temma ei kostnud ei sõnnagi selle peäle, mis nemmad kõik rääkisid. Wimaks ütles Pilátus: eks sa kule, kui paljo nemmad sinno wasto tunnistawad; eks sa siis middagi wasta? Agga temma ei wastand ei ühhe ainsagi sõnna peäle, ja panni Pilátus sedda wägga immeks.

Agga üllemad preestrid, ja need, kes nendega ollid, ajasid peäle ja ütliid: temma ännab rahwale pahha nõu, ja õppetab kõik möda Juda=maad, ja on algand Kaliléa maalt. Kui Pilátus Kaliléa=maad kulis, küsis temma, kas se innimene Kaliléa=maamees piddi ollema? ja kui temma teada sai, et temma Heródese wallitsuse alt olli, satis temma tedda Heródese jure, kes neil päwil Jerusalemmas olli. Heródes sai wägga rõõmsaks, et ta Jესust nähha sai; sest, et ta jo ämmugi olli iggatsend tedda nähha

sada; sellepärast, et ta paljo temmast kuulnud, ning et lotis üht immetähte näha saada, mis temmast piddi tehtama. Kui Herodes tedda mitme sõnnaga olli küsind, ja ei ainustki wastust temma suust sanud; panni temma omma peälikutega tedda alwaks ja naeruks, ja käskis walge ride temma ümber panna, ja tedda jälle Pilátuse jure wia. Sest ajast said Pilátus ja Herodes tõinetõisega sõbraks; sest et nemmad senni ajani wihamehhed ollid osnud.

Pilátus kutsus nüüd üllemadpreestrid, kõik üllemad ja rahwast kofko, et nendega räkida, ja katsuda, kuidas Jeesust peasta: sest, kui ta alles kohto järje peäl istus, läkitas temma abbiķasa temma jure, ja loõkis ütelda: Argo olgo sul ühtigi teggemist selle õigega. Agga olli Jerusalemmas se wiis, et mawallitseja Pasa pühiks rahwale üht wangi, tedda nemmad pallusid, lahti andis; ja olli ka set kõrral üks kulus wang, nimmega Barrabas, mäsajatega, mäsamise ja tapmise pärrast kinnipandud. Sepärrast räkis Pilátus nende wasto nenda, ja ütles:

Teie ollete sedda innimest minno jure

tonud, ütse kui rahwa ärrapõbrjat; minna ollen tedda teie ees ärrakuland; agga minna polle temmast ühtigi süid leidnud, mis teie temma peäle ollete kaeband, egga Herodesi; sest minna ollen teid Herodesse jure läkitand, agga polle seälgi ühtigi temmast leitnud, egga ühtigi temmale tehtud. On se wiis, et ma teile Pasapühhal üht wangi lahtiännan; kumba teie nüid tahhate, et lahtiännan, kas Parrabast, wai Jesust, tedda Kristuseks hütakse? Agga nemmad küssendasid ühhest suust: ännan meile Parrabast lahti, ja hukka tõist ärra! Agga kui Pilátus õmmetige Jesust tahtis lahtilasta; siis küssendasid ja karjusid nemmad: ei mitte tedda! waid ännan meile Parrabast! Siis ütles Pilátus neile: mis teie siis tahhate, et ma selle Jesusega pean teggema, tedda Kristuseks hütakse, ja Juda rahwa kunninga böldakse ollewad? Nemmad karjusid wasto: sago ta risti podud, lõ tedda risti! — Agga Pilátus ütles kolmatkõrda nende wasto: mis seinnane siis kurja teinud? ma polle temmast ühtegi surma süid leidnud; separest tahhan minna tedda karristada ja lahtilasta; agga nemmad kõik hakkasid hirm-

saste Karjuma, ja kiskendasid: lõ tedda risti!
ja ajasid peäle sure kiskendamisega ja pal-
lusid, et tedda piddi risti lõma.

Siis wöttis Pilátus Jesust; laskis ted-
da piitsaga pekka, ja sõamehhed punnusid
kibbowitsust krõni; pannid sedda temma
pähhe, ja ühhe purpuri mantli temma üm-
ber; terretasid tedda Juda rahwa kunnin-
gaks, ja lõid tedda keppidega. Siis läks
Pilátus jälle wälja, ja ütles nende wasto:
ma toon tedda teile nähha, et teie tunnete,
et ma temmast ühtigi süid ei leia. Siis
tulli Jesus wälja, kibbowitsa kroon peas,
ja purpuri mantel temma ümber; ja arwas
Pilátus, et nemmad piddid hallastama, kui
tedda nenda waewatud piddid nähha sama;
näitas kääga Jesuse peäle, ja hüdis rahwa
wasto: et waatke innimest! — Algga nemmad
ei holind sest; waid täitsid peäle, ja kisken-
dasid: po tedda risti! po tedda risti! Wõt-
ke teie, kõstis Pilátus, wõtke teie tedda, ja
poge issi risti! minna ei leia temmast ei
kõggoniste süid. Selle peäle kõstsid nem-
mad: meil on kääk, ja meie kääso järrele
peab temma surrema; sest ta on ennast
Jummala pojaks teinud. Kui Pilátus sed-

da kulis, löi temma kartma; läks kohtokõrta, ja ütles Jესuse wasto: kust sinna oled? agga Jesus ei andnud temmale wastust. Siis ütles Pilatus: miks sa ei rāgi minnoga? eks sa tea, et mul melewalda on, sind lahtilasta, ehk sind hukkamõista? Selle sõnna peäle kostis Jesus: sinnul ei oleks ühtigi melewalda minno peäle, kui sedda ülleweelt sülle polleks antud; sepārrast on sel, kes mind sinno kätte andnud, surem pat. Sest ajast õtšis Pilatus, kuida Jესust oleks sanud lahtipeāsta; agga kui Juida rahwas sedda märkas, ütles ta Pilatuse wasto: kui sa seddasinnast lahtilased, siis ei olle sa mitte Keisri sõbber; sest iggāuks, kes isšiennast kunningaks teeb, on Keisri wastohakkaja.

Kui Pilatus sedda sõnna kulis, sai temma weel arramaks; ja kui ta nāggi, et ta õmmetige ühtigi wõind parrata; waid et kārra agga weel suremaks läks: lastis ta wet tūa; pessī kāsši rahwa nāhhes, ja ütles: minna ollen ilmasūta sellesinnatse Dige werrest! Waatke! kūl se saab teile kättetullema. Siis wastas kōik rahwas: Temma werri olgo meie ja meie laste peäl! —

Rüskimised, mis järrelembotlemist
tahtwad.

1. Mis se pididi olla, mis Judast kuusab, et ta Jeesust läks ärraandma?
2. Paljus ta selle eest hinda sai?
3. Kas se rahha temmale pärrast kassuks tulli?
4. Kes sedda ütles, ja kus se sõnna seisab: rahhaah-
nus on kõige kurja asjade juur? (1 Timot. 6, 10.)
5. Mikspärrast Jummal kõihtut ja kõihtomdistjaid
seädnud?
6. Mis sa sest Judarahwa kõihtust arwad, mis Jee-
sust ärrakulas, ja temma peäle mõistis?
7. Kui Pilätus awwalikult tunnistas, Jeesust süta
ollwad, miks ta tedda siis mitte lahti ei mõisti-
nud?
8. Miks need sõnnad tedda arraks teggid, kui Judas
rahwas temmale ütles: kui sa tedda lahrikassed,
siis ei olle sinna mitte Keiseri sõbber?
9. Kas siis Roma Keiser wagga werre ärrawallamist
ollaks tahtnud?
10. Mis se siis pididi olla, mis Pilätust sundis,
ennese wasto meelt, kurja rahwa tahtmist teg-
gema?
11. Eks sedda isfikeskeses ellus mitto kõrd peaks juh-
tuma, et tõine tõise wasto ütles: kui sa ei te,
mis tahhan; ehk kui sa kellelegi ütled, mis teen;
siis rāgin minna alles, mis sinna isfi olled tei-
nud?
12. Mis eest pead ennast hoidma, kui sa kurja inni-
mese sännitawaks ei tahha sada?

13. Kas Pilátus, kui omma käsfi pessi, tunnistaseks, et ta ilma jüta piddi ollema, kas ta siis sellepärast rasti ommast süüst Jummalala ees puhtaks sai?
14. Eks petta ennast mitmed, et wäljastpiddise teoga Jummalala ees ennast arwawad digeks sawad?

Õppetused.

1. Sest, mis Jeesus Jüda rahwa kohta ees kannatand, ja kuidas temma sedda kannatand, sago igga mõistlik inimene õppetust wõtma, kuidas tõssise ristinnimese kohus, liga, mis meile juhtuks tehtama, ilma, et sedda saaks parrata, tassandusega peame ärra kannatama: ning kuidas üllepea kõiges ahhastuses, häddas ja waewas tassandusega, ussus ja lotuses Jummalala hõleks ennast andma.

2. Kui tassast kannatust willetsais ello juhtumistes inimisel peab ollema: siis on tarwis, et ta kindlaste Jummalat ussub, ja kõik temma käest teab tulleswad; mis, kui se ka ehk kuigi raske olleks, helde Jüssa nõu järrele meile piddi tullesma, et ta sedda näggi meile tarwis olleswad, ja tullesma peäle heaks tulleswad.

3. Ei kela õige Jummalala tundmine, ei waitst egga tassast ohkamist, egga nuttopisfaraid, mis halleduse, waewa, ehk kurwastuse pärrast, pitki palgid weriwad: leppiwad ka needki lotusega ühte, mis wagga inimese süddames on Jummalala põle.

4. Rõige raskemad siis kannatamised, kui inimene sedda, mis ta kannatab, ennese süüks peab andma. Siis mõistab temma ennese süüda raskeste temma peäle kõhnut; egga polle temmal siis ei rõmustawad^h egga kinnitawad^h lotust Jummal pole; sellepärast mitte, et temma ennese mõtted temma peäle kaebawad. Sedda tähhendab kirri selle sõnaga, kui ta ütleb 1. Joän. 3, 21: kui meie süüda meid hukka ei mõista; siis on meil julgust Jummal pole.

T ä h h e n d u s. On se kül üks willets rummalus, ja wais molik pimmedus ja sõggedus, kui nüid neil päwil, seal ja teäl sesuggusid tulukse ollewad, kes sedda Jummal käest palluwad, et ta omma witsa nende peäle tahhaks panna, ja neid hädda ja risti koorma älla heita; ning kes sedda arwawad, et selles pärrast sedda pntsamad tõises ilmas sawad ollema, sedda waewalifem nende luggu siin kadduwas põlwes olnud. Et sedda waltet mõtlewad, seältap se siis tulles, et mitmed rummalad sellepärast kurwastust näitawad, et Jummal neid õnnistab; ja ommas piimedes risti ennestele palluwad; ehk kui sedda et läkkitata, issiennast, ehk omma ennese ihhu waewawad, ja sedda ennestele Jummalast hinge heaks mõtlewad arwatawad. Sesuggust walle usku seal petakse, kus ei diget Jummal; egga Jesuse tõõ õppetuse tundmist polle.

Sirafi Lark. 30, 22. Irra waewa mitte issiennast.

45. P u g g e m i n e.

Jesuse ristilõmisesest, ehk temma ristisurmast.

Matt. 27. Mark. 15. Luf. 23. Joân. 19.

Pilatus tahtis rahwa meeleparrast teha, ja mõistis kohhut, et nende palwe järrele piddi sündima; lastis neile Parrabast lahti, kes määsamise ja tapmise parrast kinni olli: agga Jesust, kedda ta piitsaga lastnud peksta, pilkada, naerda ja waewata, andis ta, kuida nemmad tahtsid, nende kätte.

Siis wõtsid Maawallitseja sõamehed Jesust ennesega; wisid tedda sinna kotta, kus kohtopakk olli; kutsusid ja koggusid kõik wäehulka sinna kokko; wõtsid temma rided seljast; pannid temma ümber purpuri mantli; punnusid kibbowitsust krõni temma pähe; andsid pillirogu temma parrema kätte; heitsid temma ette põlwili mahha; naersid tedda; hakkasid tedda terretama, ja ütlesid: Terre! Juda rahwa kuningas! wõtsid pillirogu temma käest; löid sellega temma pähe; sõllitasid temma peäle; heitsid, tedda pilkades, temma ette põlwili mahha, ja kummardasid tedda naerdes.

Kui sedda ollid teinud, siis wötsid purpurt mantlit temma seljast; pannid temma omma rided temma selga; wisid tedda wälja, et tedda risti püa, ja sundisid tedda omma risti kandma. Agga kui näggid, et ta ränka puud kandes, ärranörkumas olli; said nemmad ühhe Kirenéi linna mehhe kätte, kes wäljalt tulli, nimmega Simon; wötsid risti, ja sundisid tedda, sedda kandma.

Suur hull rahwast ja naesi káis tagga, ja kaebasid Jesust nuttes: agga temma põris énnast nende pole, ja ütles: Jerusalemma tütrede! ärge nutke mind; waid nutke isšiennast ja omma lapši: sest need pawad sawad tulles, mil wõidakse: õntsad on need siggimatad, kes ilmase polle kandnud; ja, mil wõidakse mággedele: langege meie peále! ja máekinkude wasto: katke meid! —

Ja nemmad wisid Jesust ärrahukkamise paika, mis Rõlgata's hüti. Kui sinna ollid sanud, andsid nemmad temmale wina mirri-ga, ja ádikat sappiga seggatut jüa: kui ta sedda olli maitsend, ei tahtnud ta mitte, ja ei wõtnud. Siis posid nemmad tedda risti, ja temmaga kaks kurjateggijat, tõist parre-

ma, tõist pahhema pole, agga Jesust kes-
kele. Jesus pallus ja ütles: Jesand äna
na neile andeks, sest nemmad ei tea
mitte, mis nemmad minnoga tewad.
Pilatus olli ühhe peälekirja teinud; sedda
kõiwad nemmad temma risti külge, ja ollid
need sõnnad sinna peäle tehtud; Jesus Maat-
saretist, Juda rahwa kuningas.

Kui sõamehhed Jesust ollid risti ponud,
wõtsid nemmad temma rided; teggid neist
nelli ossa: igga sõamehhele ühhe ossa, ja
sedda kuba: se olli õmblemata, üllewelt ülle-
üldes koutud, sepärrast ütlesid mehhed: ärge
kiskugem sedda mitte lõhki; waid heitkem
liisko, kelle pärrast temma peab ollema.

Ja rahwas seisis seal watamas, ja ülle-
madki irwitasiid tedda nendega, ja ütlesid:
muid on ta aitnud, aitko ta nüid issi-
ennast, kui ta Kristus, se Jummalä ärrawal-
litsetut on! — Üks neist kurjateggijatest,
kes temmaga olli risti podud, teotes tedda ka,
ja ütles: kui sa olled Kristus, siis aita issi-
ennast, ja meid. Agga tõine sõitles tedda,
ja ütles Jeseuse wasto: Jesand! mötle min-
no peäle, kui sa omma kuningriiki tuled.
Et Jesus tedda pattustpõderja näggi ollewad,

finnitas ta tedda selle sõnnaga: tdest! minna ütlen sülle: tänna pead sa minnoga Paradisis ollema.

Jesuse ristil jures seisis temma emma; temma emma ödde Maria, Kléopa naene, ja Maria Mahdalena. Kui Jesus omma emma näggi, ja sedda Züngrit kedda ta armastas, temma kõrvas seiswad; siis ütles ta emma wasto: wata! se on sinno poeg; ja Züngril wasto: wata! se on sinno emma; sestsamast tunnist wöttis se Züngrer tedda omma kotta. Agga päike läks pimmedaks, ja sai suur pimmedus kott üllema, mis kolm tundi aega wöttis. Kui se olli üllelainud ja lõpnud, hüdis Jesus sure heäleaga: minno Zummal! minno Zummal! miks sa mind olled mahhajät nud? Peagi pärrast sedda, ütles ta: mul on jannu! warsti jooksis üks neist sõamehhist, kes seal ollid; wöttis käsna; kastis sedda ädikasse; pistis pilliroo otsa, ja pakkus Jesusele, ja kui ta sedda sai wötnud, ütles ta: se on lõppetud! Kõhhe selle järrele, hüdis ta sure heäleaga: Is sand! sinno kätte annan ma omma waimu! nõrgutas pead, ja heitis hinge. —

Se sündis kello kolme ajal peale lõunat; agga se ettepoold teſ, mis templis kõigepühkama ees warjuks olli, karrises lõhki kahheks, üllemast õtsast allamast sadik; ja ma warrises, ja kalsud lõhksid lõhki. Agga kui se pealik, kes temma kõhhal seisis, näggi, mis sündis, auustas ta Jummalat, ja ütles: tõeste! seſinnane inimene olli õige, ja Jummalat poeg. Ja kõik rahwas, mis sinna tuli, sedda watama, kui näggid, mis sündis, wid omma wasto rindu, ja läksid ärra. Et tõeste teada, et Jeesus jo surnud piddi ollema, tuli üks soamees oddaga, pistis sellega temma külge, kust seddamaid werd ja wet wäljatulli.

Räsklused, mis järrelmoolemist tahtwad.

1. Mis ajase tullewa aja peale tähendas Jeesus, kui neile, kes tedda nutsid, ütles: nutke ennast ja omma lapsi?
2. Kuida on Jeesus isä ristisambas sedda sonna täitnud, mis ta Mt. 5 p. 44. s. meile käsüks jätnud?
3. Kust, ja kuida se tuli, et need, kes Jeesust pinasid, ja tedda risti posid, ei teadnud, mis nemmad reggid?
4. Etks peaks ta ristirahwagi seas mõnda tabbatama, kel liggimese häddast ja waewast mehehad on?

5. Kus sedda källist sanna Ues Testamendis luggeda, mis ütleb; olge rõõmsad rõõmsatega, ja nutke nutjatega? (Rom. 12, 15.)
6. Mis sugune meel peab, Pauluse sõnna järrele, meie sees olla?
7. Kas Kristuse järrelekäija talgi armoto on ja hallastamata?
8. Mis on hallastamine, ja kuidas näitab inimene hallastust?
9. Kuidas loeb sa 1. Joán. 3. p. 18. s.?
10. Kas Jesus selle sõnnaga: se on lõpvetud, omma ello lõpmist, wai ehk ka omma lunnastamist pididi tähhendama?
11. Kui sedda wimast? kuidas sedda siis mõista?
12. Mis on tarwis, kui surmatünnil, nenda// kuidas Jesuski, omma hinge ussolotuses Jummalat kätte iggatseme anda?
13. Kas sellepärast, et Jesus Kristus kannatand, kõik inimised ilma wahheta pntsaaks sawad?
14. Kuidas ütleb Önnisteggija Matt. wamatus 7. peat. 21. salmis?

Öppetused.

1. Jesus Kristus teggi kõik head kõigile; fulutas tõdöppetust, mis maailma õtsani õnnistust sadab kõigile, kes sedda wastawõtawad; selle järrel käiwad, ja temma tõutuste peäle lootawad; ja siiski temma selle eest siin ilmas muud tassumiseks ei saand, kui rasket, ja peälegi ilmasüta kannatust. Sest näme, ja õppime

2. et siin kaddumas põlves sedda head, mis inuimene heast süddamest ja Zummala ja liggimese armastuse pärrast teeb, saggedaste, kui ka mitte iggakõrd furjaga, siis õmmetige mitte täieste ei tassuta, ning et temmal wahhest muud palgaks ei jae, kui se rõmustaw teadmine, et ta Zummalat omma heateggemistega auustand, ja omma liggimesele head saatnud. Zubba sestki heateggijal hinda kül; sest et temmal siis waimo rõmustust, ja julgep lotust omma helde Issa pole saab olla.

3. Kui siis juhtub, et ehk melehaigust tanno assemele saaksid; ehk kui ühhest ehk teisest waewanäggemisest, tõiste pärrast, ei melehead, waid weel pealegi suremap waewa tagga järrele sülle tulleks: siis tulleta omma Õnnisteggijat mäle, ja arwa ülles, kui jõuad, mähherdused temma heateggemised ja temma kannatamised olnud.

4. Ei olle siin kaddumas ilmas kellelgi sedda odata, et temmal siin jo täieste saaks kätetullema, mis ta teninud ja wäert on; sest siin olleme agga külwamas, ja toises ilmas wast leikusele jõudmas. Kes siis lihha peale külwab, se leikab hukkatust; kes waimo wilja külwand, leikab iggawest õnnistust.

5. On sedda Zesufest õppida ja nähha, et kes tüddimata hole ja murrega, Zummala tahtmise järrele headust, tõdset ja waggadust püab eddasiadata; et ta tõ ja waew ialgi as-

jata sa ollema. Hea seme, mis wagger, tark ja mõistlik inimene külwab, on mittokõrd pikaline kül iddanemas; agga ommal ajal tõuseb ta, ja kannab saawõrdst wiija. Kolm aastat agga õppetas Jeesus Kristus, ja ei tahtnud algmifest, kui külwimees, ei kuski pool parrajat maad leida: waatkem nüüd! kuidas temma armosõnna ennast kõiges maailmas teggewaks näitnud, ja õnnistuse wiija kannab.

Kalat. 6, 9. Kui meie head teme, siis ärge tüddigem mitte ärra; sest meie peame ommal ajal leikama, kui meie järrele ei äanna.

46. L u g g e m i n e .

J e s u s e m a t m i s e s t .

Mat. 27. Mark. 15. Luk. 23. Joän. 19.

Kui Jeesus ristisambas hinge olli heitnud, siis iggatsesid temma sõnakuuljad ja armastajad tedda ausa wiisiga mätta, ja temma furno-kehha rahhule sata; ja julges siis Josep Arimatias Pilatuse jure minna, tedda palluma, et lubba ännaks, Jeesust risti

peält mahha wõtta, ja tedda mahhapanna. Kui Pilátus kulis tedda jo furnud ollewad, siis panni ta sedda wägga immeks; laskis pealikut kutsuda, kes risti jures wahikõrral olli, ja küsis temma käest, kas Jeesus jo piddi furnud ollema. Kui se sedda tõeks olli kinnitand, andis mawallitseja temmale käsku, furnokehha Josefile anda.

Siis õstsid nemmad kõllist linnast riet Nikodémuse ja tõistega; wõtsid Jeesuse ihhu mahha, ja mahkisid sedda, kuidas Juda rahwal wiis olli furnuid mätta, kõlli rohtudega linnase ride sisse. Agga seal, kus nemmad Jeesust ollid ristilõnud, olli liggimail üks rohhoaed, ja temma sees üks uus haud, mis Josef ennesele kaljo sisse lastnud raiuda; sinna pannid nemmad tedda. Agga Juda rahwa walmistamise-päwa pärrast, jäi, mis neil omma wiisi järrele, matmise jures teha olli, polele, ja ajas Josef kiwii haura suu ette. Tõisel päwal olli hingamise päew, mil Juda rahwal kõik teggemist, nende usso seaduse polest ärrakeeldi, ja seisid nemmad siis ka hõpis rahhul.

Agga tõisel päwal, mis walmistamise päwa järrele tuli; tullid üllemad preestrid

ja wariserid Pilátuse jure, ja ütlesid: Jes-
 sand! meis on méletulnud, et temma, se pet-
 tis, sedda ütelnud, kui ta alles ellus olli:
 minna tõusen kolme päwa pärrast jälle ül-
 les: sepärrast pallume, käässi temma hauda
 kolmandama päwani hāsti hoida, et temma
 Züngrid õe ajal ei tulleks; tedda ärrawar-
 rastaks, ja pärrast ütles tedda ülestõus-
 nud ollewad: siis saaks wiimne pettus pah-
 hem, kui esimäine ollema. Pilátus ütles
 neile: hoidjaid on teil; minge! ja hoidke kui-
 da tahhate. Nemmad läksid; hoidsid hau-
 da hoidjatega, ja pannid kirowi, mis hāua
 suu ette olli tõstetud, pitseriga kinni.

Rūssimised, mis järrele armast
 tahtwad.

1. Kui se küt ükskõik, kus mallas ihho jälle mallas
 saab, miks siis õmmeti armastus sedda mitte üks-
 kõik ei arwa ollewad?
2. Miks ei suutnud Jesuse armastajad sedda kanna-
 tada, et tedda nende kahhe kurjateggijatega ühte
 hauda olleks pandud?
3. Mis sest arwata, et Pilátus, seälatsse ma sehduse
 wasto, lubba andis, ristipodud Jesust ausaste
 mätta?
4. Kuida neid peame mällestama, kes meis armast
 olnud, ja sedda Zunnjal ärrawõinud?

- 1/2
6. Kas netst, kes sit ilmast lahkunud, weel ähhe eht
rdise wiisiga teadust saada?
 8. Miks sedda mitmes kōhhas tehakse, et kui sur-
nud mahhapandud, selle linna peäle maggama
heidawad, mis surno al eht temma peäl olnud?
 7. Kas unnenāggemisešt teada, kuhhu kaddunud ins
nimese hing lainud?
 8. Mikspārrast nisuggust riet eht asja, pestakse, eht
tuulduma pānnakse, mis surno al, eht temma
peäl petud?
 9. Kas se innimesele terwise polešt hea peaks ollema,
et ta surno linna peäle heidab maggama?

Õppetused.

1. Ullemad preestrid ja wariserid, sedda
tõedõppetaja Jesus Kristus ni sagedaste kan-
ge sõnnaga nende süddame tiggeduse, kawwa-
luse ja fallaliko waggaduse pārrast olli lait-
nud ja karristand, kandsid surma wihha tem-
ma peäle, et ta nende süddamete kõwwerust
awwalikuks teggi; sellepārrast käisid nemmad
selle peäle, et Jesust ärra hukkata, egga leid-
nud enne hingamist, künni se sai sündima.
Agga kurja tõe ja teggemise tagga käib ikka
kartus ja murre; kui ka mitte õiguse, siis õm-
metige ennese kahjo pārrast. Sedda näh-
takse ka selle fallaliko rahwa seltsist, mis sed-
da olli kartmas, et Jesuse Züngrid õe ajal
pididid tulles, temma pühha ihhõ hauast
ārrawima, ja siis ütles, tedda ülestõusnud
ollewad.

100

2. Hea süddamega ja õiglase inimene, ei tea tõisest kúrja mõttelda; agga karmal, ja kúrja melega inimene, arwab ja mõtleb tõisi sesammasuggusid ollewad, kuida ta isse ennastki kõlwatuma ja kúrjandulise tünneb ja teab ollewad: sepárrast ei ussu ta keddagi; egga lota kéllegi káest head, waid kardab aina wárust ja kõmwerust kõifide polest tul lewad ja tehtawad.

1. Korint. 13, 7. Armastus sállib kõif, ta ussub kõif, ta lotab kõif, ja temma kánnatab kõif.

Táhhendus. 1. Walmistamise páwaks nimmetas Juda rahwas sedda páwa, mis hingamise páwa ees olli.

2. Hõmmiko maal on weel tánnapáew se' wiis, et ndukad inimised omma surnuid mitte mulda panne; waid, sedda mõda, kuida kéllegi jõudu on, ehhitawad nemmad kiwist surnomajakessi; ehk raiuswad káljude sisse ennestele haude, mis sedda wist kuida meie leiwaahjud wáljanáitwad. Haua suud, kui surnud sisse pandud, máriwad, ehk pannewad ettepássitud kiwiga kinni, et surnokõhha õht kéllegi waewa ei sa teggema. Surnomajakessi lubjawswad wálsast sagedaste, et illusast peawad paistma. Sesamma lühhikene táhhendus selletab sedda, mis Wggt. 23, 27, 28, 29. Luk. 11, 47. leida.

Jesuse Kristuse ülestõusmisest.

Matt. 28. Mark. 16. Luf. 24. Joán. 20.

/h
 Kui hingamise päew oli mödalainud, õstsid Maria Mahdalena, ja Maria Jakobuse emma kállid rõhud, et Jesuse ihhu pidid wõidma; tullid hõmmiko puhte ajal hana jure, ja ollid weel mõnningad nendega. Kõrraga sündis suur mawárrisemine; Issanda ingel tuli taewast mahha; tõstis kiwri hana ukse eest árra, ja istus sinna peále. Sinna minnes, ütlesid naesed isfikeskes: Kes meil kiwri hana ukse eest árrawõttab? ja, kui nemmad sinna waatsid, nággid nemmad sedda jo árrawõtetud ollewad. Kui Maria Mahdalena sedda náhha sai; jooksis ta kõhhe Simona Petrusse ja tõise Züngri jure, sedda Jesus armastas, ja ütles neile: nemmad on Issandat hauast árrawõtnud, egga olle teáda, kuhhu nemmad tedda pánnud.

/e
 Meed tõised naesed leidsid kiwri hana ukse eest árraollewad, ja láksid sisse; agga ei leidnud Issanda ihhu mitte seal ollewad.

Kui mõningad neist, wõljas haua jures, sellepárrast kahewahhel ollid: wata! siis seisid kaks meest hiilgawas ridis nende kõrwas; need ütlesid neile: mis teie sedda ellawat furnute jures õtsite? Sedda ei olle mitte siin; waid ta on ülestõusnud. Tulletage méle, kuidas ta teile on rákind, kui ta weel alles Kaliléa maal olli, üteldes: inimese poega peab árraantama pattuste kätte, ja ristilõdama; agga kolmandamal páwal peab ta jälle ülestõusma. Ja temma sõnnad tullid nende mele; lákšid haua jurest tagga si, ja kulumatšid sedda neile ühherõistkümnele ja tõistele.

Need naesed, kes haua sisse ollid láinud, nággid ühhe nore mehhe parremal polel istwad; sel olli pitk walge rie seljas, ja nemmad ehmatasid wägga: agga ingel ütles neile: árge ehmatage egga kartke! ma tean, teie õtsite Jesust Naatsaretist, sedda ristilõdi. Sedda ei olle mitte siin; temma on ülestõusnud, kuidas ta teile sedda ettekulumatšand. Tulge tánna! wadake sedda asset, rühhu nemmad tedda ollid pánnud, ja kus ta magganud: ja minge siis ussinaste árra, temma Súngri tele ja Petrusese ütlemas, et temma furnust /e

üllestõusnud. Ja nemmad läksid ruttuste
 wälja, ja jooksid haua jurest kartuse ja rõmoga
 tõistele kulutama. Maria Mahdalena jutto
 peäle wõttis Petrus kätte, ja Joannes tem-
 maga, ja läksid haua jure; agga se tõine
 Jünger jooksis eel usfinamine, ja tulli enne
 haua jure kui Petrus; ja kui ta kummargi-
 le haua sisse watas, näggi temma kül sur-
 nolinnad seal ollewad; agga tedda ennast
 ei leidnud temma mitte. Siis tulli Simon
 Petrus temma järrel; läks haua sisse; lei-
 dis furnolinnad üksi maas ollewad, ja higgi-
 rättikut, mis temma filmi peäl olnud, issi-
 päinis kokkomässitud ühte paika pandud.
 Tõine Jünger läks nüüd ka haua sisse; näg-
 gi seddasamma, ja uskus: sest nemmad es-
 mõistnud weel mitte sedda kirja sõnna, mis
 temma üllestõusmist ettekulutas. Siis läk-
 sid nemmad ärra, tõiste Jüngritele teada-
 andma, mis ollid leidnud; ja Petrus pani
 sedda issienneses wägga immeks, mis ollt
 sündinud. Agga kui needsinnatsed ärraläk-
 sid, jäi Maria Mahdalena, kes nendega tõist-
 tõrda sinna oli tulnud, haua jure seisma,
 ja nuttis. Ja kui ta kummargile haua sis-
 se watas, näggi ta kaks inglit walgis ridis

istwad; tõist pea, tõist jalge õtsas, kus Je-
 sus olli hingand: need ütliid temmale: naene!
 mis sa nuttad? temma ütles: nemmad on
 minno Issandat ärrawinud; egga tea min-
 na, kuhhu nemmad tedda on pännud. Kut-
 ta sedda sai ütletnud, põris ta ennast üm-
 ber, ja näggi Jესust seiswad; agga ei tead-
 nud mitte, et se temma pididi ollema; waid
 arwas tedda kárnári ollewad, ja ütles tem-
 ma wasto: kui sinna tedda olled ärrakand-
 nud, siis ütle, kuhhu sa tedda olled pännud,
 et ma tedda ärrawõttan? Siis hüdis Je-
 sus tedda nimmekaupa, ja ütles: Maria!
 ja tundis Maria tedda temma heálest, ja üt-
 les: Dypetaja! — Agga kui ta temma ette tah-
 tis mahhabeita, ja temma jalge ümber hak-
 kata: siis kelis Jესus tedda ja ütles: ärra
 putu minnússe! sest ma polle weel ülleslái-
 nud omma Issa jure; waid minne ja kulu-
 ta mo wendadele, et ma üllesláhhen, omma
 ja teie Issa ja Zummala jure. Maria
 Mahdalena láks seddamaid sedda sõnna, mis
 Issand temmale olli ütletnud, tõistele kulu-
 tama, ja et ta tedda olli náinud. Kui need
 tõised naesed, kes esimesest haua jurest ol-
 lid tullemas, ärraláksid Züngritele kulutama,

mis ingel nelle olli ütelnud; siis tuli Jeesus nende wasto ja ütles: terre! Nemmad tullid temma jure; hakkasid temma jalge ümber, ja künmardasid tedda. Siis ütles Jeesus neile: ärge kartke mitte! waid minge ja kulumage wendadele, et nemmad Kallileamale lähewad; seal sawad nemmad mind nähha.

Kui needsinna sed ollid ärralainud, siis tullid mõnned neist wahtidest, kes hauda ollid hoidmas olnud, linna, ja kulumasid üllemapreestritele kõik, mis olli sündinud: ja nemmad tullid wannematega kokko; piddasid isikeskes nõu, sõameestele rahha anda, ja õppetasiid neid, et nenda piddid räkima ja ütlemä: „meie ollime maggama jänud, ja tullid siis õse temma Züngrid, ja warrastasid tedda ärra.“ Peäle sedda ütliid nemmad neile: kui mawallitseja sedda juttu peaks kuulda sama, ja kui ta sellepärrast teid tahhaks kimbutada, et wahhi peäl olleksite maggama jänud; siis tahhame meie tedda melistada, et teile ühtigi pea tehtama. Siis wõtsid mehhed rahha, mis neile pakkuti ja anti, ja teggid nenda, kuida neid õppetati: agga sai sellegipärrast se kõnne kuulsaks kõige Judda rahwa seas.

Kõõsimised, mis mõtlemitse
tahtwad.

1. Mikspärrast on Jummal Jesust surmusest ülesärratand; ja mikspärrast piddi Jesuse ülestõusmine kõigile kuulsaks sama?
2. Kuida õppetab kirri 1-Korint. 6, 14 ja 2 Korint. 4, 14?
3. Mis sugune lotus meil sellespärrast on, et Jummal Jesust surmusest ülesärratand?
4. Mis sugust pühha pühhitseme Jesuse ülestõusmist se mällestuseks?
5. Kes nimmelt se rahwas Jerusalemmas olli, mis ülestõusmist wälaks ajas?
6. Mit saab surmusest ülestõusmine olla?
7. Kas ihhu, mis mulda pännakse, sesammene lu, lihha ja werri jälle ülestõuseb, kuida tedda mahhas pännakse?
8. Mis suguses Utestamendi raamatus ja peotükis Paulus selle asja pärrast selgeste õppetab? (1 Korint. 15.)
9. Kuida teggid üllemad preestrid jõelega pätru, mis nemmad sõameestele nõu andsid teha?
10. Mis sugust tähte peawad wannemad lastele, ja üllemad allamatele andma?
11. Kes tõise läbbi kurja lasses teha, selle süüks Jummal sedda arwab, kas teggija, wai nõugandja süüks?
12. Mis sedda mitte hinnaks arwata, mis kurje tõe eest mõnnitõrd hinnaks antakse?

Õppetused.

Zummal on Jesust Kristust omma sõna, ja Õnnisteggija õppetuse, ning temma tõutuste tõde kinnituseks surrust ülesärratand. Sellepärast õppetab pühha Paulus 1 Korint. 15, 14 ja ütleb: kui Kristust ei olle ülesärratud; siis on meie jutlus üks tühhi assi; ja on siis ka teie usk üks tühhi assi.

1 Tess. 4, 13, 14 ja 18. Minna ei tahha, et teil peab teadmata ollema, wõnad! nende järg, kes maggama läinud, et teie ei lähhe ka nenda kurwaks, kui need tõised, kennele ep olle lotust. Sest kui meie ussume, et Jesus on surnud ning ülestõusnud, nenda tahhab Zummal ka neid, kes Jesuse läbbi on läinud maggama, temmaga ette túa. Trõestige nüid tõine tõist nendesinnatste sõnadega.

48. P u g g e m i n e.

Jesus Kristus näitis énnast pãr-
rast üllestõusmist, ja käsks neid
ristida, kes temma sõnna wasto wõt-
wad.

Mat. 28. Mark. 16. Luk. 24. Joãn. 20. 21. peatük.

Jesus Kristus ei näitnud énnast pãr-
rast üllestõusmist mitte, ei omma waen-
laestele, ei üllema preestritele, egga rahwa-
wannematele; sest et need tedda õmmetige
polleks wastowõtnud, waid agga ueste ted-
da taggakiusand, et tedda jälle hukkasata.
Sellewasto andis ta énnast neile nõhha,
kes tedda uskusid ja armastasid.

Selsammal pãwal, mil Jesus üllestõus-
nud, ollid kaks temma Jõngritest Jerusa-
lemmast õhte allewisse minnemas, kelle nim-
mi Emmãus, ja kuhhu kuuskõmmend wag-
gu maad olli. Kui nemmad tõinetõisega neist
asjust rãkisid, mis ollid sündinud; siis tulli
ta Jesus issti nende jure, ja kãis nendega:
agga nende filmi peti, et nemmad tedda
mitte ei tundnud. Ja ta kũssis neid: mis

Kõnned need on, mis teie isfikeskes rägite?
 ja miiks ni wägga kurwanäolised ollete? Üks
 neist, Kleopas nimmi, wastas ja ütles:
 sinnaks siis üksi kui wõeras Jerusalemmas
 ellad, et sa weel ei tea, mis neil päwil seäl-
 sammas on sündinud? Ja temma küsis:
 mis siis? Nemmad kostsid: Jesust Naat-
 saretist, kes olli prohweet, wäggew sõnnast
 ja teggudest, Jummal ja kõige rahwa ees,
 sedda on meie üllemad preestrid ja wanne-
 mad surma kohto älla andnud, ja tedda
 rüsti lõnud. Agga meie lootšime, et ta piddi se-
 samma ollema, kes Israeli rahwast piddi ärra-
 lunnastama; peäle sedda on tänna kolmas
 päew, et se sündinud. Ja on nüid mõn-
 ningad naesed, meie seast, meid ärraehma-
 tand, kes warra hõmmiko hawa jure ollid
 läinud; ja, kui nemmad mitte temma ihhu
 ei leidnud, tullid nemmad, ja ütlesid inglite
 näggu näggewad, mis tedda ütelnud ellawad.
 Kui siis mõnningad meie seast, naeste jutto
 peäle, hauda läksid watama; siis leidsid nem-
 mad kõik nenda, kuid a naesed ollid kulumad.
 Ja temma ütles nende wasto: oh! teie
 rummalad, ja süddamest pitkaldased sedda
 uskumas, mis prohwetid on räkinnud! Et's

Kristus sedda kõik piddand kánnatama, ja omma auu sisse minnema? ja hakkas Moosesest ja kõigist prohvetidest, ja selletas neile árra, sedda mis temmast kõige kirjade sees olli kirjutud. Kui allewi liggi said, kühü ollid minnemas, siis teggi ta énnast emale minnema; ja nemmad pallusid tedda ülleswágga, ja ütlesid: ja meie jure! õhto jõuab kátte, ja páew werib; ja temma láks nende jure jáma. Kui ta siis nendega laudas istus, wöttis temma leiba, õnnistas sedda, murdis ja andis neile: siis peásid nende silmad lahti, ja nemmad tundsid tedda; agga temma kaddus nende eest árra. Ja nemmad ütliid tõine tõise wasto: Eks meie südda meie sees põllend, kui ta meiega tee peál rákis, ja meile kirjad árrafelletas? ja tõusid selsammal tünnil ülles; láksid taggasi Jerusalémma; leidsid neid úkstõistkümmand, ja neid, kes nendega ollid kous, kes neile ütlesid: Issand on tõeste üllestõusnud, ja énnast Simonale náitnud. Siis rákisid need kaks sedda ülles, mis tee peál olli súndinud, ja kuida nemmad tedda leiwa murdmisest tundnud.

Kui nemmad weel alles sedda ollid rá-

Elmas, ja tõistele kuulutamas, tuli Jeesus, näitis ennast; seisis kesk nende wahel ja ütles neile: Rahhu olgo teil! — agga nemmad kohkusid ja kartsid, sest et ennast waimu mõtlesid nägeward. Ja temma ütles neile: miks teie ärraehmatate? ja miks nisuggused mõtted teie süddametes tõuswad? Et wadake mo käed ja jallad, et minna sefamma ollen; katske mind kättega, ja wadake, sest waimul ei olle luud egga lihha, kuid a minnul näte ollewad. Kui ta sedda sai ütelnud, näitis temma neile ommad käed, jallad ja kõlge; ja said Züngrid wägga rõõmsaks, et omma Jeesandat näggid. Agga kui nemmad rõõmo pärrast weel ei uskund, ja immeiks pannid, siis ütles ta nende wasto: kas teil süin middagi süa on? ja nemmad pannid temma ette kühsetut kalla ja kärjemet; temma wöttis ja söi nende ees.

Agga Tomas, üks neist kahhetõistkümnest, ei olnud sel kõrral mitte seal; kui need tõised pärrast temmale ütliid, et nemmad Jeesandat näinud, siis ei tahtnud temma sedda tõeks wõtta; waid ütles: minna ei ussu mitte, kui minna ei nä temma kätte sees naelte asset, ja ei panne omma sõrme

naelte asfeme sisse, egga omma kät temma külje sisse.

Kahheksa päwa pärrast sedda, kui Jüngerid jälle seälsammas ühheskous ollid, ja Tomas nendega; seisis Jesus kõrraga kesi nende wahhel ja ütles: Rahhu olgo teil! pärrast ütles ta Tomale: pista omma sõrme seie, ja wata minno kässti; panne omma kät seie minno külje sisse, ja ärra olle uskmatata, waid usklik! Tomas wastas, ja ütles: Minno Issand ja minno Jummal! — Jesus ütles temmale: Tomas! sinna olled usk nud, sest, et sa mind olled näinud: õntsad on need, kes ei nä, ja süiski uskwad.

Kolmat kõrda näitis Jesus énnast Eibéria merre äres omma Jüngeritele, ja küsis Petrust, Simon Zona poeg! kas sa mind armastad? Petrus wastas: Jah Issand! sinna tead, et minna sind armastan; temma ütles temmale: olle minno tallekeste karjane! Jesus küsis tedda tõisik kõrda: Simon Zona poeg! kas sa mind armastad? Jah Issand! sinna tead, et minna sind armastan. Temma ütles temmale: hoia mo lambaid kui karjane! Kolmat kõrda küsis ta tedda: Simon Zona poeg! armastad

sinna mind? Petrus kostis ja ütles: Issand! sa tead kõik asjad; sinna tünned, et ma sind armastan. Jeesus ütles temmale: olle mo lammaste karjane! Petrus sai kurwaks, et ta tedda kolmele kõrrale küssis, kas ta tedda piddi armastama; agga Onnisteggija tahtis temmale sedda méletulletada, et ta tedda kolmförd olli ärrasalgand: ja kui ta temmale need sõnnad ütles: hoia minno lambaid; siis andis ta sellega temmale mõista, et ta tedda õmmetige ommaks ustawaks Apostliks arwas, kes eddespiddi Jummalariki tüddimata hõlekandmisega piddi kullutama.

Agga need ükstõistkümmend läksid Kalliea maale, sinna mäe peäle, kuhhu Jeesus neid olli käsknud; ja olli sinna, peäle wiis sadda wännast kokkotulnud. Kui nemmad tedda näggid, siis kümmandasid nemmad tedda, ja Jeesus räkis neile ja ütles: Minnule on kõik melewald antud taewas ja maa peäl, sepärrast minge kõige maailmässe, õppetage kõik rahwast, ja ristige neid Issa, Poja ja pühha Waimo nimel, ja õppetage neid piddama, kõik, mis minna teid ollen käsknud. Ja

wata! minna ollen igga päew teie jures
mäilma õtsani.

Rüskimised, mis mõtlemist
tarwitawad.

1. Kui Tomas sedda ei tahtnud uskuda, mis tõiste
käest kuulda sai, kas ta siis sellepärast hoopis
uskmata olli?
2. Kas Tomast sellepärast laita, et ta arg olli us-
kumas?
3. Mis on mõistliko inimese kohhus, kui ta üht eht
tõist immer tuleb vägitawad, eht sündind olle-
wad?
4. Ets peaks sagedaste mõnda inimeks petama, mis
isfiennesest ei imme egga inimelegu polle?
5. Kust ja kuidu se peaks tullesma?
6. Mikspärast sedda tarwis, et Jummal lodud as-
ju lähhemalt tunneme, ja sedda seädust, mis
Jummal neile teinud?
7. Mis ütleb se sõnna: Jesuse siise uskuma?
8. Kust tunda, et inimesel diget usku on?
9. Mil ütleb kirri usku surnud usku ollewad?
10. Mis se olli, mis Jesus omma Jüngrid olli käsk-
nud piddada?
11. Kuida loed sa Kalattia ramato 5 ptk. / salms? / 22 / is
12. Mis se sõnna waim seäl kõhhas tähhendab, kas
Jummal Waimu, wai Jesuse armoõppetusi?

Kal. 5, 22. Waimo kasfo on armastus, rõõm, rah-
ho, pits meel, heldus, headus, truus, tasfandus
ja kasfinus.

Õppetused.

1. Ei tõhhi, egga pea ialgi mõistlik inimene tõendudmise polest holetu ollema; isfiarranis waimolikuis, se on: sesuggusis asjus, mis innimesele temma hinge hea, ja temma ello rahhu pärrast selged peawad ollema, et ta mitte wallemõtlemistega ennast ei pettaks, mis hingele ja ihhule kahju saatwad. Sepärrast maunitseb Paulus esimeses Tessalonika ramgtus 5. ptk. 21. s. ja ütleb: katske kõik läbbi, ja piddage kinni, mis hea on.

Agga wallemõtlemised waimulikud asjus need, kui inimene mõnda, mis koggoniste Jummal sönnas polle kästud; waid, mis üks ehk tõine tühhi ja teadmata inimene hinge hea pärrast tarwis ütleb ollewad, tõeks peab; sedda teeb ja prugib, et se kül isstienest ühtigi ei maksu, waid agga innimest julgeks teeb, et ta tühja peäle lotab; agga sedda hopis jättab kulamata, mis Jummal ja Jesus Kristus selgeste õppetab ja käsib; ning seddawisi hädda ja waewa ennesele korjab, ja wimaks omma hinge hukka sadab. Sellepärrast on tarwis, et inimene, kes tõe pärrast kahewahhel ennast leiab ollewad, omma õppetaja käest juhhatamist ja nõu pallub.

2. Tõendudmine se, et ma sedda jõudu, mis Jummal mülle kui innimesele andnud, ja mis mõistuseks nimmētame, nenda pru-

gin, et tõsiselt järrelefulan ja arwan, kas middagi tõssi wai walle; kas tõeste, olgo Zummala sõnna õppetuse ehk mõistuse järrele, se nenda kindel peaks ollema, kuidas se ehk tõine, sedda tõeks peab, ja mind kutsub ja mgnitseb, et nenda pean teggema, nenda ollema, ja nendaks ehk nendaks ennast näitama: ning, et siis sellepärrast kõik arwades läbbikatsun, kas se nenda tõssi peaks ollema, mis tõeks kidetakse; kas, ja kuidas sedda head sest sada, mis sest lodatakse; wai kas ehk wahhest wallemõtlemiste pettust, ja temma tühja wallet seal jures peaks ollema.

3. Tõendudmist waimulikuis asjus sedda ennam tarwis, sedda raskesti innimesed sest polest liig sagedaste eksiwad; muist sellepärrast, et nemmad teadmatad, ja omma mõistust ei wiitsi prufida; muist sellepärrast, et nemmad, isstärranis neil päwil, rummalate ehk kawwalate pettetud ehk pettetawad on, kes neid seggawad, ja sedda, mis enne peast tühja rägivad, Zummala sõnna ja temma tahtmist walletawad ollewad.

4. Tõendudmine ännab ka sedda kassu, et innimene sedda selgeste saab mõistma, et kui Zummal nüid mitte ennam nenda pühha Waimo andid ei jagga, kuidas temma sedda armoõppetuse kulutamise hakkatuses tarwis tunds tehha; et siis nüid sedda foggoniste wdi olla, et pühha Waim. ühhe ehk tõise peale

langeks, ja sesuggust, kes umbreadmata waimulikus asjus on, nenda walgustaks, et ta kõhaste pühhad kirjad mõistaks; neid õs-faks selletada, ning et ta õppetajaks kõlbaks.

Apost. Teg. 17, 11. Ja nemmad wõtsid se sõnna kõige hea melega wasto, ja õtsi-sid iggapäew kirjas, kas se nenda (tõssi) piddi ollema.

49. P u g g e m i n e.

Jesuse Kristuse taewaminnefest.

Mark. 16. Lut. 24. Apost. Tegd. 1. ptk.

1d
Pärrast kui Jeesus olli ülestõusnud, näi-tis ta énnast Apostlitele, ja olli neist näh-tu/ nellikümmend päwa, ja rääkis nendega Summala rigi asjust, ja käsks neid, et nemmad mitte Jerusalemmast piddand är-raminnema, waid pühha Waimo samist otama. Agga temma Züngrid ollid Suis-tepühhiks Kalileä-maalt Jerusalemma tul-nud, ja näggid tedda seäl wimast kõrda; ja ta wiis neid Petania; tõstis ommad käed ülles, ja õnnistas neid, ja ütles neile:

teie peate pühha Waimo wägge sama: kui ta teie peale saab tulnud; siis peate teie minno tunnustajad ollema. Kui ta sedda sai ütelnud, siis tõsteti tedda nende nähhes ülles, ja pilwe wöttis tedda ülles nende silmi eest ärra.

Kui nemmad nüid üksi filmi taewa pole waatsid, kui temma ärralaks; wata! siis seisid nende jures laks meest walgis ridis, kes nende wasto ütlesid: Kalilea-maa mehhed! mis teie seisate ja watate ülles taewa? see samma Jeesus, kes teilt on ärrawõetud taewa, peab tullema selsammal kombel, kuidas teie tedda ollete näinud ärraminnewad taewa. Kui nemmad said kummardand, läksid nemmad taggasi Jerusalemma; ollid alati pühhas kijas, kiitsid ja tännasid Jummalat.

Rüsimised, mis mõtlemist tarwitawad.

1. Kuidas piddid Apostlid Jeesuse tunnustajad ollema?
2. Kas nende tunnustus weel ülles; ja kus sedda leida, mis nemmad tunnustand?
3. Kas Apostlid agga üksi temma tunnustajad piddid ollema?
4. Kuidas meiegi Jeesust Kristust peame ja jouame tunnustada?

5. Kuida, ja kus ütleb kirri Jeesust taewas ollewad?
6. Mis tähendawad need sõnad: temma on Jummal omma Issa parremal käel istumas?
7. Sedda on Jeesus taewast wõlitsemas?
8. Miks Jummal tedda nenda üllendand?
9. Kuida räägib Paulus Wilippuse ramato 2 ptk. kah; heksamast kuni ühhetõistkümnemast salmist, sest asjast?
10. Mill se saab sündima, et Jeesust Kristust selsamal kombel jälle nähtakse tulleswad, kuida tedda nähti ärraminnewad?
11. Mikspärrast saab Jeesus siis tullesma?
12. Kuida ütleb temma siis heade, ja kuida kurjade wasto?
13. Kus need sõnad seiwad? (Matt. 25, 41.)

Õppetused.

1. Jeesuse mapeälsest ellust, temma kánnatamisest ja taewaminnemisest sedda selgeste náme: kuida Jummal sállimise lábbi, sedda ilmas kúl juhtub ollema, et kõigeparrem ja kõigeteggewam innimene, kui innimeste kahjulise ja pimmeda rummaluse wasto kõigest wáest püidnud tõetada, ei mitte üks-páinis pahha nimme álla, waid ehk weel peálegi willetsaks saab, kui tedda ka mitte risti peaks podama, mis nüid ennam ilmas wiis polle tehha: agga, et helde ja õige Issa taewas, neid, kes temma melepárrast püid-

nud teha, sedda, mis nemmad sellepärrast kannatand, iggawese armo ja lõpmata õnnistusega tassub.

2. Õppime ja näeme selgeste Jeesusest, et need kes omma põlwe rahwa pimmedust ja rummalust püüwad kätutada, ialgi tannu temma käest ei sa, waid agga laitust, kiusamist ja wiiskamist: agga et tulles põlwe inimised sest heast seemnest rohkest leikawad, ja sesuggusid mehhi õnnistawad, kes sedda külwand; nenda kuidas sedda Jeesusest, ja temma töedõppetusest selgeste näha.

3. Näitab se sõnna, mis Jeesus Kristus ilmale tonud ja kulutand, et tõesõnna seme pitkaldane on iddanemas ja tõusmas: agga et ta Jummalas kosutamise warjul, wimaks rohket wilja kannab; sest, et ta jummalik tõdde on. Kõik walle ja walledõppetuse, ehk kui temma ka kuigi palju hingesid ühhest ehk teisest ajast, ennese pole kisuks, saab peagi tühjaks, õtse kui warjonäitmine, ja kaub ärra kui kerge suits; sest, et temmal tõddet ennese sees polle ollemas; sepärrast wohhatab temma küll ülles, agga kustub ka nisamma ussinaste jälle ärra.

luf. 21, 33. Taewas ja ma lähhewad hukka; agga minno sõnna ei lähhe mitte hukka.

Pühha Waimo wäljawallamisest.

Apost. Teg. 2. ptk.

Ühheksamal päwal pärrast Kristuse taewaminnemist, tulli Juda rahwa Guistepühha, mis selle asja mälestuseks piddasid ja pühhitesid, et Jummal Sinai mäel, Moosese käe läbbi, kümme käsku Israeli rahwale olli andnud: ja koggus siis pühhiks kõigilt poolt paljo rahwast Jerusalemma, ning ollid ka Apostlid seal sedda otamas, mis Jesus neile olli tõutand läkkitada. Ja kui nemmad ühhel mehel kouis ollid, sündis äkkitselt üks kohhisemine õtse kui kange tuul olleks puhkund, ja täitis kõik sedda kooda, kus nemmad istsid; ja neist nähti kui lõhutud tulle keled, ja se seisid igga ühhe peäl nende seast; ja nemmad said kõik täis pühha Waimu, ja hakkasid räkima tõisi kelt, nenda kuidas Waim neile andis selgeste ülesräkida. Algga Jerusalemmas ollid Juda rahwas ellamas, ja jummalakartlikud mehhed kõige rahwa seast, mis taewa al

on. Kui sesinnane kobbisemine sündis, siis tuli rahvas kokko, ja sai ommas mõttes seggaseks; sest, et iggaüks omma kelemürret neid kulis rākiwad. Nemmad pannid sedda immeks, ja ütlesid tõine tõise wasto: eks needsinatsed kōik, kes rāgiwad, Kalilēas maa mehhed polle? Kuida meie siis iggaüks kuleme omma kele mürret, kēlle sees meie olleme sündinud? Ja nemmad ollid õtse kui kahhe peäl, ja ütlesid: mis se kül peaks ollema? Agga tõised pannid sedda naeruks, ja ütlesid: nemmad on tāis maggusat wiina.

Agga Petrus tõusis ülles; astus ette, ja ütles: Juda mehhed! ja kōik, kes teie Jerusalēmmas ellate! olgo teil teāda, ja pange minno sõnnad tähhele! Needsinatsed ei olle mitte joobnud, kuida mõnned teie seast ariwawad; waid on Jummal ommad tõutused tõeks teinud. Sepārrast olgo niid kōige Israeli suggu lāsteāda, et Jummal tedda Issandaks ja Kristuseks on teinud, kedda teie ollete ristilõnud. Agga, kui nemmad sedda kuulsid, siis ~~läks~~ se nēnde lābbi sūddame, ja ütlesid Petrusē ja tõiste Apostolite wasto: mehhed! wēnnad! mis peame meie teggema? Agga Petrus wastas ja ütles:

kaio
/e /a
/e

parrandage meelt, ja laske ennast ristida Kristuse nimmel; ja said siis ka palju usk-
likuks. Sesinnane jutlus oli esimene, Ewan-
geljumi kuulutuse /alkatuses.

Küsimised, mis mõtlemist ergwitavad.

1. Kuida Apostlit ma keele sõnaga nimmetada?
2. Mikspärrast seadis Jummal Jeesuse sõnna kuulutas ja ämmeti?
3. Kas meie päwil neile, kedda armooppetuse kuulutas jaks seadetakse, ka nenda pühha Wajmo andid jäetakse, kuida sel kõrral Apostlitele neid anti?
4. Kas õppimata ja waewanäggemata legi nüid weel keelt, mis ta ilmaški kuulnud, kätte saab, ja sed-
da dskab rätida?
5. Mis siis sest piddada, kui harimatad ja umb-
teadmatad innimesed, kui nemmad ommast peast,
olgo seggast ehk tühja äsja ajawad, sedda ennes-
tele waimust ütlewad antawad?
6. Kas iggaühhel melewalda awwalikult õppetada?
7. Mikspärrast neid, kedda õppetajaiks tahhetakse seäs-
ta, wallitususe polest kätakse ülle kulata?
8. Mis siis nende käest küsütakse ja kulatakse?
9. Kelle kõhta Paulus need sõnnad ütles: kes sa
tõist õppetad, kas sa issi ennast olled
õppetand?
10. Kus need sõnnad seiswad? (Rom. 2, 21. wata
ka Matt. 23; 2, 3, 4, 5 ja 28. s.)
11. Mikspärrast Apostel Jakobus 3 ptk. 1. s. ütles:

mo wénnab! ärge sage mitte paljo õppetajaks; teie teate, et õppetajad suremas nuhtlust peawad sama? /t

12. Mis, ja miispärrast need, kes õppetawad, suremas nuhtlust sawad? /t
13. Kust tinnukse walleõppetust?
14. Mis sedda karta?

Õppetused.

1. Jüda rahwas pühitises Guistepühha selle mälestuseks, et Jummal Sinai mäel teadmata Israeli rahwale käsõsonna diendajaks ja juhatajaks andis: meie kui ristirahwas pühitseme Guistepühha selle mälestuseks, et Jummal Apostlid pühha Waimo annetega walgustand, ja Ewangeijumi õppetajaid seädnud, kes pühha risti koggodust, Jesuse tõõsonna seggamata kulutes, peawad walgustama; tedda õige tele juhhatama, ning ussus ja lotuses kinnitama. /x

2. Jummal ja Jesuse armondü järrele on õppetajad sellepärrast pühha ristikoggoduses õppetamas, et se õntsfaksteggew sõnna, mis Jesus Kristus kulutand, mitte saaks ärrakadduma ehk ärrakustuma, ja et teadmatad innimesed sedda ommas rummaluses mitte ärra ei seggaks: waid et se nenda selgeste kõigile saaks kulutud, kuidä Jesus Kristus ja temma pühhad Apostlid sedda meile on jätnud.

3. Et seinnane Ewangeljumi kulutamise ämmet, üks pühha ja tällis ämmet on, se parrast ei usuta sedda mitte umbes iggaühhe, waid agga sesugaste kätte. kes hõle ja murrega selle wasto ennast walmistand, ja sedda kõi õppind, mis ühhe koggoduse õppetaja kõhhus teada ja mõista, kui ta mitte kui pimme pimmedate teenäitja pea ollema, ja nendega Jäutu miunema. Et sedda wimast kahju keelda, walwawad ristirahwa wõllitsused selle ülle, et kõlbawaid mehhi õppetajaks seadetakse; ja lassewad neid enne üllkülata ja ärrakulata, enne kui ämmeti peäle sawad pandud: seüewärrast, et süna ei rummalad egga teadmatad ei kõlba.

Kõik muud, kes rahwast ussaldawad õpetada, ilma et nemmad isfi õppetud, ja ilma, et neid wõllitsuse polest Ewangeljumi õppetajaks olleks nimmetud, polle muud, kui Ewangeljumi ja Jummal sõnna seggajad.

1. Korint. 12, 28, 29, 30. Jummal on mõningaid koggoduses seadnud esmalt Apostiliks; teisiks prohmediks; kolmandeks õppetajaks. Kas siis kõi Apostlid? kas kõi prohmetid? kas kõi õpetajad? kas kõi kirja ärraselletajad?

51. P u g g e m i n e.

Tehwanust wisfatakse kiwwidega
furnuks.

Apost. Teg. 6 ja 7 ptk.

Kui neid Jügrid paljo olli sanud, ja ka paljo waesid nende seas olli, ja nurrisemist koggoduses kuuldi, et waeste lesknaeste eest mitte ühtwisi murret ei petud; waid, et mõnned rohkeste saiwad, ja tõised jälle ilma jäiwad: siis kutsusid Apostlid koggodust kokko; piddasid nõu, kelle hoteks ihho toiduse ämmeti^h anda, ja nimetas koggodus seitse meest, kelle hulgas Tehwanus ka olli; pannid neid Apostlite ette seisma, kes palwet nende üle teggid, ja kääsi nende peäle pannid. Tehwanus olli täis usku sanud; teggi immeteggusid ja suri immetähtesid rahwa seas. Kui wariserid ja kirjatundjad sedda teada saiwad, wõtsid nemmad nõuks^h, tedda ärrahukkata; seäsid kawwalaste mehhi, kes ütlesid: meie olleme tedda kuulnud teotamise sõnnu Zum-mala ja Mosese wasto rakiwad. Ja nem-

mad lihbut^{a/}sid ni hõsti rahvast, kui wannemid; kippusid temma peäle, ja wiisid tedda sure kõhto ette; saatsid ka walletõnnistuse-mehhi, kes ütlesid: sesinnane inimene ei jätta järrele teotamise sõnnu räkimata, pühha paiga ja kässoõppetuse wasto; ja olleme meie kuulnud tedda ütlemad: et sesamma Jesus Naatsaretist peab seddasinnast paika ärrarikkuma; ja need kumbed, mis Moses meie kätte on andnud, hopis wiisiti seidma. Agga kõik suur kõhhus istus, ja watas üksisilmi temma peäle, et tedda filmist wägga julge, rõõmsa ja lahke näggi ollewad.

Wimaks ütles üllempreester: Ons se luggu siis nenda? ja Tõhwanus kostis ja ütles: Mehhed, wännad ja wannemad kuulge mind! ja siis tähhendas ja selletas temma neile selge sõnnaga, kuida Jummal jo wannast ja algimisest Israeli suggule omma armu näitnud, ja sedda temmale tunda ännud; agga et sesamma rahwas ikka Jummal wasto üks tännamata ja tõrkuja rahwas olnud. Kõigewiimsest ütles ta: Teie kangekaelsed ja süddamest ja tõrwust ümberleikamatad! teie pannete ikka pühha Wai-

mo wasto, nenda kuida teie wannemadki teinud, nenda teie ka. Redda prohwetide feast teie wannemad mitte polleks tagga-kiusand ja neid tapnud, kes ettekulutasid selle Dige tullemist, kelle ärragndjaks ja tapjaks teie nüüd ollete sanud? Teie ollete küil käs-soöppetust sanud; agga tele ei olle sedda mitte piddanud.

Kui nemmad sedda kuulsid; siis leikas se nende süddant läbbi; kirristasid hambaid temma peäle; küssendasid; lükkasid tedda linnast wälja, ja wiskasid tedda kirkwidega: agga temma hüdis; Issand Jesus! wõtta minno waimu wasto! nõrkus põlwili mahha, ja hüdis sure heäleaga: Issand! ärra arwa neile sedda pattu mitte süiks! Kui ta sedda sai ütelnud, rinus ta maggama; agga mõnned jummalakartlikud mehhed forjasid tedda ärra, ja matsid tedda mahha.

Küs simised, mis mõtlemist torwitawad.

1. Miks ristinnimese kohhus häddalist aidata, ja waeste eest hoolt kanda?
2. Mis sest piddada, kui mõnned sedda ütlewad, et innimene siin ilmas muud pea nõudma, kui agga süddame ehk hinge toidust ükspäätis?
3. Eks siis ihho ja ihholiko hea eest mitte-kohhus hoolt kanda?

4. Kas hing ilma ihhota middagi siin ilmas jõuab?
5. Mis sest tulles, kui inimese omma iggapäevase leiva polest hõleto on?
6. Kuida waesus ja kiususe pakkitus mõnnikord patrule kiusab?
7. Kuida õppetab Paulus sèllepärrast Ewes. 4. ptk. 28. sal.?
8. Kas meie päroll õige usso pärrast taggakiusamist korta?
9. Mis sest piddada, kui mõnneid siiski usso pärrast kiusamist ennestel ütlevad ollewad?
10. Mikspärrast seggast õppetust wallitusse polest teeldakse, ja kas se teemine üks kiusamine?
11. Misfuggune õppetus se, mis seggaseks õppetuseks nimmetakse?
12. Kas õppetus, mis pühha kirjaga kokko ei jookse, head wai pahha sadab?

Õppetused.

1. Sel ajal mil Jummal Ewangeljumi kuulutamist immetähtede läbbi weel tõeks kinnitas, olli ta Nostlilele ka sedda andnud, et kui kassi usklikute peäle pannid, need ka pühha Waimu, ja temmaga jõudu saiwad, haigid terweks, ja muid wäggewaid teggusiid tehha: ning nenda olli siis ka Tèhwanus pühha Waimu sanud.

2. Inimese kõhhus ja kutsumine Jumala nõu järrele siin ilmas se, et ta ihho head sellesamma murre ja hõlekandmisega peab

nõudma, kuida hingegi head; sest ja sellepärast, et Jummal tedda iho ja hinge poolest on lonud. Kes siis ainaüksi iheliku asja nõuab; agga sedda jättab juidmata, mis hingele heaks tulleb; kütub omma hinge: ning, kes ainaüksi selle wisiga hingete head arwab sawad, et sedda kõik alwaks ja tühjaks peab, mis mõistlik mapeälise asja nõudmine ja püdmine tarwitab, kütub, nenda kuida se tõinegi, omma hinge.

3. Innimene ei passu egga teni Jummalat mitte Jummalala pärrast; waid agga sellepärast, et tal jõudu saaks ollema, Jummalala tahtmist õlete täita; ja kõik, mis temma kõhhal temma hõleks olleks antud, täieste tehha: olgo kui sesuggune, kes käsku annab, ehk kes käsipalune; kui tenija, ehk leiwawannem; kui perre ehk majawallitseja; kui abbikasa inimene, ehk kui lastewannem, ehk mis muud kutsumist weel olleks.

4. Sedda surema hõlega inimene omma ellamise kõrda kõiges Jummalala kartuses, diglase ja puhta süddamega tähhelepanneb; sedda tegewam ta on, ja sedda rohkemaste ta tulleswa peäle tõiste kõikpiddiseks heaks, ning ka ennese kadumata hinge õnnistuseks head kälwab. Se waggadus, mis agga hoigab, õhtab ja nuttab, agga ennast teggewaks head tehhes ei näita, waid ses laisk on, mis ta peab teggema; se waggadus on laidetaw pettus, mis hinge huf-

ka sadab, ja isfiennesest üks surnud ja sur-
maw asfi.

2. Tesfal. 3, 11, 12, 13. Meie kuleme,
et mõnningad teie seas ilma hea wisita
ellawad, ja ei te mitte töed; waid aja-
wad tühje asju tagga: nisuggusid käs-
sime ja manitseme meie, omma Issanda
Jesuse Kristuse läbbi, et nemmad wait-
sel wisil töed tehhes, omma ennestele lei-
ba peawad söma.

52. E u g g e m i n e.

Pühha Pauluse pöermisest.

Apost. Teg. 9 ja 26 ptk.

Pühha Paulus, kes enne, kui ta uskli-
kuks sai, Sauluseks ennast nimmetas, on
Issanda Apostlidest se, kes kõigeteggewam
oli armoõppetust kuulutamas; et ta kül en-
nesedda kõigetullisem usklike taggakuusaja
oli olnud; kes mehhi ja naesi usso pärrast
wangi oli saatnud; ei mitte Jerusalemmas
ükspäinis, waid ka töistes linnades. Kui

tal siis nõu olli Damaskusse minna, ja lubbakirja üllema preestri käest olli sanud, seal uskikufid kinnirõtta, ja neid wangis Jerusalemma weddada; ja kui temma sedda teed olli minnemas: siis langes kes päwa ajal üks walgus, mis elledam olli kui päde, temma peäle; ja temma, ja need, kes temmaga ollid, langesid maa peäle, ja kuulsid üht heält, mis ütles: Saul! Saul! mis sa mind taggatusad? se tulleb sulle raskes, astla wasto taggant üllestua! — Saul küsis: Jesand! kes sa olled? agga heäl kostis: minna ollen Jesus, kedda sa taggatusad. Tõuse ülles! astu omma jalge peäle! sepärrast ollen ma ennast sulle näitnud, et ma sind ommaks teenriks tahhan sada, ja tunnistajaks, ni hästi sest, mis sa nüid olled näinud, kui ka sest, mis ma sulle weel tahhan näidata; ja tahhan sind peästa selle rahwa ja pagganate käest, kelle jure ma sind nüid läkkitan, nende silmi lahtitegema, et nemmad pimmedusest wõiksid pöerda walguse pole. Tõuse ülles! ja minne linna; seal peab sulle üeldama, mis sa pead teggema. Agga need mehhed, kes temmaga tee peäl ollid; seisid ja ollid täis ehma-

tust; kuulsid käl sedda heält, agga ei näinud keddagi. Saulus tõusis ülles maast, ja kui ta ommad silmad lahti teggi, ei näinud ta mitte; sellepärast tällutasid nemmad tedda kät piddi, ja wišid tedda Damaskuse linna. Kolm päwa olli ta näggemifeta, ja ei sõnud egga jonud ka middagi.

Agga Damaskuses olli üks Zünger, nimmega Annanias, seliele ütles Isfand näggemises, et ta Sauluse jure piddi minnema; et Saulus Zummalat pallumas olli, ja Annanias näggemises ennese jure näinud tullewad; käsfi temma peäle pannerwad, ja ennast jälle näggemist kättesawad. Agga Annanias kostis: Isfand! minna ollen sest mehhest kuulnud, kui paljo temma Jerusalemmas usklikele kurja teinud; ja et üllempreester temmale lubba andnud, ka siingi linnas kōik kinnisidduda, kes sinno nimme appihuidwad. Agga Isfand ütles temma wasto: minne! sesinnane on nüid minno ärrawallitsetud, kes minno nimme paggante, kunningate ja Israeli laste ees peab kulutama. Siis läks Annanias sinna kōtta; ja, kui temma kät temma peäle sai pannud, ütles temma: armas wend Saul!

Jssand, kes ennast tee peal sülle on näitnud, on mind läkkitand, et sa omna näggemist jälle kätte, ja pühha Waimu pead sama: seddamaid puddenesid temma filmade peält ütse kui somused mahha; ta näggi; tõusis ülles, ja laskis ennast ristida. Selle peäle hakkas ta warsti koggoduse koddades jutlust teggema, ja kulutas Kristust Jummala poja ollewad.

Kõik usklikud pannid sedda wägga imemeks, ja ollid eshiõtsast arrad temma pärrast; agga olli Paulus se Apostel, kes kõige rohkemaste tõed teinud, ja Ewangelijumi pärrast waewa näinud, kuida temma sedda issigi tunnistas üteldes: ma olen palju enam tõed teinud, kui nemmad kõik; agga mitte minna, waid Jummala arm, mis minnoga on. 1 Korint. 15, 10.

Küsimised, mis mõtlemist tarwitawad?

1. Kas pühha Paulus we wihtaja mees olli?
2. Mis ta siis tõeks piddas, kui Jesust, ja neid, kes tedda appihüidsid, taggatusas?
3. Mis sest tulles, kui innimene kulamata ja arwamata sedda tõeks peab, mis temma ette rägitalse, ehk, mis temma lapselõwest õppind uskuma?

4. Mikspärrast ja mis tarbeks Jummal tuntukselise mõistust ja ärvaarvamise jõudu andnud?
5. Mis se asi Paulusest näitab, et ta tullisest taga-
gakiusajast, nisammaseks tulliseks armodyppetuse
tulutajoks sai?
6. Kas mõistlik inimene omma wallemdõlemise peäle
kindlaste jäeb, kui parremat saab tundma?
7. Kust sedda nähha, et Paulus kõige rohkemaste
tõed teinud, kui kõik muud Apostlid?
8. Kui mitmele koggodustele on temma Epistilise kir-
jutand?
9. Kes neid koggodusi olli asjutand ja koggunud?
10. Kas needsinnaised koggodused kõik liggistiku ollid,
wat olli mitmete wahhel paljogi maad?
11. Kas Paulus selle kindla tõeteggemisega sedda
süid pididi kustutama, mis ta sellega teinud, et
terwe aasta, ja peälegi, ristikoggoduse taggakiu-
saja olli olnud?

Õppetused.

1. Pühha Paulusele näitis õnnisteggija
ennast tee peäl immelikult, ehmatawas wal-
guses, et tedda ja temma meelt pöerda.
Sesuggust juhtumist nüid kül ennam ei sa
ollama: agga mällestab igga tähhelepannija
taulmine mõnda omma ennese ellust, et Jum-
mal üht ehk tõist temmale ajoti juhhatas
tullemä, mis tedda järrelemõtlifuks teggi, et
omma ennese nõdrust sai näggema ja tund-
ma, ning sus ka parremat meelt wõtma.

2. Paulusest sedda õppime ja nâme, mis jummalafartlik innimene teeb, kui ta sedda isšennesest on tunda sanud, et ta Jummasa ja innimeste wasto ekšinud. Sedda olli Paulus, alles weel kui Saulus, kül kui usklirute taggakiusaja wägga teinud: agga sedda surem olli temma murre ja hotekandmine, mis ta ennesedda pahha teinud, tüddimata ja wäsimata tõeteggemisega Issanda winamäel jälle heaga ülletäita, kui neid kes pimmeduses ollid, walguse jure satis; ja õntjaks teggewat sõnna kõiges maailmas laialiläutas.

Wiliipp. 4, 8. Mis tõssi on, mis auus, mis õige ic: se peäle mõttelge! —

Lõppe sõna.

12

Needstannatseb käsitsimised ja õppetused, mis nende luggemiste tahha liisaks antud, mis seie ramatus, se Uesttestamendist wäljakirjutud, sawad sellest sest ramatust, mis kui Lühikest Kristiusso Õppetust ühtaego nendega olleme, wäljaandnud, ja sellest wad ka nemmadki jälle munda Uesõppetuse ramatus; nenda, et nemmad wastastiko tõine tõisele, mõistja inimese nähhes, õppimise polest sellestseks on; ja on sedda ka kõihe esiidtsast nenda nõutud tehha, et mõlemaid tõine tõise kõrwas pruukida, kui nende luggemisest õiget kasu sada. Kintko siis se, kelle käest kõik hea and ja täis andmine tulles, et ka sellegi töö waewast aega mõda sedda head saaks tulles ja olla, mis helde Jõsa käest palkume, ja omma rahwale sellega olleme iggatsend sowida.

D. W. Masing.

- 1, Engel Kabriel kuulutab v. Joann.
 Sündimist — " — " — " — " — 3.
- 2, Kabriel toob Mariale lõnnumidj. — 6
- 3, Maria lähkeb Elijabeti katoma. — 9
- 4, Piiskija Joann. sündimine — " — 11
- 5, Maria ja Josef. — " — " — " — 14
- 6, Jef. Krist. sündimine — " — " — 16
- 7, Maria lähkeb pärast oma lapsi,
 wodit Jefusega pühha kotta. — 20
- 8, Targad sullewad hommiko poolt. — 23
- 9, Jefuse wannemad põggenewad tem,
 maga Egiptuse male. Herodes las,
 seb ilma lüta lastokesi täppa. — 26.
- 10, Jefust leitakse templis. — " — 29
- 11, Joann. pattustp. julus ja sün,
 niiskus Kristusest. — " — " — 32
- 12, Kristust ristitakse Joannest. — 36
- 13, Jefust kiustatakse kurradist — 39
- 14, Jefus wõttab 12 jüngrit ennese
 jure. — " — " — " — " — 42
- 15, Jefus kõnneleb ühke Samaria
 naesega. — " — " — " — " — 49
- 16, Petesta liik Jerusalemmas. — 54
- 17, Jefus seeb hingamise päwal
 haigid serwero. — " — " — " — 58
- 18, Jefus ärratab surnuft Näimi
 noort meest ja Jairuse tüttart. — 64

- 19, Külwimekheft ja mitmesuguseft m. — 68
- 20, Umbrohkheft niofo seas — " — 72
- 21, Kristija Joann pead raiutakse
 öffast ärra . — " — " — " — " — 76
- 22, Jesus lödab wiio sukhat meest. 80
- 23, Jesus teeb serweks Kananea maa
 naefi süttart . — " — " — " — " — 83.
- 24, Jesus aitalb innimeft näggema,
 kes sündimisest pimme . — " — 86
- 25, Jesusst mudetakse — " — " — 92
- 26, Jesus löitleb kaht jüngrit nen,
 de ilmaaegse wiikka pärrest . — " — 95
- 27, Samaria mees hallastab . — " — 99
- 28, Marta ja Maria . — " — " — 103
- 29, Pikkast innimesest, kedda siit
 ärranõuti . — " — " — " — " — 107
- 30, Arakaddunüed pojast . — " — 110
- 31, Pikkast mekhest ja Laaffaruseft. 116
- 32, Samaria maa mekhest, kes Je,
 susele rännu andis . — " — 120
- 33, Jesus õnnistab lappi . — " — 123
- 34, Saxeus metsowigi puu peäl . 126
- 35, Jesus ärratab Laaffaruseft sur,
 rust üles . — " — " — " — " — 129
- 36, Jesusst wõitakse . — " — 137.

- 37, Jeesus läheeb ratsa Jerusolimma. — 140
- 38, Winamäe nõmajatest. — " — " — 146
- 39, Jeesus ännab omma jüngritele
allanduse ja allandamise tähte. — " — 151
- 40, Pühha õhkosõmaega seadetakse. — 158
- 41, Jeesus ellimäel ehk keeltemant. 163
- 42, Jeesust wõetakse kinni. — " — 167
- 43, Peetrus salgao Jeesust ärra. — 171
- 44, Kuida Jeesust ärrakulatud ja sed,
da surma mõistetud. — " — " — 176
- 45, Jeesuse risti = lõmist ehk tem,
ma risti. surmast. — " — " — 190
- 46, Jeesuse matmisest. — " — " — 197
- 47, Jef. Krist. üllestõusmisest. — 202
- 48, Jef. Kristus näitis ennast pärast
üllestõusmist, ja käskis neid risti,
da, kes temma sõnna wastuwõtaw. 209
- 49, Jef. Kristuse taewaminnemisest. 218
- 50, P. Waimo wäljawallamisest. — " — 222
- 51, Tehwanust wisalakse kiwwidega
surmaks. — " — " — " — 227
- 52, Pühha Pauluse põermisest. — 232.

